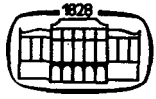
MONUMENTA LINGUAE MONGOLICAE COLLECTA

VI

AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST 1974

HISTOIRE SECRÈTE DES MONGOLS

TEXTE EN ÉCRITURE OUIGOURE INCORPORÉ

DANS LA

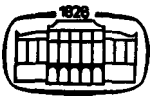
CHRONIQUE ALTAN TOBČI

DE

BLO-BZAN BSTAN-'JIN

PAR

LOUIS LIGETI

AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST 1974

Correcteur

G. BETHLENFALVY

ISBN 963 05 0581 9

© Akadémiai Kiadó, Budapest 1974

Imprimé en Hongrie

Avant-propos

On sait depuis longtemps que l'Altan tobči, chronique mongole due à Blo-bzaṅ bstan-'jin, laquelle date du début de la seconde moitié du XVIIe siècle, comprend une bonne partie de l'Histoire secrète des Mongols. Or le compilateur de l'Altan tobči nous donne une idée assez fidèle de la source utilisée à cet effet, un manuscrit mongol de l'Histoire secrète en écriture ouigoure: il faut seulement supprimer les additions ultérieures et corriger les formes estropiées ou rajeunies par lui.

Le texte mongol de l'Histoire secrète actuellement connu ne nous est accessible que par sa transcription chinoise exécutée tout à la fin du XIVe siècle, au début des Ming; le texte en écriture ouigoure ne nous est malheureusement pas parvenu. Cette circonstance suffit à elle seule pour que la version offerte par l'Altan tobči présente un intérêt incontestable.

Mais il y a plus. Une comparaison minutieuse nous permet de constater dès maintenant que le compilateur du XVIIe siècle et les transcripteurs du XIVe siècle n'avaient pas sous les yeux une seule et même rédaction mongole. La rédaction utilisée par le compilateur paraît plus ancienne: elle ne comprenait que les faits et gestes

de Gengis khan, sans la moindre allusion à la lutte qui éclata entre les lignées d'Ögödei et de Toloui. En revanche, les transcripteurs avaient à leur disposition une rédaction plus récente, augmentée d'interpolations, dont l'une cherchait à justifier l'évincement de la maison d'Ögödei. Aussi l'année du rat invoquée dans le colophon ne peut-elle correspondre qu'à 1252, éventuellement à 1240; la date 1264 proposée dernièrement doit, pour des raisons solides, être définitivement écartée. Mais à ces questions je reviendrai ailleurs.

Le texte mongol de l'histoire secrète offert par l'Altan tobči, malgré son état vicié, présente les traits caractéristiques du mongol préclassique et dans quelques rares cas, même dans le domaine de l'orthographe préclassique.

Voici quelques mots sur l'édition du texte mongol qui va suivre.

Le manuscrit de l'Altan tobči n'est sûrement pas l'autographe de l'auteur, il n'en est qu'une copie assez médiocre. C'est ce qui explique sans doute le grand nombre de noms propres estropiés. Les anciens termes et expressions tombés en désuétude n'étaient plus compris par le lecteur contemporain, c'est pourquoi l'auteur, éventuellement le copiste, y a ajouté, en plus petits caractères, à gauche, des gloses. Hélas, bon nombre de

ces gloses s'avèrent fausses, en même temps beaucoup de termes anciens sont restés sans équivalents explicatifs et, sous le calame du copiste, ont pris une forme altérée, méconnaissable. En outre le texte entier de l'Altan tobči, y compris les passages tirés de l'Histoire secrète, reflète un caractère dialectal qui dénonce le XVIIe siècle.

Pour des raisons techniques, j'ai dû, à mon grand regret, renoncer à une édition critique du texte qui aurait porté toutes les variantes d'origine individuelle ou autre.

Voici comment j'ai procédé pour sauver tout ce que j'ai jugé important de cet apparat critique encombrant que serait la liste complète des leçons variantes. Dans le choix des leçons variantes, je me suis guidé sur l'Histoire secrète retranscrite sans toutefois perdre de vue que les formes offertes par cette dernière ne sont pas toujours les seules possibles ni les seules authentiques.

Les gloses seront mises entre parenthèses ( ), sans considérer si elles sont correctes ou fausses:

qaraγutai (sekür) [5a]

ečin-e (dalda) [6a]

söni maγ-a (manaγar) [7b]

Qutula-da, lu qotola-da (bügüde-dür) [10a]

nayidumu (eyetümü) [22b]

sarayur (edür) [28a].

Les mots omis par inadvertance, ajoutés également à gauche de la ligne principale, tracés en plus petits caractères, seront mis entre parenthèses / /:

/esergü tesergü/ [5a]

/yisün/ nasutu [13b]

/nengǰiǰü/ [20a].

Les mots et expressions omis par inadvertance dans le texte principal sont ajoutés, sur l'autorité de l'Histoire secrète, entre crochets:

[Bekir-bayatur neretü bülüge:] [8b]

Toγoril qaγan-u [degüü] [27a]

[Qaraldai-toquraγun] [31a].

Après le mot offert par l'Altan tobči on trouvera entre crochets, précédée du signe d'égalité, la leçon suggérée par l'Histoire secrète:

kögsimel [=köngsilemel], glosé à tort par (kögsin) [6a]

oi büri [=ǰubur] [11a]

adqun [=qadqun] [18a]

üǰeǰü manaγar [=učumaγar] [64a].

Le renvoi aux formes offertes par l'Histoire secrète est presque impératif lorsqu'il s'agit de noms propres. Cependant, cette fois ce n'est pas seulement

l'Altan tobči qui nous présente des leçons inadmissibles, mais l'Histoire secrète peut aussi nous fournir, surtout lorsqu'il s'agit des noms rares, des leçons altérées. Pour le même nom répété plusieurs fois sous la même forme altérée nous nous sommes contenté d'un seul renvoi pour ne pas encombrer inutilement la présente édition.

En voici quelques exemples:

Kirgis [=Geniges] [9b]

Silqu [=Qilqu] müren [26b]

Qačuγun [=Qačiγun] [31a]

Quduγ [=Qudus] [31a]

Maq-a [=Menen] [31b]

Köke čoγ [=Kökö-čos] [31b].

Les phénomènes phonétiques d'un idiome dialectal du XVIIe siècle, introduits dans le texte de l'Histoire secrète reproduit par l'Altan tobči, n'ayant aucun intérêt dans le cas présent, ont été omis dans notre édition sans autres remarques.

Toutefois je tiens à insister sur un fait important: le texte actuel (vocabulaire, grammaire) de l'Histoire secrète est authentique pour 1252 (le fond, sans les interpolations, remonte aux années antérieures à 1240), mais la prononciation fixée par les transcripteurs ne vaut que pour le dialecte mongol des transcripteurs de la fin du XIVe siècle. Les anciennes transcriptions

chinoises du mongol prouvent jusqu'à l'évidence que le système phonétique mongol des transcripteurs était différent, sur bien des points essentiels, de celui du mongol du XIIIe siècle, parlé dans l'entourage des grands khans.

Comment lisait-on, de vive voix, le texte de l'Histoire secrète vers 1252? Voilà une question à laquelle la réponse nous échappe aujourd'hui.

Histoire secrète des Mongols

Texte incorporé dans l'Altan tobči

CHAPITRE PREMIER

1. [4a] Töbed-ün eng terigün Küǰügün-sandali-tu qaγan-ača saluγsan Dalai-subin Altan--sandali-tu qaγan-u köbegün anu γurban buyu: aq-a anu Boroču : ded anu Sibaγuči odqan inu Börte-činu--a buyu : öber ǰaγuraban maγulalduǰu Börte-činu-a umara ǰüg Tenggis dalai getülǰü ǰad-un γaǰar-a ireged : er-e ügei Ɵoo-a- [4b] -maral neretü ökin-i abču ǰad-un γaǰar-a nutuγlan Mongγol omoγ-tan bolba : deger-e tngri-yin ǰayaγabar Tenggis dalay-yi getülǰü iregsen Börte-činu-a : Ɵoo-a-maral qoyar Burγan--qaldun-a nutuγlaǰu aγsan aǰuγu : tere qoyar-ača Bata-čaγan töröbe :

2. Bata-čaγan-u köbegün Tamačin neretü bülüge : Tamačin-u köbegün Qoričar-mergen bülüge : Qoričar-mergen-ü köbegün Aγuǰam-boγorul bülüge : Aγuǰam-boγorul-un köbegün Sali-γalǰaγu bülüge : Sali-γalǰaγu-yin köbegün Yeke-nidün neretü bülüge : Yeke-nidün-ü köbegün Sem-soči neretü bülüge : Sem-soči-yin köbegün Qaračus neretü bülüge:

3. Qaračus-un köbegün Burγan-qaldun-u ebür eteged urusqu Budaγan (Buda)-boγorčin--u terigün-e törögsen : Borǰigidai-mergen Mongγolǰin-γoo-a gergei-tü bülüge : Mongγolǰin-γoo-a-tača

törögsen Torqolǰin-bayan Boroγčin-γoo-a gergei-tü : Boroldai-qubilai ǰalaγu-tu (köbegün-tü) : Dayir Boro qoyar külüg-üd mori-tu bülüge : Boroγčin--γoo-a-tača törögsen : Duu-a-soqor Dobu-mergen qoyar bülüge :

4. Duu-a-soqor manglai dumda γaγča nidütü bögetele γurban negüri (negüdel) γaǰara üǰen bülüge :

5. [5a] nigen edür aq-a degü qoyaγula görögeleged Burγan-qaldun-a degere γarbasu Düyiren / oi siγuy-yin / kerü-deče (ger-eče) Tünggelig-γoroqon (čünggür tala töküm) uruγu nigen bölög irgen negüǰü ayisuquy (ireküy)-yi aq-a inu Duu--a-soqor üǰeǰü

6. ügülerün : Tünggelig-γoroqan (čünggür tala töküm) uruγu negüǰü ayisuqui (ireküi) irgen-ü dotora nigen qaraγutai (sekür) tergen-ü ölǰigede (ködegei-aral-tur) saγuγsan nigen ökin-ü öngge ger-e (gerel) endeče üǰegdemü : kümün-e ese ögtegsen bögesü degüü-tegen čimada γuyisu kemeǰü: Dobu-mergen-i üǰere (aγulǰar-a) ilegebe :

7. tede irgen-tür kürbesü ünen kü kümün-e ese ögtegsen : γoo-a sayin ner-e aldar yeketei Alun-γoo-a neretü ökin aǰuγu ::

8. tede irgen Baryuǰin-tümed-ün

eǰen Qorildai-mergen-ü Baryuǰin-γoo-a-ṯača törögsen Alan-γoo-a tere aǰuγu :

9. Qorildai-mergen Tümed-ün γaǰar--tur-iyan bulaγad (bulγa) keremüd görögü γaǰad qorilaǰu qorilalduǰu / esergü tesergü / öber ǰayuraban maγuqalin (maγu) bolulčaǰu Qorilar-un omoγ-tan bolba : Burγ̄an-q̄aldun-a görögüli (görögesün) ola--tu bui kemen Burγ̄an-qaldun-a-ača Burγ̄an-Uriyang-q̄ai Singsing-bayan-ṯur n̲egüǰü ayisun (iren) aǰuγu. : Qori-tümed-ün Qorildai-mergen-ü ökin : Ariγ-usun-a törögsen Alun-γoo-a-yi Dobu-mergen-ü abuγsan yosun teyimü bülüge ::

lo. Alun- [5b] -γoo-a Dobu-mergen-ṯür ireǰü / Bügünütei / Belgün̲ütei ner-e-ten qoyar köbegün töröbei :

ll. Duu-a-soqor dörben köbegün-tei bülüge : tedüi atala Duu-a-soqor ügei boluγsan-u qoyina : dörben köbegün inu : Dobu-mergen abaγ-a--yuγan uruγ-a (töröl-e) ülü toγan doromǰilaǰu qaγaǰu / orkiγad / n̲egübe : Dörben omoγ-tan bolba : Dörben-ü (Dörbed) ebüges tede bülüge ::

12. tegün-ü qoyina Dobu-mergen n̲igen edür Tobočaγ-ündür degere görögelen odbasu : oi dotor-a n̲igen kümün čeü (čögö) buγu alaǰu ebdeged : abid (boγoni) qabiry-a inu siraǰu sayun a-

ǰuγu :

13. Dobu-mergen kürčü nökör sirolγ--a /ireküy-eče/ kemeged : yaγun kümün bui či kemebesü tere kümün ügülerün : bi Uriyangqan-u kümün bui kemeged : aγuški-tu /ǰildü/ arasun inu abču busu bügüde miqan-i anu Dobu-mergen-e ögbe :

14. Dobu-mergen tere miqan-i abču qariǰu ayisqui-tur (ireküi-tür) : ǰaγura nigen yadanggi kümün : üčüken köbegün-iyen kötelǰü ayisun (iren) aǰuγu :

15. Dobu-mergen ügülerün : či yaγun kümün bui kemebesü : tere kümün ügülerün : Maγaliγ Bayaγuday-yin kümün bui : eyin yadaǰu yabun amu bi : ene köbegün-iyen čimada ögsü : tere miqan--ačaγan nada öggümü či kemebesü :

16. Dobu-mergen tere čeü (čögö) buγu-yin örögesün γuy-a inu quγulǰu [6a] ögčü tere köbegün-i inu ger dotor-a ǰaruqu bülüge :

17. tedüi atala Dobu-mergen ügei bolba : Dobu-mergen ügei boluγsan-u qoyina : Alun--γoo-a er-e ügei yabuǰu Buγu-qatagi : Buγuči-salǰi : Bodančar-mungqaγ nereten γurban köbegün töröbei :

18. Belgünütei Begünütei qoyar köbegün inu eke-yügen ede köbegüd-i töröbei kemen ečin-e (dalda) ügüleldür-ün : aq-a degü üy-e qay-a

kümün ügei bülüge : ede köbegüd kenügei bolba : ene Maγaliγ Bayaγudai kümün ger-ün daruγ-a bülüge : tegünügei bui ǰ-e kemen kemeldüküy (ügüleldüküy)--yi Alun-γoo-a uqaǰu :

19. qabur-un nigen edür ügüče kögsimel [= köngsilemel] (kögsin) qonin-u miq-a činaǰu tabun köbegüd-iyen quriyaǰu : ǰergelegülǰü saγulγaγad niǰeged müsün-i bariγulǰu : köbegüd quγuluγtun kemen ögbesü : köbegün inu quγulǰu orkiba : basa ǰiči tabuγad müsün qamtu čuγlaǰu ögbesü ese quγulbai :

2o. tendeče eke inu Alun-γoo-a ügülerün : qoyar köbegüd minu sereküi tan-u ede γurban köbegüd-i töröbei kemen : ken-ü yaγun-u köbegüd bui kemen seremüi ǰ-e : sereküi ber tan-u ǰöb bui :

21. söni büri sira čegüken kümün ireǰü : kegeli minu ilbiǰü : ger-de erüke dotaγ-a--yin ger-e-lüge oroǰu : naran saran gilbaran (mandun) [6b] γarqu čaγ-tur : sira noqai bolǰu silbelǰiǰü γarču odum bülüge :

tegüber uqabasu :
temdeg inu
tngri-yin köbegün bui ǰ-e

kemen sanam bülüge bi : qaračų kümün-tür qanidqan (adalidqan) buu ügüledkün : mön-e qoyina qari-yin qad ulus-un eǰen bolbasu : tende man-a uqaqun (medekü bui) ǰ-e ta : qara terigütü kümün busu bui ǰ-e : yaγun čigi bolbasu (yambar ču bolba) ta qoyar-un nökör següder tan-u boltuγai kemebesü : qoyar köbegüd inu ese dongγodba (dayun ese γarba) :

22. basa Alun-γoo-a köbegüd-tegen suryal ügüler-ün : tabun köbegüd minu ta γaγča kebeli-eče töröbei ǰ-e : ta tabuγula ey-e öber-e--ten bolbasu: tuγar-un γaγča müsün metü kilbar ilaγdaqun ta : tere čuγ müsün (talaγsan) metü nigen ey-e-tü bolbasu : ken-e ber yekin bolqun (daruγdaqun) ta kemebe : tedüi atala Alun γoo-a ügei bolba ::

23. eke-yügen ügei boluγsan-u qoyina : aq-a-nar degüü-ner aduγun-iyan qubiyaǰu abulčaba : Belgünütei Bügünütei Buγu-qatagi Buγuči--salǰi dörben aq-a-nar inu qubi abulčabai: angqan-u degüü Bodančar-i mungqaγ bidayu buyu kemen uruγ-a (töröl-e) ülü toγan qubi ese ögbe :

24. Bodančar qubi ese kürteǰü : eyin atala yaγun kemeǰü : γool dayari-tu qodoli segül-tü oroγ singqula-yi unuǰu : ükübesü abasu

ǰayaγan minu medetügei kemen : Onan [7a] -müren uruγu odba oduγad Onan-u Balǰun-aral-a kürčü e-besün embüle (kürümel) ger kiǰü tende aba /saγuba/ :

25. aγsan (saγuγsan) üǰügür-e (γaǰar-un ündür-e) nigen edür boroγčin qarčaγai qara quru bariǰu idekü-yi üǰeǰü : γool daγari-tu qodoli segül-tü oroγ singqula-yin segül-ün kilγasu-bar urγalaǰu bariǰu asaraba (qarčaγay-yi teǰiyebe) :

26. tendeče idekü idegen ügei bolǰu : Börte-činu-a-yin γun-dur qorγoγaluγsan görögesün-i mariyaǰu qarbuǰu alaγad : öber-iyen ber ideged : qarčaγay-yuγan ber teǰiyeged tere on γarba :

27. qoyitu on ireǰü qabur bolbasu : noγod γalaγud irebesü qarčaγay-yuγan tataǰu oγorbasu (talbibasu) :

γoǰiγula tutum
qongsiγun (deleddüged)

üni (öni) üngǰigüle (saγula) tutum
üngsigün ünüstetele

noγod γalaγud-i bariγulǰu iden büküi-tür

28. Düyiren (oy-yin) kerü-deče Tüng-

gelig (čönggür)-γoroqan (töküm) uruγu nigen bölög irgen negüǰü ayisuquy (ireküy)-yi Bodančar üǰeǰü qarčaγay-yuγan bariγad tede irgen-tür odču : edür bariγuluγsan noγosun-ača ögčü : ösüg umdaγan uuǰu söni embüle (ebesün kürümel)-tür-iyen qariǰu qonoqu bülüge :

29. tede irgen Bodančar-un qarčaγai γuyibasu ese ögbe : tede irgen Bodančar-i kenügei bui yaγun-uγai bui kemen asaqu ügei : Bodančar ber tede irgen-i yaγun irgen kemekü ügei yabulčabai :

3o. tedüi atala Buγu [7b] -qataγi aq-a inu : degüü minu Bodančar ene müren-ü uruγu oduluγ-a : esen-ü ükübeü kemen erin odbasu : tede Tünggelig (čönggür)-γoroqan-a (töküm-e) bükü irgen-eče teyimü nigen kümün teyimü mori-tu bülüge kemen surabasu :

31. tede irgen ügüler-ün : morin kümün ber činu suraqui-tur adali teyimü kümün bui : edür büri man-tur ireǰü noγosun-ečegen ögčü ösüg umdaγan uuǰu odumu : söni maγ-a (manaγar) qamiγ-a qonomu : nigen boroγčin qarčaγai-tu bui : öröne umara-ača kei bolbasu tere qarčaγay-yuγan bariγuluγsan noγod γalaγud-un ödüd burγaliγ časun metü butaraǰu keyisčü iremü : bi ber qarčaγai inu γuyi-

basu ese ögbe : edüge irekü čaγ inu bolba : qorumqan küliy-e kemebe :

32. tedüi atala Tünggelig-γoroqan ögöde nigen kümün ayisun (ayisui) irebesü Bodončar mün aǰuγu : aq-a inu Buγu-qatagi degü-yügen Bodančar-i üǰeged tanǰu abuγad ülü ügüleldün qarin qataribasu :

33. Bodančar aq-a-yuγan qoyina--ača daγaǰu yabuǰu ügüler-ün : bey-e terigütei degel ǰaq-a-tai sayin kemebe : aq-a inu ese dongγodba (daγun ese γarba) :

34. basa qorumqan yabulčan kiǰü (yabulčaǰu) mün üge-ben ügülebe : ese dongγodba (daγun ese γarba) : basa mün üge-ben ügülebesü : aq--a inu ügüler-ün : [8a] tuγar-ača yambar üge ügülemü kemebesü :

35. Bodančar ügüler-ün : ta aq-a--nar qubi abulčaǰu nadur ülü ögkü-yi ker medemü : ene üge-yi ker ese medebe kemeged : tuγar-un irgen yeke üčüken ügei : ekin terigün ügei kilbar bui : bida teden-i daγuliy-a (dobtuluy-a) kemebesü :

36. Buγu-qatagi ügüler-ün : teyin kiküy-yi aq-a-nar degüü-ner-luγ-a eyetüldüy-e kemeldüǰü

37. ger-tür-iyen kürčü : aq-a-nar degüü-ner-lüge eyetüldüǰü mün Bodančar-i γaǰarčilaγulǰu tede irgen-i dayuliqui (dobtulqui)-tur

38. Bodančar nigen dumda (büdügün) kegeli-tü em-e-yi bariba : yaγun kümün bui kemebesü : tere em-e ügüler-ün : Angqan-u Adangqan J̌arčiγud Uriyangqaday-yin kümün bui kemebe :

39. (deest)

40. tere dumda kegeli-tü em-e Bodančar-tur ireǰü nuγun köbegün töröbe : J̌ad irgenügei geǰü J̌určidei kemen nereyidbe : tere J̌určidey-yin köbegün Tügüdei neretü bülüge : Tügüdey--yin köbegün Büri-bulčiru : Büri-bulčiru-yin köbegün Qara-qadaγan neretü bülüge : J̌aǰirad omoγ-tan bolba : J̌aǰiran-u ebüges tede bülüge ::

41. qoyina Bodančar-ača köbegün töröbe : bariǰu abuγsan em-e-eče törögsen köbegün kemen Baγaridai geǰü nereyidbe Baγariday-yin köbegün Čiduqul neretü bülüge : tegün-ü köbegün inu mene metü töröbe : Menen [8b] - Baγarin omoγ-tan bolba : Baγarin-u ebüges tere bülüge ::

42. Dobu-mergen-ü Begünütey-yin uruγ (töröl) Begünüd omoγ-tan bolba : Belgünütey--yin köbegüd Belgünüd omoγ-tan bolba : Buγu-qatagi-yin köbegün Qatagin omoγtan bolba : Qatagin-u

ebüges tere bülüge : Buγuči-salǰi-yin köbegün Salǰiγud omoγ-tan bolba : Salǰiγud-un ebüges tere bülüge : Bodančar-un ablin em-e-ṯeče törögsen Barim-sigir-a-tu Qabiči-bayatur n̲eretü bülüge : Borǰigin omoγ-tan bolba : Borǰigin-u ebüges tere bülüge ::

43. Barim-sigira-tu Qabiči-bayatur-un eke-yin inǰe em-e-yi Bodančar tataǰu bülüge: tere inǰe-ṯeče törögsen J̌egüriy-e-dei n̲eretü bülüge : Bodančar büküi-ṯür ǰügeli-ṯür /daruγ-a/ bülüge :

44. Bodančar-i ügei boluγsan-u qoyina Adangqan-Uriyangqadai kümün ger-ün daruγ-a bülüge : tegünügei bui ǰ-e kemen : ǰügeli-ṯeče γarγ-a-luγ-a : J̌egüriyed omoγ-tan bolba : J̌egüriyed--ün ebüges tere bülüge :

45. Barim-sigir-a-tu Qabiči-bayatur-un köbegün [Bekir-bayatur neretü bülüge :] Bekir-bayatur-un köbegün Menen-tudun neretü bülüge : Menen-tudun-u Nomalun /torγun gergey/-eče doloγan köbegün töröǰügü : angqan-u aq-a inu Qači--külüg : Qačin : Qačiγu : Qačila : Qaraldai : Qačiγun : Način-bayatur : ner-e-ten ede doloγan bülüge :

46. [9a] Qači-külüg-ün köbegün

Qayidu neretü bülüge : noyamsiγ aburi-tu-yin tula : Noyakin omoγ-tan bolba : Noyakin-u ebüges tere bülüge : Qačiγu-yin köbegün Barulatai neretü bülüge : idegen-i baruγ-un tula Barulas omoγ-tan bolba : Qačila-yin köbegün idegen-e baruγun-a yeke bey-e--tü-yin tula : Yeke-Barula kemen nereyidbe Barulas kü omoγ-tan bolba : Erdem-tü Barula Tödegen terigüten Barulas-un ebüges tere bülüge : Qaralday-yin köbegün buda metü qadqulaγči eki terigün ügey-yin tula Budaγad omoγ-tan bolba : Budaγad-un ebüges tere bülüge : Qačiγun-u köbegün Adarki-dai neretü bülüge : aq-a degüü ǰaγura ende tende keleǰü ǰenggügči (olgiγan ügülegči)-yin tula : omoγ ǰaγura aduruγči bui : Muqur-qaγuran terigüten : Adarkin omoγ-tan bolba : Adarkin-u ebüges tere bülüge : Način-bayatur-un köbegün Uruγudai Mangγutai ner-e-ten bülüge : Uruγuday-yin köbegün Uruγud bülüge : Mangγutay-yin köbegün Mangγud omoγ-tan bülüge : Uruγud Mangγud-un ebüges tere bülüge : Način-bayatur-un ablin gergey-eče törögsen Siǰiγudai : Doqolqudai qoyar bülüge : Siǰiγud Doqolqud omoγ-tan bolba : teden-ü ebüges tere bülüge :

47. Qayidu-yin [9b] köbegün Bai--singqor-doγsin : Čaraqai-linqu : Čauǰin-örtegei γurban bülüge : Bai-singqor-doγsin-u köbegün Tum-

binai-sečen neretü bülüge : Čaraqai-lingqu-yin köbegün Senggüm-bilge neretü bülüge : Senggüm--bilge-yin köbegün Isalai qaγan terigüten Tayičiγud omoγ-tan bolba : Tayičiγud-un ebüges teyimü bülüge : Čaraqai-linqu-yin köbegünügey-eče törögsen Besüd neretü bülüge : Besüd omoγ-tan bolba : Besüd-ün ebüges tede bülüge : Čaǰin-örtegey-yin köbegün Oronar Qongqotan Arulad Sönid : Qabturqad Keyid Kirgis [=Geniges]-ün ebüges tede bülüge :

48. Tumbinai-sečen-ü köbegün Sam--Qačula : Qabul qaγan qoyar bülüge : Sam-Qačula--yin köbegün Bultaču-baγatur neretü bülüge : Bultaču-baγatur-un köbegün Mergen-sečen bülüge : Qabul-sečen-ü doloγan köbegün-i angqan-u aq-a inu Ökin-barqaγ : Bartan-baγatur : Qutuγtu-mönggür : Qutula qaγan : Qulan-baγatur : Tödegen : Qadaγan ede doloγan bülüge :

49. Ökin-barqaγ-un köbegün J̌uryu--a-tu J̌ürki neretü bülüge : köbegün inu Sača-beki : Tayiču qoyar bülüge : J̌ürkin omoγ-tan bolba : J̌ürkin-ü ebüges tede bülüge :

50. Bartan-baγatur-un köbegün Yisügei-baγatur : Nekün-tayiǰi : Menggetü-kiy-a : Mergen-yeketei : Daritai-odčigin : [loa] tede tabun bülüge : Süǰigil üǰin-eče töröǰügü : Süǰigil

üǰin Mongγol Taryuǰin-Tarčiγuǰin-Yisüdey-yin ökin aǰuγu : Qutuγ-tu-mönggür-ün köbegün Büri-böke : Onan-u tün (siγui)-tür J̌ürkin-lüge qurimlaqui-tur Belgütei noyan-u mürü qaγ-a čabčiγsan tere bülüge :

51. Qutula qaγan-u köbegün Čoči • Kirmaγu • Altan • γurban bülüge : Noyakin omoγ--tan bolba : Qulan-baγatur-un köbegün Yeke-čeren bülüge : Badai Kisiliγ qoyar darqad-un noyan tere bülüge : Qadaγan Tödegen qoyar uruγ (töröl) ügegün bülüge :

52. qamuγ Mongγol-i Qabul qaγan meden yabuba : Qabul qaγan-u qoyina Qabul qaγan--u üge-ber doloγan köbegün inu bögetele : Tayičiγud-un Senggüm-bilge-yin köbegün Amaγai-qaγan meden yabuba :

53. Buyir-nayur Kölen-nayur qoyar--un J̌aγura urusqu [=Ursiγun] müren-e bükün uruγ noyan [=Ayiriγud] Buyiriγud Tatar irgen-e Amaγai qaγan ökin-iyen ögčü : öbesüben üdeǰü odqu bolγan Tatar irgen čuγ-yin irgen Kiyad /östen/ Amaγai qaγan-i bariǰu : Kitad-un Altan qaγan-tur abču odqui-tur : Amaγai qaγan Besütei Balγaγči neretü elči-ber-iyen ügüleǰü ilegerün : Qabul qaγan-u doloγan köbegün-ü dotora Qutula-da (bügüde-dür) ügüle :

minu arban köbegüd-ün dotora Qadayan-tayisi-da ügüle : kemen ügüleǰü [lob] ileger-ün : qamuγ-un qayan ulus-un eǰen bolǰu bögetele öbesüben (öber-ün) ökin-iyen üdekü bolun namaγar gegdekün [=kesedkün] (neretü bi) Tatar irgen-e bariγdaba : tabun quruγud-iyan kimul tamutala : arban quruγud-iyan kimul qadudtala ači-yi minu aburan soridqun kemeǰü ilegeǰügü :

54. tere čaγ-tur : Bartan-bayatur-un köbegün Yisügei-bayatur Onan müren-e sibayulan büküi-tür Merkid-ün Yeke-čiledü Olqunud irgen-eče ökin-i abču egüskeǰü ayisuqui-tur ǰolγaǰu : tergen-tür inu önggeyiǰü üǰebesü öngge ǰisün busitai (sayitai) ökin qatun-i üǰeǰü ger-tür-iyen qariǰu aq-a-yuγan Nekün-tayisi-yi : degüü-yuγan Daritai-odčigin-i uduridču

55. kürküi-lüge : Čiledü ayuǰu qurdun qubi-yuγan γuγ-a deleddüged : quburi (γorbi) alus buruγuduluγ-a : qoyina-ača inu γurbayula udaγarid-un /daru/ qataribasu Čiledü qosiγu (öndeyin) qučiǰu (qaltariǰu) tergen-tür-iyen irebesü : Ögelen üǰin ügülerün : tuγar-un γurban arad-i uqabau či : tede kümün-ü čirai čirai busu bui : amin-tur činu qoor kürgekü medege ügei irgen bui amin ele činu bolbasu : qarayu (sekür tergen) tutum qatud :

ölǰige (ködegei aral) tutum ökid bui ǰ-e : minu metü öngge-tü-yi oldaqun ǰ-e : busu daki ner-e-tei kümün učirabasu Ögelen nereyiddüyü ǰ-e : či amin-iyan (qoriyaγad (qorin) yorči (yabu) :)

[11a] qoroγ ünür-i minu ünüsčü yabu kemen čamčaban mültülǰü öggülüge : morin degere-eče naruγi[d]ču odqui-dur qoyina-ača inu aq-a-nar degüü-ner γurbaγula qosiγu qučilduǰu (öndeyin qatarin qučiγulǰu) irebesü : Čiledü ayuǰu qurdun qubi-yuγan deleddüged Onan müren ögede ǰuγus (ǰarin?) dutaγaǰu talbiba (orolduba) :

56. qoyina-ača inu doloγan γorbi dabatala nekeǰü güičen yadaǰu qariǰu ireged : Yisügei-baγatur : Ögelen üǰin-ü delbege (čilbuγur)--eče bariǰu aq-a inu Nekün-tayisi uduridču degüü inu Daritai-odčigin temegen geliǰü ayisuqui-tur : üǰin eke yeke daγun-bar uyilaǰu ügülerün : aq-a minu Čiledü :

kei ögede
kegül-iyen keyisügseger :
keger γaǰar-a
kegeli-ben ölösügseger bülüge :

edüge ker ele kisü bi kemen : qoyar sibelger-i-

yen n̲iken-te aru degere : n̲iken-te ebčigün dege-
re oγorču (orkiǰu) ker ele kiǰü oduy-a kemeged :

Onan-müren tolkistala :
oi büri [-ǰubur] dayuristala :

yeke dayu-bar uyilaǰu ayisuqui (irekü̈i)-t̲ur :
Daritai-odčigin ǰergečeǰü yabuγad ügülerün :

dabariqu čin-u
dabaγ-a olan dababa :

uyilaqu čin-u :
usun olan getülbe :

qayilabasu ülü sonosqu •
qarabasu ülü üǰegdem :

sem bol (dayun buu γar) kemen idq̄aba : Ögelen ü-
ǰin-i Yisügei-bayatur-un abuγsan yosun eyimü bülü-
ge ::

57. Amaγ̄ai qaγan Qadaγ̄an [11b]
Qutula qoyar-i nereyiddügsen ber qamuγ Mongγol
Tayičiγud Onan-u Qorqoγ-ǰigür-tür Qutula-yi qaγan
bolγ̄aba : Qadaγ̄an-i tayisi (tayise) bolγ̄aba :

Mongγol-un /Qadaγan-tayisi ber/ ebüdüg-eče ülegü boltala debsebei :

58. Amaγai qaγan-u ös abun (abuy--a kemen) Qutula qaγan : Qadaγan-tayisi qoyar : Tatar irgen-tür čeriglen morilaǰu : Tatar-un Köyiten-baryγa-bayatur Tömüǰin-lüge Qoribuγ-a J̌alibuγ-a terigüten Tatar-tur arban γurban-ta qadquldu ǰu : Amaγai qaγan-u ösil ösin : kisal kisan yadaba kemebe :

59. [12a] tende Yisügei-bayatur Tatar-un Tömüǰin Qoribuγ-a terigüten Tatar-i dayuliǰu (dobtolǰu) irebesü tende Ögelen üǰin köl kündü bülüge : Onan-u Deligün-boldaγ-a büküi-tür : qara morin ǰil-un ǰun-u terigün sara-yin arban ǰiryuγan-a ulaγan tergel edür-ün : [12b] edür düli čaγ-dur Činggis qaγan töröbe : töröküi-tür--iyen baraγun γar-tur-iyan šaγay-yin tedüi qara nöǰin-i adqun töröbe gekü : bayar miliyaqui-tur Tatar-un Tömüǰin-ügey-yi abču iregsen-tür töröbe kemen temür ölögei-tür ölögeyidüǰü Tömüǰin geǰü nereyiddügsen yosun eyimü bülüge ::

60. [13b] Yisügei-bayatur-un Ögelen üǰin-eče törögsen Tömüǰin : Čoči-qasar : Qačiγu Tömüge-(:)odčigin : tede dörben bülüge : Tömülün neretü nigen ökin bülüge : Tömüǰin yisün

nasutu büküi-tür : Čoči-qasar doloγan nasutai bülüge : Qačiγun tabun nasutai büküi-tür : Tömüge--odčigin γurban nasutai bülüge : Tömülün ölögei--tü bülüge : Yisügei-baγatur-un nököge gergei Suǰigil-eke-eče törögsen Begter Belgetei qoyar bülüge :

61. Yisügei-baγatur Tömüǰin-i /yisün/ nasutu büküi-tür Ögelen üǰin-ü törküd Olqunuud irgen-eče ökin γuyisu kemeǰü : Tömüǰin-i abuγad yorčibai (odbai) : oduγad Čegčer [14a] Čiquryu qoyar-un ǰaγura Qonggirad-un Deyi-sečen ǰolγaba :

62. Deyi-sečen ügülerün : Yisügei quda qamiγ-a odumu či kemebesü : Yisügei-baγatur ügülerün : ene köbegün-tegen naγaču-nar Olqunud irgen-eče ökin γuyisu kemen irelüge bi kemebe : Deyi-sečen ügülerün : köbegün čin-u

nidün-tür-iyen γal-tu :
niγur-tur-iyan gerel-tü

köbegün buyu :

63. Yisügei quda bi ǰegüdün ǰegüdülebe : ene qoyar söni : čaγan šongqor naran saran qoyar-i : adqun nisču ireǰü γar degere minu

bayuba : ene ǰegüdü-ben kümün-e ülü ügülen aǰuγu : bi naran saran qoyar-i qaraǰu üǰegden (üǰen) bülüge : edüge ene šongqor adquǰu ireǰü : γar-tur minu gegen čaγan bolγaba : yambar ele sayin-i üǰekü kemelüge bi : yaγun bolbasu : šongqor anu tan-u Kiyad irgen-ü sülde ireǰü ǰiγaγsan (ǰaγaγsan) aǰuγu :

64. bida Qonggirad irgen erte edür-eče ::

qari ulus-i ülü temečen :
qačar γoo-a ökin-iyen :
qaγan boluγsan-dur tan-u
qasaγ tergen-tür unuγulǰu :
qara buγur-a kölgeǰü :
qatariγulǰu odču :
qatud-un sayurin-tur :
qamtu saγulγan bülüge ::

ulus irgen-i ülü temečen :
öngge sayin ökin-iyen :
ölǰigetei tergen-tür unuγulǰu :
öle buγura kölgeǰü :
egüskeǰü odču :
ündür [14b] sayurin-u

örögele eteged tan-u sayulγan bülüge ::

erte edür-eče bida Qonggirad irgen : qačar γoo-a qatud-tai : öngge sayin ökid-tü bülüge : ǰige ǰisüten : ökin öngge-ten bülüge :

65. nuγun köbegün man-u
nutuγ-iyan qarayu :

ökin uruγ man-u
öngge-ben üǰegülüyü :

Yisügei-baγatur quda : ökin minu üčüken bui : ger-tür minu odču üǰetügei kemeǰü ger-tür-iyen bayulγaba :

66. ökin-i inu üǰebesü :

nidün-tür-iyen γal-tai:
niγur-tur-iyan gerel-tei

ökin-i üǰeǰü : oyin-tur-iyan oroγulba : Tömüǰin-eče nigen nasun yeke (ilegü) (-ečegen) arban nasutu aǰuγu : Börte neretei aǰuγu : söni qonoǰu manaγarsi anu γuyibasu : Deyi-sečen ügülerün : olan-ta

γuγilγaǰu ögbesü degeǰilegdekü : čögöken-te γuγilγaǰu ögbesü doromǰilaγdaqu : ökin kümün-ü ǰayaγan : törögsen egüden-tür ötelkü yosun ügei aǰuγu : ökin-iyen ögsügei bi : köbegün-iyen kürgen-i /minu/ ta talbiǰu od kemebesü : ǰ-e kemeǰü quda bolulčaba : Yisügei-bayatur ügülerün : köbegüd-iyen kürged-te talbiǰu odsuγai köbegün minu : noqay-ača čočimtaγai bui : buu čočiγul kemeged : kötel morin-iyan beleg ögčü Tömüǰin-i kürged-te talbiǰu odba :

67. [15a] Yisügei-bayatur qariǰu irekü ǰayura Čegčer Sira-kegere Tatar irgen--dür umdaγasur-un : qurim-tur anu bayubasu tede erte dayisun aǰuγu : Yisügei Kiyad /östen/ irebe kemen erten-ü dayuliγdaγsan (dobtoluγdaγsan)-iyan : kegesülen duradču ösleldün [=oyisuladun] : qoor--a qoliǰu ögčigüi : ǰayura mayui odur-un (ber yabun) γurban qonoγ yabuǰu ger-tür kürčü yekede čilegerkebe :

68. Yisügei-bayatur ügülerün : minu dotora mayui bui : oyira dergede ken bui kemebesü : Qongqotan-u Čaraq-a ebügen-ü köbegün Menglig oyira'bui kemebesü : uriǰu iregülǰü ügülerün : čaγ-a (köbegün) minu Menglig : köbegün üčügüketü bülüge bi : köbegün-iyen Tömüǰin-i kür-

gen-ţe talbiǰu qariǰu ayisuqui (ireküi)-ţur :
ǰayura Tatar irgen qurimlan aǰuγu : umdaγasur-un
bayuluγ-a bi : oyisulaγdaba : dotora minu mayui
bui : üčüken qočoruγsan degüü-ner-iyen : belbe-
sün berged-iyen : ker asaraqui či mede : köbe-
gün-i minu Tömüǰin-i ödterken odču abču ir-e :
čaγ-a (nilq-a) minu Menglig kemeged nögčibei :

69. Yisügei-bayatur-un üge-yi busu ülü bolyan Menglig odču Deyi-sečen-e ügüler-ün Yisügei aq-a Tömüǰin-i masi mörögedčü örö (ǰirüken)--ben ebedümü : Tömüǰin-i abur-a irebe bi kemebe : Deyi-sečen ügülerün : quda köbegün-iyen mörögedkü bolbasu [15b] odtuyai : ödter üǰeǰü : ödter iretügei kemebe : Menglig Tömüǰin-i abuyad irebesü ...

70. tere qabur Amayai qayan-u qatun Örbei Soγatai qoyar qatun : yeke /dayu/ irayu yarču aqui-tur Ögelen üǰin qoǰid odbasu Örbei Soγatai /irayu/ yaruysan inu idegen-eče qoǰidayulbasu : Ögelen üǰin Örbei Soγatai qoyar-a ügülerün : Yisügey-yi minu ükübe kemen : köbegüd-i minu yeke ülü bolquy-ača : yekes-ün kesig bilegür sarqud-ača yekin qoǰidayulumui ta : üǰeged odču ülü serigülün ölisüged negükün bolbai ta kemebe :

71. tere üge-tür Örbei Soγatai qoyar qatun ügülerün : Amayay-yi ükübe kemen : Ögelen-e kürtele eyin kemegdekü bolba :

urirǰu ülü ögtekü mörtei či :
učirabasu idekü yosutai či :

kür(g)eǰü [16a] ülü ögtekü mör-
tei či :
kürtebesü idekü yosutai či :

72. ede ekes köbegüd-i nutuγ-tur gegeǰü negüdkün : buu böged abču yabudqun kemen : manaγarsi edür-eče Tayičiγud : Onan-müren ögede Taryutai-kiriltuγ Tödegen-girte tan ködeler-ün : (ger-iyen abun ködelǰü yabuγad) Ögelen üǰin eke köbegüd-i nutuγ-tur gegeǰü negügder-ün (negübei) Qongqotan-i Čaraq-a ebügen odču idqan ügülekü-
-dür : Tödegen-girte ügülerün :

čegel usun (čeügen) niduraluγ-a :
[čeügen] čilaγun čaraluγ-a

kemeged negüǰügüi : Čaraq-a ebügen-i ker idqaqu bülüge či kemeǰü : qoyina-ača inu ǰida-bar suγu γudus inu ǰidalaǰu :

73. Čaraq-a ebügen yara-tu bolǰu : ger-tür-iyen ireǰü berke kebtekü-tür : Tömüǰin üǰere odbasu tende Čaraq-a ebügen ügülerün : sa-yin ečige-yin čin-u quriyaγsan bida bürin ulus-i : Tayičiγud aq-a degüü tan-u abču negüderün (negü-kü-tür) : idqabasu (idqasuγai) kemen oduluγ-a :

eyin kigdebe bi kemeǰügü : tere üge-tür inu Tömüǰin uyilaγad γarču yorčiba (odba) : tende Ögelen üǰin irgen-iyen abču negügder-ün (negür-ün) : bey-e-ber-iyen morilaǰu ǰarimud irgen-i idqaǰuγu : tede ber irgen ülü toγtan Tayičiγud-un qoyina-ača negüǰügüi :

74. Tayičiγud [16b] aqa degüü anu : Ögelen üǰin belbisün üčüken önöčin-i eke köbegüd-i nutuγ-tur gegeǰü negüǰügüi ::

Ögelen üǰin em-e mergen töröǰü :
önöčin köbegüd-iyen teǰiyerün :
örnitele boγtalaǰu :
ögčitele büsüleǰü :
Onan-müren ögede erte [=irada] güiǰü :
ölirsün moyilsun tegüǰü :
edür [=üdür] söni qoγolai-ban teǰiye-
be ::

sülder-tei törögsen üǰin eke :
suu-tan köbegüd-iyen teǰiger-ün :
čögörsün širo-a bariǰu :
südün gičigin-e uquǰu :
söni edür nögčiyebei ::

qatun törögsen üǰin eke :
qad köbegün-iyen teǰiyer-ün :
qayilasun širo-a bariǰu :
qaldud temgün güiǰü :
qayilasun manggirsun uquǰu :
qantala čadtala idegülǰü teǰiyebei ::

ǰarčim-dai törögsen üǰin eke
ǰayaγatan törögsen köbegün-iyen teǰi-
yerün :
ǰaba γool-i ülü üleden :
ǰadqasun tömösün uquǰu :
ǰarčim-tay-a (sayitur) teǰiyebei ::

γoo-a törögsen üǰin eke :
qutuγ-tan törögsen köbegüd-iyen teǰi-
yer-ün :
γool ǰaba ülü üleden :
γoγorsun manggirsun-iyar teǰiyebe :
γoo-a üǰin eke-yin :
γoγod manggir-iyar teǰiyegsen köbegüd
inu :
qutuγ-tan sayid bolur-a kürbe ::

qatun üǰin-ü /eke-yin/:

qaliyarsun manggirsun-iyar teǰiyeg-
sen köbegüd inu :
qad sayid bolur-a [17a] kürbe ::

sütei üǰin-ü
südün gičigin-e-ber teǰiyegsen köbegüd
inu :
sülsüten sečed bolur-a kürbei ::

ǰarčim-dai törögsen üǰin eke-yin :
ǰadqasun tömesün-iyer teǰiyegsen köbe-
güd inu :
ǰayaγ-a-tan sayid bolur-a kürbei ::

75. er-e sayid bolun baraǰu :
erekün umdaγan-i (sic) eriy-e kemeldü-
ǰü :
eke-yin ači qariγulur-un ::
elgügür geügi bariǰu :
eke Onan-u ergi degere sayuǰu :
eremdeg ǰemdeg ǰiγasun geügileǰü ::

ǰegüber elgügülǰü ǰamaγ dotora kü :
ǰedkün geügileǰü gölmi γubčiγur uyaǰu :
ǰiramud ǰiγasun-i sigüǰü

ǰiči eke-yi ačilan teǰiyebe ::

76. nigen edür Tömüǰin • Qasar • Begter.• Belgetei • dörbegüle qamtu sayuǰu geügi tataqui-tur : nigen gegegen soqosun oroǰu : Tömüǰin Qasar qoyar-ača Begter • Belgetei • qoyar buliyaǰu yabuba : Tömüǰin • Qasar • qoyayula ger--tür-iyen ireǰü : üǰin eke-tür ügülerün : öčügüdür nigente bulǰuquy-yi γodolidču (kereldün) mün teyin buliǰu abuluγ-a : edüge basa gegegen soqosun geügi ǰaγuγsan-i Begter Belgütei aq-a degüü qoyar bulibai : ker alduqun bida kemebe : tere üge-dür üǰin eke ügülerün : yegüǰi bütügei : (yaγun-u tula) aq-a-nar degüü-ner yekin teyin [17b] kildümü ta :

següder-eče busu nökör ügei :
segül-eče öber-e čöčige ügei :

tere Taičiγud aq-a degügi-yin γasiγun berke aǰu : ken aburaqun kemeǰü bülüge : erten-ü Alun-γoo-a--yin tabun köbegüd metü yekin ey-e tan-u öbere bolbai : ta bütügei (teyimü buu üiled) kemebe :

77. köbegüd inu ese dongγodba egüden orkiγad yorčiba : Begter ulqun degere siry-a

ayta-tan yisün morid-iyan qaraǰu sayun aǰuyu : Tömüǰin umara-ača : Qasar emüne-eče daldulalduǰu sumuban solbičaǰu kürküi-lüge : Begter üǰeged ügülerün : aq-a degüü-lüge alalduqui-tur nökör següder bolulčay-a :

següder-eče nökör ügei :
segül-eče busu čöčige ügei bülüge :

nökör kümün-ü yasiyun berke ese kü bülügei-üü : edüge yekin namayi ta aman-u qayasun (qalisun) nidün-ü surmusun bolγamui : bi yekin eyin aγda-ba : yolumta-yi minu buu bürelgedkün : yayča Belgütey-yi minu buu tebčidkün kemen ǰabilaǰu küličebei : Tömüǰin Qasar ta emüne-eče inu qoyina--ača inu ötörmeleǰü odbai :

78. ger-tür-iyen qariǰu irebesü üǰin eke köbegün-iyen čirai uqaǰu ügülerün ::

qani-ban barayšad
qatayuǰin sayunam :
qalayun-ača [18a] minu
qayal-un yarur-un
qara čisun yar-tur-iyan
adqun [=qadqun] törögsen bülüge ::

qarbisu-ban qaǰaqu noqai metü :
qadan-tur dobtolqu salbar metü :

ayur-iyan darun yadaqu arslan metü
amidu-yi ǰalgiqu mangyus metü ::

següder-tür-iyen dobtulqu šongqor
metü :
sem-iyer ǰalgiqu čuraq-a metü :

botoγan-iyan borbin qaǰaqu buγura
metü :
boroγan edür dobtulqu činu-a metü ::

ǰulǰaγan-iyan [-kegüd-iyen] gelin
yadaǰu
[kegüd-iyen] idekü anggir metü :
kebtesi-yügen köndebesü ömögerkü čö-
göböri metü :

bariǰu ülü saγaraqu bars metü :
balamad dobtulqu baruγ metü
baraba ele ta ::

següder-eče busu nökör ügei :

segül-eče busu čöčige ügei ::

Tayičiγud aq-a degüü-yin γasiγun dayus-un yadan büküi-tür : ker ay-a kemeǰü eyin kildün bui (kimüi) ta : kemen köbegüd-iyen öteges üge öriyedkün qaγučin üges qadaγulun masi mayuyilan ügülebe :

79. tedüi atala Tayičiγud-un Taryutai-kiriltuγ • turqaγ-ud-iyan uduridču ireǰü

qoluγad • qoǰiǰu •
silüged • siberiǰigüi

[kemen] ireǰügüi : tedüi ayuǰu Ögelen üǰin ekes köbegüd aq-a-nar degüü-ner Onan-u siγui oi-tur siryulaǰu : Belgetei modun quyur-a tatalaǰu : sibege (küriy-e) bariba : Qasar qarbulalduǰu : Qačiγun [18b] Temüge • Temülün • γurban-i ǰaba ǰaγura dürüǰü bulγaldun (dayilun) büküi-dür : Tayičiγud dayudaǰu ügüler-ün : aq-a-yuγan Tömüǰin--i ilege : busud tan-u kereg ügei kemegdeǰü : Tömüǰin-i morilayulǰu : sem-iyer buruγudqan oi dutaγun ilegekü-yi : Tayičiγud üǰeǰü üldeküi-tür : Tergün-e-ündür-ün siγui-tur orobasu : Tayičiγud oron yadaǰu : siγui orčin-a sakiba :

80. Tömüǰin siγui dotora γurban

qonobasu : edüge γarsu kemen morin-iγan kötelǰü ayisuqui (ireküi)-tur morin-ača emegel inu mültüreǰü qočorčuγu : qariǰu üǰebesü kömüldürge kömüldürgelegseber olang olanglaγsabar mültüreǰü qočorčuγu : tedüi dotoraban sedkirün olang čigi (batu) boltuγai (bolbasu) : kömüldürge ker mültürekü bülüge : tengri minu idqan amuγ-uu kemen sedkiǰü emegel-iyen toqodqun oroǰu basa γurban qonoba : basa γarsu kemen ayisuqui-tur siγuγ-yin amsar-a qosiliγ-un tedüi kürü (čilaγu) amsar-i inu böglen tusču : tengri minu idqan aquγ-uu kemen basa γurban qonoba : yerü yisün qonoγ idegen ügei aǰu : ner-e ügei ber ker ükükü bui kemen γarču ireǰü tere qosiliγ-un tedüi čaγan kürü (čilaγu)-yin orčin bükü γarbasu ülü bolqu mɔdun-i sumuči kituγ-a-bar oγtačiǰu [19a] morin-iγan kötel--ün qalturiγuluγad γarqui-luγ-a : Tayičiγud sakiǰu saγun aǰuγu : bariǰu abuγad odču

81. Taryutai-kiriltuγ tan ulus irgen-tür-iyen kürčü ǰasaγ ügüleldüǰü : Tömüǰin--i ayil tutum-tur-iyan niǰeged qonoγulǰu bitügülün (kesün) yabuqui-tur : ǰun-u terigün sarayin arban ǰiryuγan-a ulaγan tergel edür Tayičiγud Onan-u ergi degere qurimlalduǰu naran singgebesü ele tarqabai : tende Tömüǰin-i tere qurim-tur gel-

büre keüked kümün-iyer sakiγulǰu bülüge : qurim-un aran-i tarq̄aγuluγad tere gelbür-e keüked kümün-i ginǰi baγu-bar-iyan ekin-i inu deledüged güiǰü : Onan-u tün (siγui)-tür orobai oroǰu kebteǰü üǰegdeküy-eče ayuǰu usun-u qargi-dur kebteǰü baγu-ban usun uruγu urusq̄aǰu niγur-iyan ile kebtebe :

82. tere aldaγsan kümün yeke daγu-bar bariy-a-tu (ginǰitü) kümün-i aldaba : kemen qayilaqui-tur tarq̄aγsan Tayičiγud quriǰu ireǰü edür metü saraγur-a Onan-u tün-i (siγuy-yi) bederebei (temečebei) bederebesü (irebesü) usun-u qargi-tur gedergü kebteǰü büküi-tür : Süldütey-yin Toryan-sira ǰöb daγariǰu üǰeǰü ügülerün : usun-a čilmei ügei : oγtaryuy-a mör ügei qamiγasi odbai kemeged aq-a degüü čin-u sidün aman bilegüdüǰü ayisui [19b] : ǰöb ele kebteǰügü eyimü aryγ-a-tu-yin tula :

nidün-tür-iyen γal-tu
niγur-tur-iyan ger-e-tü bui

kemen idq̄an aǰuγu : či teyin kü kebten : bi ülü ǰiγaǰu ögkü kemen nögčibe (önggeregülbe) : Tayičiγud bederebesü (irebesü) bedereǰü (ireǰü) ya-

daǰu :

83. qariǰu mün mör-iyer qarin bederey-e (irey-e) kemeldüǰü mör-iyer qarin bedereǰü (ireǰü) ayisuqui (ireküi)-tur : basa Torγan--sira ügülerün : Tayičiγud noyan bida gegen čaγan edür-iyer kübčin kümün-i aldaba : qarangγui söni ker olqu : möd-iyer-iyen yabuγad γaǰad-iyan yegüdken bedereǰü (ireǰü) tarqaǰu manaγar edür čiγulun bederebesü (irebesü) qamiγ-a odqu kemegdeǰü : teyin boltuγai kemeldüǰü : teyin bederiküi-tür : Torγan-sira daγariǰu ügülerün : edüi bedereged tarqaǰu manaγar bederey-e kemeldüǰü tarqaba : namayi üǰelüge kemen kümün-e buu ügüle : edüge man-i tarqaγuluγad eke degüü-ner-iyen erin od kemen ügüleǰü qaribai :

84. teden-i tarqaγuluγad dotoraban sedkir-ün : öčigen ayil bitegülün (kesün) asaraqui (teǰiyeküi)-tur : Toryan-sira-yin ger-tür qonobasu : Čimbai • Čilaγun • qoyar köbegün inu örö ǰirüke-ben ebedčü : söni ginǰi bayuγu-yi minu suladqaǰu qonoγulum bülüge : edüge basa Torγan-sir--a namayi üǰeǰü ülü ǰiγan yorčiba (odba) : [2oa] minu amin-i mün kü tede aburamuyu kemen : Toryan--sira-yin ger-i erin Onan-müren ögede yorčibai :

85. ger-ün belge inu gegün-ü sün

tüsürügsen ösüg (ayiraγ)-iyen söni düli boltala bülekü bülüge : tere belge-ber bayin bayin sonosču : bolγoγad kürčü ger-tür inu oroqui--luγ-a : Toryan-sira ügüler-ün : eke degüü-ner--iyen erin od ese kelegsen buyu esegü kemelügey (ese kelegsen buyu)-üü : ende yekin irebe kemebesü : Čimbai Čilayun qoyar köbegün inu ügülerün : sibayuqan (turuγun-a) turumtay-a ⟨turuγun-a⟩ üldegdeǰü : buta-tur qorγalabasu butabar aburayu : silγud-un iregsen kümün-i yekin teyin kememü či kemeged : ečige-yügen ülü taγalan ginǰi bayuγu-yi anu čučalǰu γal-tur tüleǰü : qoyitu nungγasutu qara tergen-tür niγuǰu kümün--tür ülü kelen : Qadaγan neretü ökin degüü-tür--iyen asaraγulba :

86. γutaγar edür Tayičiγud ireǰü ene bayuγu-tu kümün qamiγ-a odqu bida ǰayura bolbai ǰ-e : nökör ǰayura-ban nengǰileldüy-e kemeǰü : ayil büri nengǰigseger kü : Toryan-sira-yin ger tergen iseri-yin alam-tur kürtele üǰeǰü ese olǰu tere nungγasutu qara tergen-tür unuǰu /nengǰiǰü/ amsar-a bükü nungγasun : tatalaǰu köl-tür inu kürkü-tür [20b] Toryan-sira ügülerün : yerü basa eyimü qalayun-a nungγasun dotora kebtegsen kümün ker dayusqu aǰuγu : sedkil-tür-iyen adali bol-

tala eri kemebesü : tere nengǰigül bayuǰu irebe :

87. tere nengǰigül-i oduγsan-u qoyina Toryan-sira ügülerün : namayi ünesü-ber keyisken aldaba či : edüge ber bögesü eke degüü-ner--iyen erin od kemeǰü : ama čaγan ermeg qulaγčin--i unuγulǰu tel eke-tü (qonin-u) quraγ-a bolγaǰu kögür namuγ-a ǰasaǰu emegel kete anu öggün : nigen numu qoyar sumu ögčü talbiǰu ilegebe :

88. Tömüǰin tere oyidun (oi siγui) sibegeleǰü qorγalaγsan γaǰar-tur-iyan kürčü : ebesün-ü alurqai-bar möškiǰü : Onan-müren ögede möškiged öröne-eče Qimuryγ-a-γoroqan oroǰu iren aǰuγu : tere ögede möškiged Qimuryγ-a-γoroqan-u Beder-qosiγun-a Qorčaqui-boldaγ-a büküi-tür ǰolγalduba :

89. tende neyileldüǰü : tendeče odču Buryan-qaldun-u ebür-e Gürelgü dotora Sengür-γoroqan-u Qara-ǰirüken-ü Köke-nayur-a nutuγlaǰu büküi-tür tarbaγ-a küčügün-e alaǰu iden bülüge :

90. nigen edür siry-a aγta naiman morid ger-ün dergede bayiǰu büküi-tür : degermečin ireǰü üǰetele degermedčü odbai : [21a] yabuγad--iyar üǰeǰü qočorbai : Belgütei oγotur dargi qongγor-i unuǰu : tarbaγačilar-a oduγsan aǰuγu : üdesi

naran singgegsen-ü qoyina Belgütei dargi qongγor-
-tur tarbaγ-a ačiǰu nisqalaǰiγul-un yabaγan kö-
telǰü irebesü : sirγ-a aγta bidan-i degerm-e ab-
ču odba kemebesü : Belgütei ügülerün : bi nekesü
kemebe : Qasar ügülerün : či ülü čidaqu bi neke-
sü kemebe : Tömüǰin ügüler-ün : ta qoyar ülü
čidaqu bi nekesü kemeǰü : dargi qongγor-i unuǰu
sirγ-a aγta-tan-i ebesün-ü alurqai-bar möškiǰü
γurba qonoγ yabuǰu manaγar erte nigen olan sürüg
aduγun-tur nigen keüked kümün gegün-i saγan bü-
küi-tür ǰolγaǰu sirγ-a aγta-tan-i surabasu tere
köbegün kümün ügüler-ün : ene manaγar erte naran
γarquy-yin urida sirγ-a aγta-tan naiman morid-i
egüber üldeǰü yorčiba : mör inu bi ǰiγaǰu ögsügei
kemeged : oγotur dargi qongγor-i talbiγulǰu : oroγ
singqula-yi Tömüǰin-e unuγulba : öber-iyen qubi-
-yuγan unuǰu ger-tür-iyen ülü odun : ečige eke-tür-
-iyen ülü ügülen namaγ-a (qobuγ-a) sayulγ-a-ban
keger-e talbiǰu : nökör či mengdeǰü ayisui (ireg-
sen) aǰuγu : er-e-yin [21b] eril ele bögesü ni-
gen bui ǰ-e bi čimadur nököčesü : ečige minu
Naqu-bayan kemegdemüi : bi γaγča köbegün inu Bo-
γorči neretü bi kemeged : sirγ-a aγta-tan-i mör-
-iyer möškiǰü : γurban qonoǰu üdesi naran quburi
(dalda) tasin bükü-tür nigen yeke küriy-e irgen-

-tür kürbesü : siryγ-a aγ̄ta anu tere küriyen-ü kiǰaγar-a ebesün ideǰü bayiquy-yi üǰeged : Tömüǰin ügülerün : nökör či ende bayi : siryγ-a aγ̄ta man--u tere bui : bi oroǰu üldeǰü γarγ̄asuγai kemebesü : Boγorči ügülerün : nököčesü kemen irelüge bi : edüge ende yekin bayiqu bi kemeged : qamtu dobtulǰu oroγad siryγ-a aγ̄ta-tan-i üldeǰü γarbai :

91. qoyina-ača inu ubur subur (ulam sulam) nekeǰü ayisun (iren) : nigen singqula mori-tu ulaγan degel-tü kümün urγ̄-a-ban bariǰu γaγčaγ̄ar nekeǰü güičeǰü irebe : Boγorči Tömüǰin--e ügülerün : nökör numu sumu nada ača : bi qarbulaldusu kemebesü : Tömüǰin ügülerün : nökör minu tulada či erüstegüǰei : bi qarbulaldusu kemebesü qarbulalduba : tere čaγan mori-tu ulaγan degel-tü kümün uryγ-a-bar-iyan dokiǰu bayiǰu qočorba : qoyitu nököd inu ubur subur güičeǰü ireküi-lüge naran [22a] quburi (dalda) tasin singgeǰü odba : dügüsin (burui) bolǰu : qoyitu nököd inu baraγ-a boldaǰu bayiǰu qočorba :

92. tere söni düliged γurban edür söni düliǰü ger-ün oyira bolbasu Tömüǰin ügülerün : nökör bi čim-a-ača anggida morid-iyan ker abqui bülüge : bi kedüy-yi inu abqu bui : či kedüy-yi anu abunam kemebesü : Boγorči ügülerün : sayin

nökör mengdeǰü irebe kemeǰü tusa bolsu kemen irelüge bi · olǰalalčaǰu abasu kemebesü : ečige-yin minu Naqu-bayan-u ǰögegsen γaγča köbegün-tür inu nada tügetele (barasi ügei) bui : tusa boluγsan minu yaγun bolqu : kemeǰü ese abuba :

93. Naqu-bayan-u ger-tür kürbe : Naqu-bayan köbegün-iyen Boγorči-yi ǰabqaǰu nisun nilbusu-bar aǰu saγuqui-tur genedte Boγorči kürbe : Naqu-bayan nigen-te dongγoddumui nigen-te inigemüi : köbegün minu Boγorči ügüle yaγun bolba kemebesü : Boγorči ügülerün : ene ken-ü sayin nökör mengdeǰü odun aǰuγu : nököčeǰü oduluγ-a bi : edüge irebe kemeged : aγulǰu odču kegerе talbiγsan namaγ-a saγulγ-a-ban abču irebe : Tömüǰin-e tel quraγ-a alaǰu künesü öggüged : namaγ-a degürge ǰasaǰu künesülegülbei : Naqu-bayan ügüler-ün : qoyar ǰalaγus bui ta nököčeldüdkün : mön-e qoyina buu [22b] tebčileldüdkün kemebe : Tömüǰin tedü odču γurban söni edür yorčiǰu Senggür-γoroqan-a ger-tür-iyen kürbe : Ögelen eke Qasar kiged degüü-ner inu erüǰü saγun aǰuγu : üǰeǰü bayasba ::

94. tende Tömüǰin Belgütei qoyar Deyi-sečen-ü ökin Börte üǰin-i yisün nasutai büküi-tür üǰeǰü iregsen-ber qaγačaǰu bülüge : Kerülen-müren uruγu erin odbai : Čegčer Čiquryu

qoyar-un ǰayur-a Deyi-sečen Qonggirad tende aǰuγu : Deyi-sečen Tömüǰin-i üǰeged bayasču ügülerün : Tayičiγud aq-a degüü nayidumu (eyetümü) kemen medeǰü masi erüǰü čökelei (čökörebei) : naran-i [=aran] üǰebei bi čimayi kemeged : Börte üǰin-i neyilegülüged egüskebei : egüsken ayisur--un (irekü-tür) Deyi-sečen Kerülen-ü ǰol nuγu-dača mariyan qalaγun bolǰu Kerülen ögede qariba : Börte üǰin-ü eke ǰotan ner-e-tei bülüge : ökin-iyen üdeǰü Gürelgü dotora Senggür-γoroqan-a büküi--tür kürgeǰü irebei :

95. ǰotan-i qariγulun : Belgütey-yi ilegeǰü : Boγorči-yi nököčey-e kemen uriǰu ilegebe : Boγorči Belgütey-yi kürgegülüged ečige-tür--iyen ülü kelen :

bökötür qongγor-i unuǰu
boro örmegen ǰangčin-iyan bögtürüged :

Belgütei-lüge irebe : tere nököčegseber [23a] nököčegsen yosun anu teyimü buyu :

96. tendeče Senggür-γoroqan-ača negüǰü : Kerülen-müren-ü terigün-e Bürgi ergi-tür nutuγlan baγuǰu : ǰotan eke-yin sidkül (emüskel)

kemen qara bulγan daqu emüskeǰü bülüge : tere bulγan daqu-yi Tömüǰin Qasar Belgütei γurbaγula abču oḍču erte edür qaγan ečige-lüge man-u Kereyid irgen-ü Ong qaγan anda kemeldügsen aǰuγu : ečige--lüge man-u anda kemeldügsen ečige metü bui ǰ-e : Ong qaγan tusatu buγu kemen medeǰü Tuγula-yin qara tün-e (siγuy-a) büküi-tür odču Ong qaγan--tur Tömüǰin köbegün ügüler-ün : erte edür ečige-lüge manu anda kemeldügsen aǰuγu : ečige kü buγu kemen gergei bayulγaǰu irelüge : emüskel qara bulγan daqu ačiraba kemen ügülebe : Ong qaγan masi bayasču ügülerün ::

qara bulγan daqu-yin čin-u qariγu :
qaγačaγsan ulus-i činu
qamtudqaǰu ögsügei :

bulγan daqu-yin činu qariγu :
butaraγsan ulus činu
bütügelgeǰü /ögsügei/ :
bögere-yin bögsen :
čegere-yin čegeǰin-tür atuγai

kemebe :

97. tendeče qariǰu ede üges-i e-

ke-de ügüleǰü bügüdeger bayasulčabai :: Kerülen-ü Bürgi ergi-de büküi-tür : Uriyangqadai kümün J̌arčiγudai ebüge kürge-ben [23b] ügürčü : J̌elme neretü köbegüd-iyen uduridču ireǰü ügüler-ün : terigün Onan-u Deligün-boldaγ-a büküi-tür Tömüǰin čimayi törököi-tür : bulγan ölegei öggülüge bi : ene köbegün-iyen J̌elm-e-yi öggülüge bi : üčüken kemen abču oduluγ-a : edüge J̌elm-e-yi

emegel-iyen toquγul :
egüden-iyen negegül

kemeǰü ögbe :

98. mün tende Kerülen-ü terigün-e Bürgi ergi-de büküi-tür : nigen manaγar erte gerel siral edür (ger-e serge ör) geyin büküi-tür : Ögelen eke-yin ger dotora ködelküi (J̌aruqui) Qoγoγčin emegen bosču ügülerün : eke eke ödter bos bos γaǰar delberemüi : tüberige sonostamui ǰalγamsiγ-tan Tayičiγud ayisun ayu (iren amu) : eke ödter bos kemebesü :

99. Ögelen eke ügülerün : köbegüd-i serigülüdkün kemeged : Ögelen eke ödter kü bosbai : Tömüǰin nigen morin unuba : Ögelen eke nigen morin unuba : Qasar nigen morin unuba :

Qačiγu nigen morin unuba : Belgütei nigen morin unuba : Boγorči nigen morin unuba : J̌elm-e nigen morin unuba : Temülün-i Ögelen eke degürbe : nigen morin kötölbe : Börte üǰin morin-i dutaba :

loo. Tömüǰin aq-a-nar degüü-ner erte [24a] böged Buryan-qalduna-du γarbai : Qoγoγčin emegen Börte üǰin-i qarayutai tergen-tür sayulγaǰu ed barāγa-ban oroγulǰu bey-e-ben tergen-tür sayuǰu : bögere alaγ üker-tür kölüged ayula-tur yorčiqui-tur : Tünggülge (čönggür)-γoroqan-a (töküm-e) ayisun büküi[-tür] erü baru-da edür geyin büküi-tür esergü-eče čerig-ün arad (kümün) qatariǰu ergiǰü ireǰü : yaγun kümün : či kenügei bui kemen asaγba : Qoγoγčin emegen ügülerün : bi Temüǰinügei bui : yeke ger-tür qonin kirγar-a irelüge bi : edüge nungγasun tegeǰü ger-tür-iyen qariǰu ayisui kemeǰügüi : tendeče tede čerig ügülerün : Tömüǰin ger-tür buyu-uu : ügey-üü : ger keǰige (kedüi kiri) bui kemebesü : Qoγoγčin emegen ügüler-ün : ger či oyira bui : Tömüǰin-i bui ügey-yi ese medebe bi : qoyina-ača bosuγad irelüge bi : kemeküi-tür

lol. tere čerig-üd tedüi qatariba Qoγoγčin emegen böger-e alaγ üker-iyen deledüged ödterken negükü bolγan tergen-ü tenggeli qu-

γuraǰu odbai : tenggeli-ben quγuraγ̄daǰu yabaγan-iyar oi-dur kürčü [=güiǰü] oroy-a kemeldütele : daruča mün čerig-üd Belgütey-yin eke-yi sundalaγulǰu qoyar köl-i inu čerbeǰegülǰü [24b] kürčü ireged : ene tergen dotor-a yaγun bui kemebe : Qoγoγčin emegen ügüler-ün : ungγasun tegeǰü amu kemebe : tede čerigüd-ün aq-a-nar inu ügüler-ün degüü-ner köbegüd bayuǰu üǰedkün kemebe : degüü-ner köbegüd inu bayuǰu tergen-ü qaγalγ-a negebesü dotora inu qatun kümün saγun aǰu : tergen-eče čirčü bayulγaǰu Qoγoγčin emegen qoyar-i sundalaγulǰu abuγad :

lo2. Tömüǰin-ü qoyina Buryan-γ̄aldun--a γurban-ta qučiγulǰu (dobtulǰu) erüsün (ilaγad) yadaba : eyin teyin bulǰabasu (kögebesü) embü sibar berke oi inu čadqulang (:) moγai siryubasu ülü bolqu : berke oi siγui bülüge : qoyina-áča inu daγaǰu erüsün (ilaγad) yadaǰuγui :: tede γurban Merkid kemebesü : Uduyid-Merkid-ün Toγtaγ-a : Uγ̄as-Merkid-ün Dayir-usun : Qaγad-Merkid-ün Qaγ̄atai-darmala : ede γurban Merkid erten-ü Ögelen eke-yi Yeke-čiledü-eče buliyaǰu abuluγ-a kemen : edüge tere ösil ösin iregsen aǰuγu : tede Merkid ügüler-ün : Ögelen-i ači aburan edüge ami-yi [=eme-yi] anu ebüges ečiges-ün ači (ösil)-yi abubai

bida kemeldüǰü Burγan-qaldun-a-ača bayuǰu : ger--tür-iyen qariba : tede Börte üǰin-i Čiledü-yin degüü Čilger-bökö-de asarayulba ::

103. Tömüǰin [25a] tende γurban Merkid mayad buyu : ger-tür-iyen qaribasu esebesü kemen qoyina-ača Belgütei : Boγorči J̌elme γurban-i γurban qonoγ dayulǰu Merkid-i kögelgeǰü Tömüǰin Burγan-qaldun-a degere-eče bayuǰu ebčigüben mögöledčü ügüler-ün :: Qoγoγčin eke-yi

solongγ-a bolǰu
sonosqu-yin tula :

ün-e bolǰu
üǰekü-yin tula :

büdün bey-e buruγud-un
bügiye [=bugiya] mör-tü [=mori-tu]
buγu-yin orum orumlaǰu :
buryasun ger gerlen :
Burγan-qaldun-a degere γaruluγ-a
bi ::

γayča amin-iyan qayiralan :
qara [=γayča] mör-tü [=mori-tu]

qandaγay-yin orum orumlan :
qalγasun ger gerlen :
Qaldun-a degere γarba bi ::

Burγan-qaldun-a
bögesün-ü tedüi amin-iyan
bulǰiγuldaba :
Qalduna-Burγan-a
qariyači-yin tedüi amin-iyan
qalqalaγdaba bi :

edüge Burγan-qaldun-i manaγar büri ma[l]iyasun : üdesi büri öčisügei : uruγ-un uruγ minu uqatuγai kemen : naran esergü büse-ben küǰügün-tegen elgüǰü : malaγ-a-yi γar-tur-iyan segeldürčü : γar--iyan ebüdüg-tür-iyen daruǰu : Qaldun-a ǰüg yisün-te sögödčü öčin sačulí sačuba :

104. [25a] tedüi keleleǰü (kelelčiǰü) Tömüǰin : Qasar Belgütei γurbaγula Kereyid-ün Ong qaγan-tur Tuγulan-müren-ü qara tün-e (siγui) büküi-tür odču ügülerün : γurban Merkid : genen büküi-dür [25b] ireǰü em-e köbegüd-i minu daγuliǰu odba : qaγan ečige minu aburaǰu em-e köbegüd-i ködelǰü negülgeǰü ögtügei kemen irebe bi kemebesü : tere üge-yin qariγu Toγoril Ong qaγan ügüler-ün : bi urida čimadur ese-gü ügülelügey-üü : bulγan daqu abču irerün : ečige-yin čaγ-un anda kemeldügsen ečige minu bui ǰ-e kemen emüskel emüskegdebesü : tende bi ügüler-ün

bulγan daqu-yin čin-u qariγu :
butaraγsan ulus-i čin-u :
bütügeldüǰü ögsügei :

qara bulγan daqu-yin činu qariγu :
qaγačaγsan ulus-i činu
qamtudqaǰu ögsü

kemen

čegere-yin (ǰeger-e)-yin čegeǰin
böger-e (taulai)-yin bögsen-t̲ür a-
tuγai

ese-gü kemelügey-üü bi : edüge tere üges-tür-iyen kürčü:

bul̄γan daqu-yin čin̲u qariγu :
bügüde Merkid-i büreltele ayulǰu :
Börte üǰin-i čin̲u nekegülǰü ögsü :

qara bul̄γan daqu-yin činu qariγu :
qamuγ Merkid-i qaldačiǰu :
qatun Börte-yi činu
qariγulǰu abču iresü bida :

či J̌amuq-a degüü-t̲e kele kiǰü ilegebe : J̌amuq-a degüü /edüge/ Qorqona[γ]-ǰigür-e bui ǰ-e : bi ende-eče qoyar tümen bolǰu ǰegün γar bolun morilasu : J̌amuq-a degüü tendeče qoyar tümen bolǰu baraγun γar bolun morilatuγai : bidanu bolǰaγ-a J̌amuq-a degüü--t̲eče boltuγai kemebe :

105. [26a] tedüi Tömüǰin Qasar: Toγoril qaγan-ača qariǰu ireǰü ger-tür-iyen kürčü Tömüǰin : J̌amuq-a-t̲ur : Qasar • Belgütei • qoyar-i

ileger-ün : J̌amuq-a anda-tur kürčü ügüle kemen ü-
güleǰü ileger-ün :: γurban Merkid ireǰü

örö-ben [=oro-ban] oγtaryu (ebedkü)
bolba bi :
ömeg [=öner] nigeten busuγu bida :
ösil-iyen ker ösikü bida ::

ebür-iyen emteldebe bi :
eligen-ü uruγ busuγu bida :
ači-yuγan ker abqun bida

kemeǰü : J̌amuq-a-ta ügüleǰü ilegegsen üge edüi
buyu : basa Kereyid-ün Toγoril Ong qaγan-u ügüleg-
sen üge-yi J̌amuq-a-ta ilegerün : erte edür Yisü-
gei qaγan ečige inu tusa sayin kigsen-i sedkiǰü :
bi qoyar tümen bolǰu baraγun γar bolun morilasu :
J̌amuq-a degüü-te keleleǰü ilege : J̌amuq-a degüü
qoyar tümed ǰegün γar bolun morilatuγai : qamtud-
qu bolǰuγ-a J̌amuq-a degüü-teče boltuγai kemebe
kemebesü : ede üges-i dayusqan baraǰu J̌amuq-a ü-
güler-ün : Tömüǰin anda-yin

örö [=oro] oγtaryu (ebedkü) bolba
kemen medeǰü :

örö minu ebedbe :

ebür emterebe kemen medeǰü :
elige minu ebedbe :

ösil-iyen ösin :
Uduyid • Uγas-Merkid-i ülidkeǰü :
üǰin Börte-yi aburay-a ::

qamuγ Asqad [=Qaγad]-Merkid-i qalda-
čiǰu :
qatun Börte üǰin-i
qariγulan aburaya :

ači [26b] -yuγan aburan : edüge

gölme-iyen dabsiqui-tur :
kenggerge-yin dayun bolγaǰu :
kökideg Toγ[t]aγ-a Buγur-a-keger-e
bui ǰ-e :

[dabčitu] qor dayibalǰuqui [=dar-
balǰaqui]-tur
dayiǰiγči Dayir-usun

iren [=Orqon] Selengge qoyar-un ǰayur-a-tu siq-a (ǰiqa)-ta Talun-aral-a (ködege) bui ǰ-e :

qamqaγulsun keyisküi-tür :
qara oi temečegči :
Qaγatai-darmala edüge :
Qaraǰu-keger-e bui ǰ-e

edüge bida dötölen : Silqu [=Qilqu]-müren oroǰu :

saqal bayan esen atuγai :
sal uyaǰu oroy-a :

tere kökideg Toγtaγ-a-yin

erüke degere-eče inu oroǰu
erkin ege-te inu
embürü daγariǰu :
em-e köbegüd-i inu
ečültele ayuluy-a :

qutuγ ege-te inu
quγuru daγariǰu :
qotala ulus-i inu
qoγosun boltala ayuluy-a ::

106. J̌amuq-a basa ügülerün : Tömüǰin anda Toγoril qaγan aq-a qoyar-a ügüle kemen ügüleǰü ileger-ün :

qaraγ-a-tu tuγ-iγan sačuba bi :
qara buq̄-a-yin arasun-iyar
bürigsen bürkiren büküi :
daγu-tu kenggerge-ben deledbe bi :

qara qurdun-iyan unuba bi :
qataγu degel-iyen emüsbe bi :
qatan ǰidaban bariba bi :
qadqur-a-tu sumu-ban ödülebe bi :
Qalaγun [=Qaγad]-Merkid-tür :
qadquldun morilaγ-a :

edüge böged kemen ügüle ::

urtu qaraγ-a-tu tuγ-iγan sačuba bi :
üker-ün [27a] arasun-iyar bürigsen
ödken daγu-tu kenggerge-ben deledbe
bi :
oroγ qurdun-iyan unuba bi :
üdegesütü quyaγ-iyan emüsbe bi :
üker-tü [=onggi-tu] ildü-ben bariba
bi :

onitu sumu-ban onilaba bi :
Uduyid-Merkid-tür üküldüy-e bi

böged kemen ügüle : Toγoril qaγan aq-a morilar-un : Burγan-qaldun-u ebür-iyen Tömüǰin anda-yi ta Onan-müren-ü terigün-e Botoγan-boγorǰi-ta bolǰaγal (bolǰiy-a) tende boltuγai : bi ende-eče Onan-müren ögede Botoγan-boγorǰi-ta bolǰaγal γaǰar-a neyileldüy-e kemen ügüleǰü ilegebe :

107. J̌amuq-a-yin ede üges-i inu Qasar Belgütei qoyar : Tömüǰin-e ügüleǰü Toγoril Ong qaγan-a kele kürgebei : Toγoril qaγan J̌amuq-a-yin ede üges-i kürgegülüged sača qoyar tümed (qoyar tümed čerig-üd) morilabai : Toγoril qaγan morilar-un : Burγan-qaldun-u ebür Kerülen-ü Bürgi ergi ǰorin ayisui kemen Tömüǰin Bürgi ergi-te bürün : mör-tür bui kemen ǰayilaba : Tünggülig ögede negüǰü Tana-γoroqan-a Burγan-qaldun-u ebür-e bayuǰu Tömüǰin tende čerig egüskeǰü : Toγoril qaγan-u [degüü] J̌iγ-a-gambuu nigen tümen : Toγoril qaγan nigen tümen : Kimurq-a-γoroqan-a Ayil-qaralda [= qaraγana-da] bayuǰu büküi-tür neyilen bayubai :

108. Tömüǰin [27b] Toγoril qaγan J̌iγ-a-gambuu γurbaγula qamtudču : tendeče

ködelǰü Onan-u terigün Botoγan-boγorǰi-ta kürbesü ǰamuq-a bolǰaγal γaǰar-a γurban edür urida kürčügüi : ǰamuq-a ede Tömüǰin Toγoril qaγan ǰaγ-a-gambuu tan-u čerig-üd-i üǰeged : ǰamuq-a qoyar tümen čerig-iyen ǰasaǰu bayiǰuγui : ede ber Tömüǰin Toγoril ǰaγ-a-gambuu tan : čerig-üd-iyen ǰasaγad kü morilan ǰiči neyileldüǰü tanilduǰu ǰamuq-a ügüler-ün :

boroγan ber bögesü
bolǰaγal (bolǰiyan)-tur :

qura ber bögesü
qural-tur buu qoǰiday-a

ese-gü kemelügey-üü (kemen ese kelebey-yü) bida : Mongγol

ǰ-e andaγar-tan busu-γu (bisiu) qo-
ǰidaγsan-i
ǰerge tede [=teče] γarγay-a kü

/kemen/ ese-gü kemelügey-üü (ese-gü ügülebesü) kemebe : ǰamuq-a-yin ene üge-tür Toγoril qaγan ügülerün : bolǰaγal γaǰar-a γurban edür qoǰid bolba :

kemen γutuγulqu (doroyildaγulqu)-yi čimarlaqu (buruγusiyaqui)-yi J̌amuq-a degüü medetügei keme-be : bolǰaγal-un (bolǰiyan-u) čimar (ǰim-e) edüi bolγan ügüleldüǰü :

lo9. Botoγan-boγorǰi-ta̲ča ködelǰü Kilqu-müre̲n-e kürčü sal uyaǰu getülüged Buγur-a--keger-e Toγtaγ-a-beki-yin

erüke degere-eče ::
erkin ege-de inu
embürü daγariǰu :
em-e köbegüd-i inu
ečültele dayulibai :

qutuγ ege-te̲ inu
quγuru daγariǰu :
qotala ulus-i inu
qoγosun boltala dayulibai ::

Toγtaγ-a-beki-yi [28a] kebtege bögetele kürküi bülüge : Kilqu-müren-e bükün ǰiγasučin bulaγačin : görögečin talbiγsan tere yisün ǰemen [=dayin ayi-sui kemen] /edür/ söni dülin odčuγui : tere kelen kürgegülüged Uduyid-Merkid-ün Toγtaγ-a-beki : U-γas-Merkid-ün Dayir-usun : qoyar qamtudču <Kileng-

ge› Selengge uruγu : čögen beyes-iyen dutaγan buruγudčuγui :

llo. Merkid ulus Kelkei [=Selengge] uruγu söni-de dürbeǰü yabuqui-tur bidan-u čerig-üd dürbeǰü yabuqun Merkid-i söni-de kü dayulin (dobtulun) talan yabuqui-tur : Tömüǰin dürbeǰü ayisuqun (iregsen) irgen-tür : Börte Börte kemen dayudaǰu yabuqui-tur učiraǰu : Börte üǰin tede dürbegülǰin irgen-tür bükü Tömüǰin-ü dayu sonosču taniǰu tergen-eče bayuγad güiǰü ireǰü : Börte üǰin Qonoγčin [=Qoγoγčin] qoyar Tömüǰin-i ǰiluγ-a čulbuγur-ača bariǰuγui : sarayur (edür) bülüge üǰebesü : Börte üǰin-i taniǰu teberildün ǰolγaldubai: tende Tömüǰin ber : Toγoril qaγan ǰamuq-a qoyar-a mün söni böged ügüleǰü ileger-ün erikü kereg-iyen olba bi : söni buu düliy-e : ende bayuy-a bida kemeǰü ilegebei : Merkid-ün ulus-un dürbeǰü ayisuqu (ireküy)-yi söni-de sandurču ǰaγura mün tende bayuǰu qonobai : Börte üǰin eyin ǰolγalduǰu : [28b] Merkid-eče aburaγsan yosun eyimü buyu ::

lll. terigün urida Uduyid-Merkid--ün Toγtaγ-a-beki : Uγas-Merkid-ün Dayir-usun : Asqad [=Qaγad]-Merkid-ün Qaγatai-darmala ede γurban Merkid ekilen : γurban ǰaγun aran (kümün) edür-iyer Toγtaγ-a-yin degü Yeke-čiledü-eče Yisügei-ba-

γatur Ögelen-i buliγdaǰu (buliyaǰu) abtalai (a-
bubai) : kemen tegüni ösil (ösiy-e) : ačiran
(abur-a) odču : Tömüǰin-i Burγan-qaldun-a-ta γur-
ban-ta qučiγulqui (dobtulun kögeküi)-dur Börte
üǰin-i tende örüsčü (bariǰu) Čiledü-yin degü Čil-
ger-bökede asaraγuluγsan aǰuγu : tere asaraγsa-
bar anu [=aǰu] Čilger-böke dayiǰiǰu γar-un ügü-
lerün :

qara keriy-e
qalisu körisü idekü yosutu böge-
tele :
γalaγun toγuruγud-i idesü kemen
ǰesin aǰuγu :
qatar maγu Čilger :
qatun üǰin-tür qalaqu bolun :
qamuγ Merkid-e buruγu bolγaba :
qaraču maγu Čilger :
qara terigün-tür-iyen kürtekü bol-
ba :
γaγčaqan amin-iyan qorγalan
γarsu [=qarangγu] qabčil-a siryusu
qalq-a ken boldaquγu (bolumuγu) ::

quladu maγu sibaγun

quluγun-a küčügün-e idekü ǰayaγatu bögetele :

γun toγuruγud idesü kemen ǰesin aǰuγu :

qunar maγu bi Čilger :

qutuγ-tai sutai üǰin-e

quričaǰu erikü bolun :

qotala Merkid-e buruγu bolba :

qokir maγu Čilger:

qokimai terigün-tür-iyen kürtekü bolba bi :

qo[r]γosun-u (quγursun-u) [29a] tedüi amin-iyan qoriγad :

qoryatu qarangγui qabčil-a siryun daldalasu :

qo[r]γosun (quγursun)-u tedüi amin-i minu :

qorin ken ele bolγaγu (bolγamu) :

kemeged dayiǰin dutaγaǰu :

112. Qaγatai-darmala-i erüsbe (orosba) : qolčir-tu

qabtasun bayu emüskeǰü

qaldačaǰu [=Qaldun-burqan-a] ǰor(č)iγulba (yabuγulbai) :

Belgütei eke-yügen abur-a odču : ger-tür inu baraγun egüde-ber oroqui-luγ-a : eke inu nabtarqai nekei degel-tei : ǰegün egüde-ber γaruγad busu kümün-e ügüler-ün : köbegüd minu qad bolǰuγu kemegdemüi : bi ende maγu kümün-tür učiraǰu amu : köbegüd-iyen čirai ker üǰekü kemeged : güiǰü siγui oi-tur siryuǰuγui : tedüi ese oldaluγ-a : Belgetei noyan Merkid-tey-yin kümün-i üǰebesü eke-yi minu abču ir-e kemeǰü γodalidqu bülüge (olan-a dayurisqaba) : Burγan-qaldun-a-tur qučilduysan (dobtuluysan) γurban ǰayun Merkid-i uruγ--un uruγ-a kürtele ünesü-ber keyisken ülidkebei : ülegsen em-e köbegün-i anu ebüridkü (asaraqu) metüs-i ebüridbei (asarabai) : egüden-tür sayulγaqun metüs-i egüden-tür-iyen oroγulbai :

113. Toγoril qaγan ǰamuq-a qoyar--i Tömüǰin bisiren ügüler-ün : qaγan ečige minu ǰamuq-a anda qoyaγula nökočegdeǰü : tengri γaǰar--a küčü auγ-a nemegden :

erketü tengri-de nereyidčü :
eke etügen-e [29b] kürbečü [=kürgeǰü] :
er-e neretü [=ačitu] Merkid irged-i :
ebür ba anu oγtaryu (ebečitü) bolγabai :

ali-be [=elige] anu emtelbei bida :

örö [=oro] ba anu oγtaryu (ebečin)
bolγabai :
uruγ-un ba kümün-i ülidkebei bida :
ülegsen-i ba anu arbilabai bida :

Merkid irgen-i tedüi busangγaǰu (talq-a bolγaǰu) ičuy-a (qariy-a) kemeldübei

114. Uduyid-Merkid dürber-ün : bulaγan malaγ-a-tu maral-un γodun γutultu ilgin ǰaryaγ usun-u qaliγun qaliγuluγsan (köbeglegsen) degel-tü tabun nasutu Küčü neretü nidün-tür-iyen γal-tu köbegüken-i bidan-u čerig-üd nutuγ-tur qočoraγsan-i olǰu abčiraǰu (abču) Ögelen eke-de sauγ-a (teǰiy-e) kemen ögbe :

115. Tömüǰin Toγoril qaγan J̌amuq--a γurbaγula qamtudču : Merkid-ün

čoryan ger čoγorulaǰu :
čoγ em-e köbegüd-i arbilaǰu

Orqon Selengge qoyar-un sinay-a (kiγ-a) Talqun (tala)-aral (ködege)-ača ičurun (qaribai) : Tömüǰin J̌amuq-a qoyar qamtudču Qorqona[γ]-ǰubur ǰorin

ičubai : Toγoril qaγan ičur-un Buryan-qaldun-u kerüber : Üker-tü-ǰibur daγarin Quγur-a-tu-ebe-yin [=Qačaγura-tu subčid] Uliy-a-tu-qabčil [=Uliy-a-tu subčid] dayarin göröged-i inu abalayad Tuγula-yin qara tün (siγui) ǰorin ičubai (qaribai) :

116. Tömüǰin J̌amuq-a qoyar Qorqona[γ]-ǰibur-a neyilen bayuǰu erten-ü anda bolulčaγsan-iyan duradulčan anda tungγuduldun (bolquy--a ügülen) amuralduba :: angq-a urida anda bolulčar-un Tömüǰin arban nigen [3oa] nasutai büküi--tür : J̌amuq-a quraltuγ šaγai : Tömüǰin-e ögčü : Tömüǰin-ü činggeltüg-tü (nayadun-tur anu) šayaibar anda bolulčaǰu Onan-u mösün-tür šaγalǰaqui--tur tende anda kemeldülüge : tegün-ü qoyina qabur alanggir numu-tan qarbiyaldun (temečeldün) büküi--tür : buγu-yin eber-iyer egüdügsen dayu-tu yor (numun)-iyan Tömüǰin-e ögčü : Tömüǰin-ü arča manglai-tu γodoli aralǰilduǰu andalaldubai : nökögede anda kemeldügsen yosun anu :

117. urida öteges-ün andačilaqui üge sonosču : anda kümün amin nigen ülü tebčildün amin-u ariči (abural) boluγu : kemen amaralduqui yosun teyimü buyu : edüge basa anda tungγuγulduǰu (ügüleldüǰü) amuralduy-a kemeldüǰü : Tömüǰin Merkid-ün Toγtay-a-yi arbilaǰu (tegečileǰü) abuγsan

altan büse-yi J̌amuq-a-ta büselegülbe : Toγtaγ-a--yin nekekei qaliγun-i J̌amuq-a-da oroγulba [=unuγulba] (ögbe) J̌amuq-a qariγu inu Uγas-Merkid-ün Dayir-usun-i arbilaǰu abuγsan altan büse-yi Tömüǰin-e büselegülbei : Dayir-usun-i kü ebür [=eber]-tü ünügün čaγan-i Tömüǰin-e unuγulbai : Qorqona[γ]-ǰibur-un γool-ta eger [=Quldaqar] qun-u ebür-e Saγlaγar-modun-a anda kemeldüǰü amuralduǰu qurimlan tayilan [=toyilan] ǰiryalduǰu söni könǰilen-tegen [3ob] qamtu qonolduqun bülüge :

118. Tömüǰin-e J̌amuq-a qoyar amuraldur-un nigen on bolǰu : nököge on-u ǰarim amuralduǰu : tere aγsan nutuγ-ača nigen edür negüy--e kemeldüǰü negür-ün : ǰun-u terigün sarayin arban ǰuryan-a ulaγan tergel edür negübe : Tömüǰin J̌amuq-a qoyar qamtu tergen-ü urida yabuǰu ayisurun (oduγad) J̌amuq-a ügüler-ün : Tömüǰin anda :

aγula siqam baγuy-a :
aduγučin bidan-u
γal-čuγ-a [=alačuγ-a] kürtügei :
nai ǰöb-üü :

γool siqam baγuy-a :
qoničin quryačin bidan-u

qoγolay-a kürtügei :
qoriγ ügei busuγu-uu (bisiγu)

kemebe : Tömüǰin J̌amuq-a-yin ene üge-yi uqan yadaǰu sem-iyer bayiǰu qočorču negüri (negüdel) dumda terged-iyen küliyeǰü [=küličeǰü] : Tömüǰin ber Ögelen eke-te ügüler-ün : J̌amuq-a anda eyin ügülemü :

aγula siq̄am baγuγ-a
aduγučin bidan-u
γal-čuγ-a [=alačuγ-a] kürtügei
nai ǰöb-üü :

γool siq̄am baγuγ-a :
qoničin quryačin bidan-u
qoγolay-a kürtügei :
qoriγ ügei busiγu-uu

kemen ügülemü : bi ene üge-yi inu uq̄an yadaǰu : qariγu inu yaγu ba ese ügülebe : eke-teče asaquy--a kemen irebe kemebesü : Ögelen eke-yi dongγoduγ-a edüi (ügülekü-yin urida) : Börte üǰin ügüler-ün : J̌amuq-a anda uyidumuγai kemegden bülüge :
[31a] edüge bidan-ača uyidqu čaγ inu bolba :

tuγar-un J̌amuq-a anda-yin kelelegsen kelen bidan--tur böged ǰigsikü metü üge buyu : bida ende buu bayuy-a ködölögseber siluγuy-a γaγča söni dülin ködölüy-e kemebe :

119. Börte üǰin-ü üge-yi ǰöbsiyeǰü ülü bayun söni dülin ködeǰü ayisuqui-tur : ǰayura mör-tür Tayičiγud-i daγariba : Tayičiγud ber kökiǰü mün söni ǰoričen J̌amuq-a ǰüg köḑelbe kü : Tayičiγud-un Besüd-ün nutuγ-tur nigen üčüken Kökečü neretü köbegün-i nutuγ-tur qočoruγsan-i bidanuγai abču ireǰü : Ögelen eke-de ögbe : Ögelen eke ger-tür-iyen teǰiyebe :

120. tere söni dülijü edür geyibesü üǰebesü J̌alayir-un Qačuγun [=Qačiγun]-toqurayun : Qaryai-toqurayun [Qaraldai-toqurayun] • ede γurban Toqurayun aq-a-nar degüü-ner söni dülildüǰü ayisun (iren) aǰuγu : basa Taryud-un Qadaγan Daldurqan aq-a-nar degüü-ner tabun Taryud ayisun aǰuγu : basa Mengge-tü-kiy-a-nu köbegün : Önggür tan • Čangsiγud • Bayaγud-iyar ayisun aǰuγu : Barlas-ača • Qubilai • Quduγ [=Qudus] aq--a-nar degüü-ner irebei kü : Mangγud-ača J̌etei • Doqolqu-čerbi • (törügüü noyan) • aq-a degüü qoyar irebei kü : Boγorči-yin degüü Egüle [31b] --čerbi • Arlad-ača qaγačaǰu aq-a-tur-iyan Boγor-

či-tu neyilen irebei kü : J̌elm-e-yin degüü Č[a]-urqan • Sübegetei-bayatur Uriyangqan-ača qayača-ǰu J̌elm-e-tür neyilen irebei : Besüd-eče Degei • Küčügür aq-a degüü qoyar irebei kü : Suldus-ača Čilgütei • Taqai • Tayičiyud-ača aq-a-nar degüü--ner irebei kü : J̌alayir-un Sira-domoγ • Arqai--qasar • Bala • köbegüd-iyer-iyen irebei kü : Qongqotan-ača Söike-tü-čerbi (törügüü noyan) ire-be : Sükegen-ü J̌egei • Qongdaqar-un köbegün Sü-kei-J̌egün irebe : Negüdei Čayan-γoo-a irebe : Ol-qunud-tai Kinggi-tai • Qorlos-ača Sečigür • Dör-ben (dörbed)-eče Moči • Bedügün • irebe : Ikires--ün Butu küreged (görögelen)-de • yabuγsabar ire-bei kü : Noyakin-ača J̌önggei [=J̌ungšai] irebei : Oroγar [=Oronar]-ača J̌iryuγan irebei kü : Barlas--ača Ɔoo-a-sečen • Qaračar köbegüd-lüge-ben ire-be : basa Bayarin-u Qorči • Usun ebügen Köke-čoγ [=Köke-čos] • Maq-a [=Menen]-Bayarin-iyar ire-bei :

121. Qorči ireǰü ügüler-ün : Bo-dančar bo[γ]da-yin bariǰu abuγsan em-e-teče tö-rügsen ba : J̌amuq-a-luγ-a kegeli nige-ten [keke] γaγča-tan bülüge : J̌amuq-a-tača ülü qayačaqun bü-lüge bi : J̌ayarin ireǰü nadur nidün-tür üǰügülbei : qoγoγčin ünige ireǰü J̌amuq-a-yi orčiǰu (orčin to-

γurin) yabuǰu ger [32a] tergen-i inu mürgülüged J̌amuq-a-yi mürgüǰü : örögele eber-iyen quγuraǰu solǰir eber-tü bolǰu eber-i minu ača kemen J̌amuq-a-yin ǰüg mürgülen mürgülen siroi sačun sačun bayimu : qoγ̄-a üker yeke ger gerlüge (baraγan-i) degere ergüǰü (ačiǰu) kölǰü ǰidküǰü : Tömüǰin-ü qoyina-ača yeke tergegür-iyer mögeren mögeren ayisur-un (iremüi) tengri γaǰar neyileǰü : Tömüǰin-i ulus-un eǰen boltuγai kemen : ulus tegeǰü ayisui (iremüi) kemen ǰaγarin nidün-tür üǰügülǰü nadur ǰiγ̄amu : Tömüǰin či ulus-un eǰen bolbasu namayi ǰiγ̄aγ̄san-u tula : kerkiǰü ǰirγ̄aγ̄ulqu či kemebe : Tömüǰin ügüler-ün : ünen teyin ulus medegülbesü tümen-ü noyan bolγ̄asu kemebe : elige-dü [=ele edü] törö-yi ǰiγ̄aγ̄san kümün namayi : tümen-ü noyan bolγasu yaγun ǰirγalang bui : tümen-ü noyan bolγ̄aγ̄ad ulus-un γoγas (γoo-a) : sayin ökid-i abqaγulǰu : γučin ba em-e-tü bolγ̄-a : basa kelelegsen (ügülegsen)-i minu kü sonos kemebe :

122. Iбγas [=Iunan] (γoo-a) terigüten Geniges nigen küriy-e (ayimaγ) irebe : basa Daritai-odčigin nigen küriy-e (ayimaγ) irebei kü : J̌adaran-ača Muqul-a-quγu [=Mulqalqu] irebe : Ü[n]ǰin-saγurin [=-saqayid] nigen küriy-e

irebei kü : J̌amuq-a-da [32b] -ača qaγačan ködelüged Kimurq-a-γoroqan-u Ayil-qaraγan-a (üǰel-de) baγuǰu büküi-tür Sača(n)-beki : Tayiču qoyar nigen küriy-e : basa Tayisi-yin köbegün inu Altan Qučar-beki • nigen küriy-e : basa Qutala qaγan-u köbegün Altan-odčigin nigen küriy-e : J̌amuq-a-tača qaγačan ködelǰü : Tömüǰin-i Kimurγ-a-γoroqan--u Ayil-qaraγ-a-[na]-ta baγuǰu büküi-tür neyilen baγuǰu : tendeče negüǰü Gürelgü dotora Senggür--γoroqan-a Qara-ǰirüken-ü Köke-nayur-tu baγuǰu :

123. Altan Qučar Sača(n)-beki bükün eyetüleldüǰü Tömüǰin-e ügülerün : čimay-yi qaγan bolγay-a : čimayi qaγan bolγabasu :

olan dayin (dayisun)-tur ayalaǰu
ayulǰu :
öngge sayin ökid : ǰintu [=qatun]
/tere/
ordo ger : qari irgen-ü

qačar γoo-a qatun :
qarγam sayin aγta :
qatariγulǰu abču ireǰü ögsü ::

oroγ-a görögesün-i abalabasu :

utaraǰu ögsü :
oy-yin görögesün-i bederebesü :
ayu[l]da⟨l⟩ǰu γarγan ögsü ::

keger-ün görögesün-i :
kegeli inu nigedtele siqaǰu ögsü:

kebčeg [=qabčang] siqam-dur anu :
qayudal ügei örgügen ögsü ::

γun-u görögesün-i :
γuy-a inu nigedtele siqaǰu ögsü :
γorbi-yin görögesün-i
qudqulaǰu γarγan ögsü bi ::

qadqulduqui edür /anu/
qalq-a činu bisi [33a] bolγabasu :
qara [=qari] siri-eče manu
qayačayulǰu :
qara terigün-i manu
[yaǰar] kösör-tür ber gegeǰü od ::

engke edür
ey-e-yi čin-u ebdebesü :
eres qara-dača

em-e köbegüd-eče man-u
erügülǰü :
eǰen ügei γaǰar-a gegeǰü od :
edüi üge barilduǰu
eyin aman aldaǰu ::

degere möngke tengri-tür sačuli-ban sačuǰu : yisün költü čaγan tuγ-iyan qadqun bayiγulǰu : ... : :: Činggis qaγan ner-e ögčü qaγan bolγabai ::
...

124. Činggis qaγan boluγad Boγorči-yin degüü Egüle-čerbi qo⟨o⟩r (qorumsaγ sayadaγ) aγsaba : Qačiγun-toquraγun qo⟨o⟩r aγsaba : Enggür [=Önggür] Söike-tü [33b]-čerbi : Qadaγan • Daldurqan • γurban ügüler-ün :

manaγar-un undan buu meküdegülsügei (dutaγulsuγai) :
üde-yin undan buu osoldasuγai

kemen baγurčin bolba :: Degei ügüler-ün

sinegen [=silegen] ir⟨e⟩ge •
silün bolγaǰu
manaγar buu meküdegülsü :

qonoγ-tur buu qoǰidaγulsu :

alaγčiγud qonid-i aduγulaǰu
alam dügürgesü :

qon[gq]oγčiγud qonid-i aduγulaǰu
qotan dügürgesü :
qoγolančar maγu bülügei bi :
qonin adulaǰu
čaγan miq-a [=γonǰiyasun] idesü

kemen qonin aduγulabai :: /degüü inu Küčügüür ügülerün:/

čegürgetei [=čoγoryatai] tergen-i
činu [=čigü] buu čügüdegülsü :

degesütei tergen-i
tergegür degere buu degedegülsü
[=čigüdegülsü] :
degesütei [=tenggisketei] tergen-i
tergegür degere buu tegüregülsü

kemeǰü tergeči bolbai : Dödei-čerbi ger dotora ger-yin [=gergen] tudqar-i bekilesügei [=basala-

suγai] kemebe : Qubilai Čigülgetei [=Čilgütei] Qarqai-toγorayun : γurbayula Qasar-luγ-a nige bolun : üldüs [aγsaǰu]

küčirgegčid-i küǰügün-i anu ker-
kigdekün [=kinggüridkün] (oγta-
ludqun) :
omorqaqun-i omoriγud-i anu öngle-
ǰidkün

kemebe : Belgütei : Qaraldai-toqurayun qoyar-i :

aγta bariqu
aγtačin boltuγai

kemebe : Tayičiγud-tai : Qudu Mori-tu Bulγalaqu [=Mulqalqu] γurbayula-yi aduγun aduγulatuγai kemebe : Arqai-qasar : Taqai . Sükei • Čayurqan dörbegüle-yi

qola-yin qonočaγ [=qoγočaγ] (qonoγ)
oyir-a-yin odor-a (uduridqal) bol-
tuγai (γaǰarči)

kemebe : Sübegetei [34a] -bayatur ügülerün :

quluγan-a bolǰu
quriyaldusu :

qara keriy-e bolǰu
γadaγun bükün-i
qurimaldusu : [=qarmaldusu] :

nemüriy-e seǰegei [=sisigei]
(šaγaǰai) metü
nemüreleldün sorisuγai :

gerisge (keriy-e) šeǰegei [=si-
sigei (šaǰaγai) bolǰu :
ger ǰüg gerisleldün (gerlen) qo-
riyasu [=sorisu]

kemebe :

125. tendeče Činggis qaγan : qaγan bolǰu : Boγorči J̌elm-e qoyar-a ügüler-ün : ta qoyar namayi

següder-eče busu nökör ügei-tür
següder bolǰu :
sedkil-i minu amuγulbai ǰ-e ta :
sedkil-tür atuγai :

segül-eče busu čöčige ügei-tür
segül bolǰu :

ǰirüken-i minu amuγulbai ǰ-e ta :
čegeǰi dotor-a minu atuγai :

ta qoyaγula urida bayiγsabar : ede bükün-i sanaǰu ülegü aqun ta kemebe : basa Činggis qaγan ǰarliγ bolurun : tengri γaǰar-a küčü nemegdeǰü ibegegdebesü : ta ǰamuq-a anda-ača namayi kemen sedkiǰü nököčesü kemen iregsed : öteges ölǰei--ten nököd minu ülegü boludqun ta (degedü tedeger nököčeldügsen arad) kemebe (eyin kemeǰü) ǰüg ǰüg-eče tüsibei:

126. Činggis qaγan-i qaγan bolγabai : kemen Kereyid-ün Toγoril qaγan-tur Taqai • Sükei qoyar-i elči ilegebe : Toγoril qaγan ügüler-ün : Tömüǰin köbegün-i minu qaγan bolγaqu tan-u nai ǰöb : ta Mongγol qaγan ügegün ker aqun ta : ene ey-e-ben ⟨ey-e-ben⟩ buu ebderedkün : ey-e [34b] ǰanggi-ban (ǰang-iyan) buu tayiludqun (buu aldaraγaladqun) : aq-a [=ǰaq-a]-ban (ber-iyen) [buu] tarquludqun [=tamtuludqun] kemeǰü ilegeǰügüi :

127. Arqai-qasar • Čaγurqan qoyar--i J̌amuq-a-t̲ur elči ilegebesü : J̌amuq-a ügüler-ün : Altan Qučar ‹Sača-beki •› qoyar-a ügüle kemen ügüleǰü ileger-ün : Altan Qučar • ‹Sača-beki •› ta qoyar Tömüǰin anda bida qoyar-un ǰaγura

sübege sečiǰü (čičiǰü)
qabirγ-a qadquǰu

yekin qaγačaγulba ta : a̲nda bida qoyar-i ülü qaγačaγul-un qamtu büküi-t̲ür Tömüǰin a̲nda-yi qaγan yekin ese bolγabai ta : edüge yambar ele sedkil sedkiǰü qaγan bolγabai ta : Altan Qučar • ‹Sača--beki •› ta qoyar ügülegsen üges-tür-iyen kürün : a̲nda minu sedkil-i amuγulǰu : a̲nda-da minu sayitur nökökeǰü ögüdkün kemeǰü ilegeǰügüi :

128. tegün-ü qoyi̲na J̌amuq-a-yin degüü Taičar J̌alam-a-yin ebür-e Ölegei-bulaγ-a bürün bidan-u Sayari-keger-e bükü Čoči-darmala--yin aduγun degermedüre odču : Taičar Čoči-darmala-yin aduγun degermedčü abču odčuγui Čoči-darmala aduγu-ban degermedčü odtaǰu nököd-iyen ǰirü-

ke yadaγdaǰu mün Čoči-darmala nekeǰü odču söni aduγun-iyan kiǰaγar-a kürčü : morin-iyan del degere elige-ber-iyen kebteǰü [35a] kürčü Taičar-un niruγun-i quγur-a qarbuǰu alaγ̄ad aduγu-ban abuγad ireǰügüi :

129. degüü-ben Taičar : alaγdaba kemen J̌amuq-a terigüten J̌aǰiran arban γurban qari nököčeǰü γurban tümen bolǰu Alaγ̄ud-turq̄aγ̄ud-iyar dabaǰu : Činggis qaγan-tur morilaǰu ayisui (iremüi) kemen : Ikires-eče Mül(e)ke-totoγ-a • Boroldai qoyar-a : Činggis qaγan-i Gürelgüde büküi-tür kelen kürgen ireǰügüi : ene kelen (üge-yi) medeged : Činggis qaγan arban γurban küriyed (ayimaγ) bülüge : γurban kü tümed bolǰu : J̌amuq-a-yin esergü inu morilaǰu : Dalan-balǰud-a bayilduǰu • Činggis qaγan . J̌amuq-a tan-i ködelgegdeǰü (köken) : Onan-u Čerene-qabčiγay-a qorabai : J̌amuq-a ügülerün : Onan-u Čeren-qabčiγay-a qorabai : bida ergiǰü qarir-un kemeged : Činos-un köbegüd-i dalan toγan-dur bučalaǰu : Negüdei Čaγan-γoo-a-yin terigün-i oγtalǰu • morin-u segül-tür čirčü odbai :

130. J̌amuq-a-yi tendeče qariγuluγad Uruγud-un J̌ürcidei Uruγud-iyan uduriduγad • Mangγud-un Quyildar Mangγud-iyan uduriduγad : J̌a-

muq-a-ača qaγačaǰu Činggis qaγan-tur irebei : Qong-qotan-u Menglig-ečige J̌amuq-a-da aǰu : [35b] doloγan köbegün-lüge-ben irebei : Činggis qaγan öber-tür-iyen ulus irebei kemen bayasču Ögelen üǰin : Qasar • J̌ürkin-ü Sača-beki • Tayiču tan bügüde eyetüldün ǰöbsiyeldüǰü : Onan-u tün-tür qurimlay-a kemeldüǰü qurimlaqui-tur : Činggis qaγan-a Ögelen üǰin-e • Qasar γurban-a Sača-beki : nigen tüsürge tüsürčügüi : basa Sača-beki-yin üčüken eke [36a] Ebegey-e terigülen nigen tüsürge tüsürkü--yin tula : Qoriǰin qatun : Quγurčin qatun : qoyar man-a ülü terigülen ker tüsürüγü : kemen bayurči Sikürči-yi aškiǰiγu : bayurči Sikigür ügüler-ün : Yisügei bayatur : Nekün-tayisi qoyar-i ügey-yin tula : eyin aškigdaqu man-u yaγun kemeged : yeke daγu-bar uyilaǰuγui :

131. tere qurim-i bidan-ača Belgütei ǰasaγad : J̌ürkin-eče Büri-böke tere qurim-i ǰasan bülüge : Činggis qaγan-u aγta Qačiγun bariǰu bayin bülüge : J̌ürkin-eče nigen em-e kümün duγulǰu ireged ǰöbteki dürüge-yi oγtalǰu abču odquy-yi Belgütei üǰeged : tere eme-yin köl-i inu quγu tasiǰu orkiba : tendeče Büri-böke tere qulaγayiči-ban ömögüren Belgütei-luγ-a nasuda abuldur-un (nočolaldubai) : Belgetei baraγun qanču-ban mültülǰü : ni-

čügün yabuqu bülüge : tere mültülügsen ničügün mürü inu : Büri-böke ildü-ber qaγ-a čabčiǰuγui . Belgetei teyin čabčiγdaǰu bögötele yaγun-a ber ülü bolγan ülü senggeren : čisun čuburiγulǰu yabuqu-yi : Činggis qaγan següder-tür saγuǰu : qurim dotora--ača üǰeǰü γarču ireǰü ügüler-ün : ker eyin kigden [36b] bülüge : bida kemeküi-tür : Belgütei ügüler-ün : manaγar edürei čabčiγsan bülüge : minu tulada aq-a degüü-tür eyetüldün büküi-tür bütügei (buu üiled) : bi ülü alǰaqu ilaγari bui kemebe :

132. Belgetei tedüi idqabasu ülü bolun : modun-u gesigün-i quγur-a tatalaǰu : itügesün bülegür čuγučiǰu abču aškilalduǰu J̌ürkin-i ilaγču : Quγurčin qatun • Qoriǰin qatun qoyar-i buliǰu abubai : ... [37b] tegün-ü qoyina teden--ü teyimü üge bayiluγ-a :: J̌ürkin J̌iči mün J̌okilduγ-a kemeldüǰü Quγurčin qatun • Qoriǰin qatun-i ičuγaǰu (dakiǰu) J̌okilduγ-a kemen : ičuγaǰu nigečileldün J̌okildun büküi[-tür] tere učir-a : Kitad--un irgen-ü Altan qaγan : Tatar-un Megüǰin-segül--tü-yi : ey-e-tür-iyen ülü oroγdar-un (ese orobai kemen) Ongging čingseng-i čerig-üd-iyen J̌asaǰu buu saγar-a kemeǰü ilegdeǰügü : Ongging čingseng Megüǰin-segül-tü terigüten Tatar-i Ulǰa J̌orin : aduγu idegen selte-yi türiǰü ayisui kemen medebei : tere

kelen-i medeged :

133. Činggis qaγan ügüler-ün : erte edür-eče Tatar irgen ebüges ečiges-i baraγsan östen kisten irgen bülüge : edüge ene qanalγ-a-tur qabsay-a bida kemeged Toγoril qaγan--tur elči ileger-ün Altan qaγan-u Ong-ging čingseng Tatar-un Megüǰin-segül-tü terigüten tedeger [Tatar-i] Ulǰa ögede türiǰü (kürčü) ayisui kememüi : ebüges ečiges-i bidan-u baraγsan Tatar-i qabsay-a bida : Toγoril qaγan ečige ödter iretügei kemen kelen kürgen elči ilegebei : kelen kürgegülüged : Toγoril qaγan ügüler-ün köbegün ǰöb keleǰü ilegeǰügüi : qamsay-a bida kemeged : γutaγar edür čerig-iyen [38a] čuγulγaǰu : čerig egüskeǰü Toγoril qaγan ödterlen ireǰü : Činggis qaγan : Toγoril qaγan qoyar : ǰürkin-ü Sača--beki Tayiču terigüten ǰürkin-e keleleǰü ileger--ün erte edür-eče ebüges ečiges-i bidan-u baraγsan Tatar-i edüge ene qanalγ-a-tur qamsay-a qamtu morilay-a geǰü ilegeǰügüi : ǰürkin-i iregdeküy--eče (iremüi kemen) ǰiryuγan edür küličeǰü (küliyen) yadaǰu : Činggis qaγan : Toγoril qaγan qoyar qamtu čerig egüskeǰü Ulǰa uruγu Ongging čingseng--luγ-a qamsan ayisuqui-dur : Ulǰa-yin Qusiγu<n>--tu-sitügen Naratu-sitügen-e Tatar-un Megüǰin-se-

gültü Tatar tende qorγ-a barijuγui : Činggis qaγan Toγoril qaγan qoyar qorγolaγsan Megüjin-segül-tü--yi tende alaju mönggün ölegei tanatu könjile-yi inu : Činggis qaγan tende abuluγ-a :

134. Megüjin-segül-tü-yi alaba kemen Činggis qaγan : Toγoril qaγan qoyar Ong-ging čingseng-ün esergü odbai : Ong-ging čingseng Megüjin-segül-tü-yi alajuγu kemen medejü masi bayasču : Činggis qaγan-a čaγ-un törö [=čaγud quru] ner-e ögbe : Kereyid-ün Toγoril qaγan-a ong ner-e ögbe : [38b] Ong-ging čingseng-ün nereyidügseber (nereyidügsen) tendeče (tegün-eče) bolbai : Ong-ging čingseng ügüler-ün : Megüjin-segül-tü-yi qabsaju alaγsan tan-u Altan qaγan-a öčimüi bi : egün-eče yeke ner-e inu [=jeu]-tau ner-e ögkü-yi Altan qaγan medetügei kemebe : Ong-ging čingseng tendeče tedüi bayasču ičuba (qariba): Činggis qaγan • Ong qaγan qoyar • tende Tatar-i duliju (tegsi) qubiyalduju : abulčaju ger-tür-iyen bayubai :

135. Nar-a-tu-sitügen-e baγuγsan nutuγ-tur dayuliqui-tur (bayilduqui-tur) nigen ničügün [=üčüken] köbegüken-i gegegsen-i bidan-u (man-u) čerig-üd nutuγ-ača olju altan egemeg dörebčitü daji toryan bulγan-iyar dotarlaγsan eligebči--tü köbegün-i abču irejü Ögelen eke-de sauγ-a (a-

sar-a) kemen ögbe : Ögelen eke ügüler-ün : sayin kümün-ü köbegün aǰuγu ǰ-e : nökör sayitu kümün-ü uruγ bui ǰ-e : tabun köbegün-tegen degüü ǰiryuduγar köbegün bolγan Sigi-qutuγ kemen nereyidčü eke asaraba : :

136. Činggis qaγan-u aγuraγ Aryalitu-naγur-tur bülüge : aγuraγ-tur qočoruγsan tabin aran-i (kümün-i) qubčin [=qubčan] (degermečin) tonoǰuγui arban aran-i alaǰuγui : J̌ürkin-e teyin kigdebei : kemen bidan-u (man-u) aγuraγ-tur qočoruγsad : Činggis qaγan-a ǰiγabasu : ene kelen (üge) sonosuγad [39a] ayimasču kilinglan ügüler-ün : ker eyin kigden bülüge : bida Onan-u tün-tür qurimlaqui-tur : Belgetey-yin mürü mün kü čabčibai : ǰokilduy-a kemebesü : Quγurčin qatun : Qoriǰin qatun qoyar-i ičuγaǰu (qariba) ögbe : bida tegün-ü qoyina erten-ü östen kistan bidan-u ečiges ebüges-i baraγsan Tatar-i qabsan morilay-a kemen J̌ürkin-i ǰiryuγan edür küličeǰü (küliyeǰü) ese-gü iregdebei (irelüge) : edüge basa dayisun-tur siqan : dayisun mün kü boluγu kemeged : Činggis qaγan : J̌ürkin-tür morilaba : J̌ürkin-i Kerülen-ü Ködege-aral-un Doloγan-bolday-ud-ta büküi-tür J̌ürkin-i dayulibai : Sača-beki : Tayiču qoyar čögen beyes-iyen dutaγabai : qoyina-ača a-

nu nekeǰü Tel-tü [=telegetü]-amsar-a güičeǰü Sača-beki : Tayiču qoyar-i baribai : Činggis qaγan Sača-beki Tayiču qoyar-a ügüler-ün : erte edür bida yaγu kemeldülüge kemebesü ; Sača-beki Tayiču qoyar ügüler-ün : ügülegsen üges-tür-iyen ese kürbe : üge manu kürge kemeged üges-iyen mederejü tüsiǰü ögbei : üges-i anu mederegülǰü üges-tür anu kürgen bütügeǰü mün tende gebei (alabai) :

137. Sača-beki : Tayiču qoyar-i bütügeged (alaγad) qariǰu J̌ürkin irgen köldeküi--tür J̌alayir-un Tel[e]getü-bayan-u [39b] köbegün Kümün-γoo-a Čilaγun-qayiči J̌eb(e)ke tede J̌ürkin-tür aǰuγu : [Kümün]-γoo-a Muqali buq-a qoyar köbegün-iyen aγul[ǰa]ǰu (abču ča) ügüler-ün :

bosoγ-a-yin čin-u
boγol boltuγai :
bosoγ-a-dača čin-u
bulǰibasu
borbi anu oγtal :

egüden-ü čin-u
emčü boγol boltuγai :
egüden-eče čin-u
eyilbesü

eliged anu
edkeǰü gedkün

kemeǰü ögbe : Čilaγun-qayiči Tüngge Qasi qoyar köbegüd-iyer-iyen : basa Činggis qaγan-tur aγulǰaǰu ügüler-ün :

altan bosoγ-a-yi činu sakiǰu
atuγai : kemen ögbei bi :
altan bosoγ-a-dača činu
anggida odbasu :
amin inu tasulǰu gedkün :

egüden-i činu
ergüǰü ögtügei . kemen ögbei bi :

örgen egüden-eče čin-u
öber-e odbasu :
örö inu nitulǰu gedkün

kemen J̌eb⟨e⟩ke-yi Qasar-a ögbei : J̌ürkin-ü nutuγ-ača Boroγul neretü üčüken köbegün-i J̌eb⟨e⟩ke abču ireǰü Ögelen eke-te ögbe :

138. Merkid-ün nutuγ-ača oluγsan Küčü neretü köbegün-i : Besüd-ün nutuγ-ača oluγsan

Kökečü neretü köbegün-i : Tatar-un nutuγ-ača oluγsan Sigi-qutuγ-tu neretü köbegün-i : J̌ürkin-ü nutuγ-ača oluγsan Boroγul neretü köbegün-i ede dörben-i ger dotor-a teǰiyer-ün Ögelen eke asaraba : köbegüd-tegen [4oa]

edür [=üdür] üǰekü-yin nidün
söni sonosqu-yin čikin bolγayu :

kemen ger dotora teǰiyebei :

139. ede irgen-ü yosun J̌ürkin bolurun : Qabul qaγan-u doloγan köbegüd-ün aq-a angq-a Ökin-barqaγ bülüge : köbegün inu J̌orqatu-J̌ürki bülüge : Qabul qaγan-u köbegüd-ün aq-a kemeǰü : irgenügen dotora-ača ilγaǰu

eligen-tür sölsütü :
eregei-tür onči-tu

aγuški dügüreng ǰirüketü :
aman dügüreng aγur-tan

eres tutum
erdem-ten böke küčüten-i : ilγaǰu ögčü :

ayur-tan kiling-tan omoγ-tan ǰorkimaγ kemegdekü : teyimü teyimüd eyimü eyimün [=eyimüd] omoγ-tan irgen-i Činggis qaγan er-e-yin er-e töröǰü doroyidaγulǰu : J̌ürkin omoγ-tan-i ülidkebei (doroyidaγulbai) : tere ulus-i inu Činggis qaγan öber-ün emčü (dotoγadu) irgen bolγabai :

14o. nigen edür Büri-böke-yi uriǰu : Belgetei qoyar-i abulduγuluy-a (barilduγuluy-a) kemebei : Büri-böke J̌ürkin bülüge : urida Belgetey-yi örögelen γar-iyan bariǰu : örögelen köl-iyer töidčü unaγaǰu ülü ködelgen daruqu bülüge Büri-böke . Belgetei qoyar-i abulduγulbai : Büri-böke ülü ilaγdaqu kümün unaǰu ögbe : Belgetei darun yadaǰu müredeǰü sayari (köl) degere γarču Belgütei ginčas kiǰü Činggis qaγan-i üǰeküi [4ob] -lüge : Činggis qaγan ilügei (bebekei)-ben ǰayuba : Belgütei uqa odqui degere inu aγtalaǰu (bayitala) qoyar ǰaq-a inu solbin : tataǰu ögčü niruγun inu ebüdügleǰü quyulǰu alaba [=ilebe] : Büri-böke niruγun-iyan quyuraǰu ügüler-ün : Belgetey-e ülü ilaγdaqu bülüge : qaγan--ača ayuǰu aryadan unaǰu ariyaqu (emiyekü) bolun amin-tur-iyan kürtebe bi kemeged ükübe : Belgetei niruγun inu quyur-a tataǰu čirčü orkiyad yorčiba : Qabul qaγan-u doloγan köbegüd-ün aq-a Ö-

kin-barqaγ bülüge : udaγ-a-du (ded) Bartan-baγatur bülüge : köbegün inu Yisügei-baγatur bülüge : tegün-ü udaγ-a-du Qutuγ-tu-mönggür bülüge : köbegün inu Büri-böke bülüge : barilduγ-a Bartan-baγatur--un köbegün-eče alus : Barlaγ [=Barqaγ]-un omoγ--tan köbegüd-tür nökökeǰü bolun : Büri-böke ulus--un böke bögetele : Belgetey-e niruγun-iyan quγuldaǰu ükübe

141. tegün-ü qoyina takiy-a ǰil-a Qatagin-u Baqu-čorogi : Salǰiγud-un ǰirgidei-baγatur : Dörben-ü Qačiγun beki : Tatar-un Alči-Tatar ǰali-buq̄-a : Ikires-ün Tüge-maq-a : Qonggirad-un Dergek Emel Alqui : Ɒorlos-un Čindan [=Čoγoγ] Čaγan : Naiman-u Buyiruγ qaγan : Merkid-ün Toγtaγ-a--beki-yin köbegün Qutu [41a] Oyirad-un Quduq-a--beki : Tayičiγud-un Taryutai-kiriltuγ : Qodun--örčeng : Monγol Ayuču-baγatur : terigüten edün qarin (ayimaγ) qamtudču Alqui (alalduqui)-bulaγ--a (čerig) čiγulǰu eyin kemen : ǰaǰiradai ǰamuq-a--yi qaγan ergüy-e kemen : aǰirγ-a gegü čabčin alaǰu : /andaγar aman abču/ tendeče Ergün-e-müren uruγu negüǰü Ken-müren Ergün-e-tü čidququ /siri/-[=sinaγ-a]-yin aγu nuγu-da (nuγud-a) ǰamuq-a-da kür-qa (qaγan ner-e) ergübei : qaγan ergüged bida : Činggis qaγan : Ong qaγan qoyar-dur morilay-a ke-

meldübei : morilay-a kemeldügsen-i Borlos-un Qoridai : Činggis qayan-a Gürelgüde büküi-dür ene kelen (üge-yi) kürgen irebei : ene kelen kürčü ireged : Činggis qayan • Ong qayan-a ene kelen kürgen ilegebei : Ong qayan ene kelen kürgegülüged : Ong qayan čerig egüskeǰü ödterlen ireǰü : Činggis qayan-tur kürčü irebe :

142. Ong qayan-i iregülüged : Činggis qayan • Ong qayan qoyar qamtudču : J̌amuq-a-yin esergü inu morilay-a : kemeldüǰü Kerülen-müren uruyu morilar-un : Činggis qayan ber Altan : Qučar : Daritai yurban-i manglai yabuyulbai : Ong qayan • Senggüm • J̌aq-a-gambu . Bilge--beki : yurban-i manglai yabuyulbai ede manglay--ača uruysi-da basa qarayul [41b] ilegeged : [Enegen-] güyiletü-de nigen sayurin qarayul talbiba : tegün-ü čiγan-a Čegčer-e nigen sayurin qarayul talbiba : tegün-ü čiγan-a Čiqurqu-da nigen sayurin qarayul talbiba : bidan-u manglai Altan • Qučar • Senggüm tan Edüküy-e kürčü bayuy-a : kemeldün büküi-tür : Čiqurqu-da talbiysan kümün ayulčaǰu ireǰü : dayin (dayisun) ayisuqui kemen kelen kürgen irebe : tere kelen ireged : ülü bayun dayin kü esergü kelen abuy-a kemen yabuyulǰu kürülčeǰü kelen abču ken buyu kemen asaybai : J̌a-

muq-a-yin manglai Mongγol-ača Aγuču-baγatur : Naiman-u Buyiruγ qaγan : Merkid • Toγtaγ-a-beki-yin köbegün Qutu : Oyirad-un Quduγ-a : ede dörben J̌amuq-a-yin manglai yabuǰu : bidan-u manglai teden-tü ungsilduǰu (ügüleldüǰü) ǰilda boldaǰu (nigen küriy-e bolǰu) manaγar qadqulduγ-a kemeǰü ičuǰu γool-tur neyilen qonobai :

143. manaγarsi yabuγulǰu kürülčeǰü Köiten bayilduǰu doroγsi degegsi iqurildun ǰübsiyerelčen büküi-tür : mün Buyiruγ qaγan : Quduγ-a qoyar ǰada meden bayildun aǰuγu : ǰadalaqu bolun ǰada inu urbaǰu mün degere ǰada bolǰiγu (kürčü) : mün yabun yadaǰu nuras-tur quladaγad tengri-de ese taγalaγdaba bida kemeged butaraǰuγui :

144. [42a] Naiman-u Buyiruγ qaγan Alta-yin ebür Uluγ-taγ ǰorin qaγačan ködelbei : Merkid-ün Toγtoγ-a-beki-yin köbegün Qutu Selengge ǰorin yabubai : Oyirad-un Quduq-a-beki *oi temečen Sigsiγ* ǰorin ködelbei : Tayiči-γud-un Aγuču-baγatur Onan-müren ǰorin ködelǰügüi : J̌amuq-a öber-iyen kür-qa (qaγan) ergügsen irgen-i duliγad (daγaγulun) Ergün-e-müren ǰorin qarin ködelǰügüi : Ong qaγan Ergün-e uruγu J̌amuq-a-yi nekebe : Činggis qaγan Onan ǰüg Tayičiγud-un Aγuču-

-bayatur-i nekebe : Ayuču-bayatur ulus-tur-iyan kürüged ulus-iyan dürbegülǰü ködelüged (yabuγul--un) Ayuču-bayatur Qodun-örčeng Tayičiγud Onan--u činaǰi eteged Olqud-turaγ-tur [=?ülegüd turastan] čerigüd-iyen ǰasaǰu qadqulduy-a kemen ǰasaǰu bayiǰuγui : Činggis qaγan kürüged Tayičiγud--luγ-a qadquldubai : masi ekegerün (ergigülün) qadqulduǰu ǰilda boldaǰu (küriy-e tataǰu) mün qadqulduγsan γaǰar-a sitüldüǰü qonobai : ulus ba dürbeǰü ayisur-un mün tende čerigüd-lüge qamtu küriyeleǰü qonobai :

145. Činggis qaγan tere qadqulduγsan -tur suǰiyasu-ban silürteǰü (sibkerčü) čisun töridkebesü ülü bolun anduriγdar-un [42b] naran singgegülün mün tende sitüldüǰü bayuǰu böglegsen čisun-i ǰelm-e simin simin amaban čisudaǰu ǰelm-e kümün-i ülü itegen sakilduǰu sayuǰu söni düli boltala böglegsen čisun-i amabar-iyan dügüreng asqaγad ǰalgiγad : söni düli nögčibesü Činggis qaγan dotoraγan sergüǰü ügüler-ün : čisun ayču masi berke umdaγasumui bi kemebe : tendeče ǰelm-e malaγ-a γutusun degel qubčasun-iyan bügüǰüde-yi tayilǰu γaγča dotoγaǰi-tai čuraman ničügün sitüldüǰü bükü dayin dotoγur güiǰü /üǰebesü/ činan-a küriyelegsen irgen-ü tergen-tür niγuǰu

[=unuǰu] ösüg eriǰü yadaǰu dürber-ün gegün-iyen ülü saγan talbiγsan aǰuγu : nigen yeke bürigesütei taraγ tergen-eče inu abču ürgüǰü irebe : ǰaγur-a odur-un ireged kümün-e ese üǰegdebei : tengri kü ibegdebei ǰ-e : taraγ bürige-tü-yi abču ireged mün ǰelm-e öbesüben kü usun eriǰü abčiraǰu (abču) taraγ ǰiγur-a-ǰu qaγan uuγulγaba : γurban-ta amuǰu uuǰu qaγan ügüler-ün : dotora minu nidün geyibe kemeged : öndüyiǰü sayutala edür čayiba : tere sayuγsan orčin ǰelm-e-yin simin simin böglegsen [43a] čisun asqaγsan orčin γaǰar-a namurqan (amabar) bögelǰigsen-i : Činggis qaγan üǰeǰü ügüler-ün : ene yayun bolumu : qola asqabasu yambar aǰuγu kemebe : tendeče ǰelm-e ügüler-ün čima-yi anduriγdar-un (ami čiquladar-un büküi-tür) qola odbasu čimača alǰiyaquy-ača ayuǰu : yaγaraǰu ǰalgiqu-yi ǰalgiγad asqaqu-yi asqaγad anduriǰu (yaγariǰu) kebeli-tür minu kedüi oroba kemebe : Činggis qaγan basa ügüler-ün namayi eyimün bolǰu kebten bögetele ničügün yekin güiǰü oroba či : bariγdabasu namayi eyimüy-yi (eyin kebteküi) ülegü ǰiγaqu bülügey-üü či kemebe : ǰelm-e ügüler-ün minu sedkil eyin buyu : ničügün odur-un : ker ber bariγdabasu bi tan-a oroǰu irekü duratu bülüge : tegün-i minu medeǰü namayi bariǰu alay-a ke-

men qubčasun bügüde-yi tayilǰu γayča dotaγaǰi tayiluγ-a edügüy-e mültü aldaγulǰu irebe bi kemekü bülüge : namayi ünen bolγaǰu qubčasun ögčü asaraqu bülüge : bi morin unuγad üǰetele edüi ǰaγur-a ülegü (türgen) irekü bülüge : bi teyin sedkiǰü qaγan-u angγaγsan sedkil-i örüsügei (amuγulsuγai) kemen nidün qara (üǰelte) oduluγ-a bi kemebe : Činggis qaγan ügüler-ün : edüge yaγun ǰ-e kemekü : erte edür γurban [43b] Merkid ireǰü Buryan-qaldun-a-du γurban-ta qučiγulquitur amin-i minu nigen-te abču yaruluγ-a či : edüge basa angγaǰu [=aγču] bükü čisun-i amaγar simiǰü amin-i minu ǰalγabai či : basa angγaǰu anḍurin bükü-tür amin-iyan küčireǰü dayisun kümün-tür nidün qara oroǰu umdaγan γaryaǰu amin-i minu oroγulbai : ede γurban tusa-yi čin-u sedkil dotora atuγai kemen ǰarliγ bolba :

146. edür geyin barabasu sitüldüǰü qonoγsan čerig-üd söni böged butaraǰuγui : küriyelegsen irgen küngken (tayilun) ülü čidaqun kemen küriyelegsen γaǰar-ača ese ködelǰügüi : dürbegsed ulus-i ičuγay-a kemen . Činggis qaγan qonoγsan γaǰar-ača morilaǰu dürbekün irgen-i ičuqun [=ičuγan] (qariγul-un) yabuqui-tur : dabaγan deger-e nigen ulaγan degel-tü em-e kümün Tömüǰin

kemen yeke dayu-bar qayilan uyilan bayiquy-yi : Činggis qayan sonosču : yayun kümün-ü em-e teyin qayilan bui kemen asayur-a ilegebesü : tere em--e kümün ügler-ün : Toryan-sira-yin ökin bi : Qadaγan neretü ere-yi minu ede čerig-üd bariǰu alan buyu : er-e-yügen alaγdar-un : Tömüǰin er--e-yi minu aburituγai : [44a] kemen ungsiǰu (dayudan) qayilan uyilaba bi kemebe : tere kümün ireǰü Činggis qayan sonosuγad qatariǰu kürčü bayuǰu teberildübe : er-e-yi inu bidan-u čerig-üd urida alaqu boluyuǰai kemeǰü : tede irgen-e ilegeǰü er-e-yi inu aburabai : ede irgen-i ičuγad (ičuγuluγad) : Činggis qayan yeke čerig mün tende kü qonobai : Qadaγan[-i] ⟨-u er-e-yi anu⟩ uriǰu ireǰü derge-tegen sayulγabai : manaγar edür Toryan-sira : J̌ebe . qoyar Tayičiγud-un Tödöge-yin arad aǰuγu : tede qoyar ber irebei : Činggis qayan Toryan-sira-tur ügülerün :

küǰügün-deki
kündü modun-i
kösör-e oγoruγsan :

J̌aq-a-daki
J̌arbiyal modun-i

ǰayilaγuluγsan ta

ečiges köbegüd-ün tusa aǰuγu ǰ-e : yekin udabai ta kemebe : Toryan-sira ügüler-ün : bi dotora-ki itegel-tü sedkil bülüge : yekin yaγaraqu : yaγaraǰu irebesü : Tayičiγud-un noyad minu qočoruγsan em-e köbegün aduγun idegen-i minu ünesü-ber keyiskeküi tede kemeǰü ülü yaγaran edüge qaγan-tur--iyan neyilen edüge [=idüreǰü] irebe bi kemebesü : ǰöb kemebe :

147. [44b] Činggis qaγan ügüler--ün : güildün [=Köiten] bayilduǰu iqurildun ǰübsiyerelčen büküi-tür tede niruγun degere-eče sumun ireǰü minu ǰebelekü (quyaγlaqu) aman čaγan qula--yin aman niruγu inu quγu qarbuγsan ken bülüge kemebe : tere üge-tür ǰebe ügüler-ün : aγulan degere-eče bi qarbuluγ-a : edüge qaγan namayi ükügüldebesü : alaγan-u tedüi γaǰar-a ögöǰü qočorsu : soyurqabasu qaγan-u emüne :

čegel usun-i nituru :
čeügen čilaγun-i
čeürü dobtulǰu ögsü :

kür kemegdegsen γaǰar-a :

köke kürü keürü :

qal kemegsen γaǰar-a :
qara kürü
qamq̄aru dobtulǰu ögsü

kemebe : Činggis qaγan ügüler-ün : dayisun-a yabuγsan kümün alaγsan-iyan dayisurq̄aγsan-iyan bey-e-ben niγuǰu kele-ben bučaǰu ayu (ügülüyü) : mün bürin kemebesü : morin alaγsan-iyan dayisurq̄aγsan-iyan ülü bučan mün ǰiγan buyu : J̌irγuγadai neretü aǰuγu : J̌ebelekü ama čaγan qula-yi minu aman niruγun inu qarbuγsan-u tula J̌ebe kemen nereyidčü J̌ebeley-e čimayi kemen : dergede minu yabuu kemen ǰarliγ bolba : J̌ebe Tayičiγud--ača iregsen yosun teyimü bülüge

148. Činggis qaγan tede [45a] Tayičiγud-i uruγ-un uruγ-a kürtele ünesü-ber keyisken kiduba : ulus irgen-i anu ködelgeǰü ireǰü Činggis qaγan Quba-qay-a ebülǰebe

149. [51a] tegün-ü qoyina Ničügün-baγarin-u [51b] Sirgetü ebügen Alaγ Nayaγ--qa [=Nayaγa] köbegüd-lüge-ben : Tayičiγud-un noyan Taryutai-kiriltuγ-i oyilaǰu büküi-tür öštü kümün bülüge : kemen morin [=morilan] ülü čidaqu Taryutay-yi bariǰu tergen-tür unuγulǰu Bayarin-u Sirgetü ebügen Alaγ Nayaγ-qa köbegüd-lüge-ben : Taryutai-kiriltuγ-i bariǰu ayisuqui-tur : Taryutai-kiriltuγ-un degüü-ner köbegüd inu buliyaǰu abuy-a kemen güičeǰü ireǰügüi : köbegüd degüü-ner--i inu güičeǰü ireküi-lüge : Sirgetü ebügen bosun yadaqu Taryutay-yi tergen degere unaγulǰu gedergü degere inu aγtalan sayuǰu : kituγ-a yaryaǰu ügüler-ün : köbegüd degüü-ner činu čimai buliyaǰu abur-a irebei : čimay-yi ese daki alabasu qaγan-iyan γartaba kemen alaqu : alabasu daki mün kü alaγdaqu bi : mün ele ükükü-türiyen dere abun üküsü kemeged : degere inu aγtalaǰu yeke kituγ-a-

-bar-iyan qoγolai inu oγtolur-a kürkü-dür : Taryutai-kiriltuγ yeke dayu-bar degüner köbegüd-tür--iyen qayilaǰu keler-ün : Sirgetü namayi alan buyu : alan barabasu ükügsen bui : amin ügei bey-e-yi minu abču odču yayu kikü ta : namayi alaγ-a edügüy-e [52a] ödter qaridqun : Tömüǰin namayi ülü alaqu : Tömüǰin üčüken čaγ-tur :

nidün-tür-iyen γaltu :
niγur-tur-iyan gerel-dei bülüge :

eǰen ügei nutuγ-tur qočorču amui kemen abura odču abču ireǰü

suryabasu
surqu metü bui : kemen
qarin [=sonin] örö [=üri'e] ǰirüken : metü
suryaǰu suryan söyün yabuluγ-a :

üküǰülbesü
üküǰülün yadaqu (čidaqu) bülügey-üü bi : edüge
oi inu oroǰu amu :

sedkil inu
senggereǰü amu kemegdemüi :

Tömüǰin namayi ülü üküǧülkü köbegüd degüü-ner minu ödter qaridqun : Sirgetü namayi alaǰu (alaqui) üdereǰügüi (oyiratuba) kemen yeke dayubar qayilaba : köbegüd degüü-ner inu ügüleldür-ün : ečige-yügen amin aburay-a kemen irebei bida : Sirgetü ebügen ečige-yi bidan-u üküǧülbesü : qoγosun amin ügei bey-e inu yaγun kikü bida : munda alaγ-a edüǧüy-e ödter qariy-a kemeldüǰü qariba : teden-i ireküi-tür aγulčaγsad Alaγ Nayaγa tan irebei : teden-i iregülüged ködelǰü ayisur-un (ireküi) ǰaγura Qudqul-nuγu-da (nuγud-da) kürbesü Alaγ Nayaγ-a ügüler-ün : bida ene Taryutay-yi bariǰu kürbesü : Činggis qaγan bidan-i tus qaγan-iyan γartaǰu iregsen yaγun itegel (ügei)-ten arad ede : bidan-tur basa [52b] ker nököčekün nököčel ügegün arad buyu : tus qaγan-iyan γartaγsan aran-i mökörigülüdkün (mayu bolγadqun) : kemen mökörigüldekü bida : munda Taryutay-yi talbiǰu ilegeǰü bida beyes-iyen : Činggis qaγan-a küčün öggüre irebei ba kemeǰü oduy-a : Taryutay-yi bariǰu ayisulaγsi kemebesü : tus qaγan-iyan tebčin yadaǰu üǰeged ker üküǧülkü

kemeged talbiǰu ilegeǰü ba küčün ögsü kemen irebei kemey-e kemebe : Nayaγ-a-yin ene üge ečiges köbegüd ǰöbsiyeldüǰü Taryutai-kiriltuγ-i Qudqul--nuγu-[d]ača talbiǰu ilegeǰü mün Sirgetü ebügen Alaγ Nayaγ-a köbegün-lüge-ben irebesü yekin kümün ireǰü kemebe : Sirgetü ebügen Činggis qaγan-a ügülerün : Taryutai-kiriltuγ-i bariǰu ayisur-un ǰiči tus qaγan-iyan üǰeged ker üküǰülkü kemeǰü tebčin yadaǰu talbiǰu ilegeǰü Činggis qaγan-a küčün ögsü kemen irebe kemebe : tegün-tür Činggis qaγan ügüler-ün : tus qaγan-iyan Taryutai--kiriltuγ-i γartaǰu iregsen bögesü : tus qaγan--iyan γartaγsan aran-i tan-i yaγun γaryaγdaqu bülüge : tan-i uruγ-iyar mökörigülkün (doroyidaγulqun) bülüge : ta tus qaγan-iyan tebčin yadaγsan sedkil tan-u [53a] ǰöb bui : kemen Nayaγ-a--yi soyorqaba :

150. tegün-ü qoyina Činggis qaγan--tur Kereyid-ün J̌aq-a-gambu Tersüd-te büküi-tür nököčer-e irebe : tere iregsen-tür : Merkid qadquldura irebesü Činggis qaγan J̌aq-a-gambu qoyar qadquldu ǰu ičuγabai (darubai) : tende Tümen-tübegen Olan-dongqoyid butaraγsan Kereyid irgen ber Činggis qaγan-tur oroǰu irelüge : Kereyid-ün Ong qaγan böged : urida Yisügei-baγatur-tur sayitur

qaniluγsan-dur : Yisügei-bayatur-luγ-a anda kemeldügsen ajuγu : anda kemeldügsen yosun inu Ong qayan ečige-yügen Qurčaqus-buyiruγ qayan degüü-ner-iyen alaqu-yin tula : Kür qayan abaγ--a-luγ-a-ban bulγa (dayisun) bolulčaju : Qarayun-qabčal siryulduju jayun kümün yarču : Yisügei-bayatur-tur irebesü : Yisügei-bayatur namayi [=imayi] (tegün-i) öber-tür-iyen irgedejü (irebe kemen) öbesüben čerig morilaju Kür qayan-i Qasin jüg üldejü irgen oryon-i inu Ong qayan-a abču öggügsen-ü tula : tende anda bolulčabai tere :

151. tegün-ü qoyina Ong qayan-u Erke-qara aq-a-tayan alaydar-un buruγudču odču Naiman-u Inanča qayan-tur orojuγui : Inanča čerig-üd ilegejü : jiči Ong qayan γurban [53b] balγad bitün joriju [=yorčiju] : Qara-kitad-un Kür qayan-tur oduγsan ajuγu : tendeče bulγ-a bolun Uyiγud-un Tangγud-un balayad dayarin tabun imaγ-a sirgüleju (aduγulan) sayaldaju (sayaju) : temegen-ü čisun qanaju ideged yadaju : Küsegür--nayur-a irebesü : Činggis qayan urida Yisügei--bayatur-luγ-a anda kemeldügsen yosuγar Tayai--bayatur Sügei-jegün qoyar-i elči ilegeged Kerülen-ü terigün-e Činggis qayan öbesüben esergü odču

ölöscü turuju irebei : kemen Ong qayan-i qubci-
yur qubciju küriyen dotora oroyulju tejigebe :
tere ebül jerge-ber negüjü Quba-qay-a-yi ebül-
jebe :

152. tende Ong qayan-u degüü-ner noyad ügüleldür-ün : ene qayan aq-a bidan-u

ügegün aburitu :
ümekei elige
ebüridcü yabuyu :

aq-a degüü-yi baraba : Qara-kitad-tur oroba : u-
lus-i jobayaba : egün-i ker kikün bida : erte e-
dür kemebesü doloyan nasutu-yi Merkid irged dayu-
liju odcu qara alay esigen daqu emüskejü Selengge-
-yin Buyura-keger-e ayu[r]-tu nödübe-kü (terigül-
be kü) Qurčaqus-buyiruy qayan ečige inu jici Mer-
kid irgen-tür : ayulju köbegün-iyen tende aburaju
irebesü : basa Tatar-un Ajai qayan arban [54a]
yurban nasutu büküi-tür eke selte-yi dayuliju od-
cu temeged-iyen aduyulayulan yabuqui-tur : Ajai
qayan-i qoniči abuyad irebei j-e : basa tegün-ü
qoyina Naiman-ača ayuju buruyudcu : Sartayul qa-
jar-a Cui müren-e Qara-kitad-un Kür qayan-dur od-
bai j-e : tende nigen on ülü dayusun jici dayisun

ködelǰü : Uyiγud-un Tangγud-un γaǰar-iyar bitüǰü yaburun yadaǰu tabun imaγan-i sirgüleǰü saγan temegen-ü čisun qanaǰu ideǰü : γaγča soqor qaliγun mori-tai yadaǰu : Tömüǰin-tür irebesü : qubčiγur-i qubčiǰu tebčigebei ǰ-e : edüge Tömüǰin köbegün-tür teyin yabuγsan-iyan umartaǰu

ümekei elige
übürleǰü yabumu

ker kikün bida kemeldübei : eyin ügüledügsen üges-i Altan-ašuγ Ong qaγan-ača ayalγulaǰu Altun-ašuγ ügüler-ün : bi ber ene ey-e-tür orolduluγ-a kü : ǰiči qaγan-iyan čimayi tebčin yadaba kemeǰü : tende Ong qaγan Ilγaburi [=El-qutur Qulbari] Alin-tayisi tan degüü-ner-iyen nuγun [=noyad]-iyan bariγulǰuγui : degüü-ner-eče ǰaq-a-gambu buruγudču Naiman-tur oroǰuγui : teden-i ber-iyer [=bariyas] selte (iyer) [ger-tür] oroγulǰu (kübsigülǰü) : Ong qaγan ügüler-ün : Uyiγud Tangγud-un γaǰad-iyar ayisuqui-tur yaγu kemeldülügei [54b] tan-u metü yaγu sedkikü kemen niγur-tur inu nilbuǰu bariyas-i anu talbiγulba : qaγan-a ele nilbuγdaba kemeǰü : ger-tür ele bükün aran (kümün) bügüdeger bosču nilbuǰuγu :

153. tere ebül ebülgeǰü bülüge :
:: noqai ǰil-un namur inu Činggis qaγan Čaγan-
-Tatar Alči-Tatar Dutaγud-Tatar Aruqai [=Alqui]-
-Tatar tede Tatar-tur Dalan-nemürges-e qadquldu-
qu-yin urida : Činggis qaγan ǰasaγ ügüleldür-ün :
dayisun kümün-i darubasu olǰa-tur buu bayiya :
darun barabasu tere olǰa bidanuγai bui ǰ-e : qu-
biyaldum ǰ-e : bidan-u nökör kümün-e ičuγaγda-
basu terigün-ü dobtuluγsan γaǰar-a ekegerüy-e :
terigün-ü dobtulγan-tur ese ekerügsen kümün-i
mökörigülüy-e kemen ǰasalaldubai : Dalan-nemürges-
-e qadquldu ǰu ködelgen daru ǰu Ulqui-silgegčid-e-
če ulus-tur anu neyilegülǰü daγulibai : Čaγan-Ta-
tar : Alči-Tatar Dutaγun-Tatar • Aruqai-Tatar •
erkin irgen-i tende muqudqa ǰu ǰasaγ ügüleldügsen
üges-tür Altan : Qučar • Daritai • γurbaγula ü-
ge-tür-iyen ülü kürün olǰa-tur bayiǰuγui : üge-
-tür-iyen ese kürbe kemen ǰebe • Qubilai qoyar-
-i [55a] ilegeǰü olǰalaγsad aduγun yaγuba [=ya-
γu ke] abuγsad-i : bügüde-yi abqaγulba :

154. Tatar-i muqudqa ǰu daγulin
bara ǰu ulus irgen anu ker kikün kemen : Činggis
qaγan yeke ey-e uruγ-iyar-iyan γaγča ger-tür oro-
ǰu eyetüldübei : erte edür-eče Tatar irgen ečiges
ebüges-i bidan-u baraγsan bülüge : ečiges ebüges-

-ün ösil ösiǰü kisal kisaǰu čigün-tür üliǰü kiduǰu alaǰu öggüy-e ülidtele kiduy-a : ülegsed-i boγoliduy-a : ǰüg ǰüg qubiyalduy-a kemen ey-e baralduǰu ger-teče γarbasu Tatar-un Yeke-čeren Belgütey-eče yambar ey-e eyetüldübei kemen asaγbasu : Belgütei ügüler-ün tan-i bükü bügüde-yi čigün-tür üliǰü kiduy-a kemeldübei kemeǰügüi : Belgütey-yin ene üge-tür Yeke-čeren Tatar-tur--iyan tungγaγ talbiǰu : qoraγulǰuγui : qoraγuluγsan Tatar-un bidan-u čerigüd egegerekün (ergičen ireǰü masi ečülgebei) bolun masi samsiǰuγui : qoraγuluγsad Tatar-i ǰobaǰu oroγulǰu čigün-dür ülidken kiduqui-tur : Tatar ügüleldür-ün : kümün tutum qančun-tur-iyan kituγ-a qančulaǰu : dere abun üküy-e kemeldüǰügüi : masi kü samsiyaǰuγui (erüsteǰigüi) : tedüi Tatar-i čigün-tür üliǰü kidun baraǰu : tende [55b] Činggis qaγan ǰarliγ bolba : bida uruγ-iyar-iyan yeke ey-e baralduγsan-i Belgütei ǰiγaqu-yin tula : bidan-u čerig-üd masi samsibai (erüstebei) : egün-ü qoyina yeke ey-e-tür Belgütei buu orotuγai : ey-e baraldutala γadan-a bükün-i ǰasatuγai : ǰasaγ-un keregür qulaγai qudal üile-ten-i ǰaryulatuγai : ey-e barabasu umdan uuγsan qoyina Belgütei terigüten tende orotuγai kemen ǰarliγ bolba :

155. tende Tatar-un Yeke-čeren--ü ökin Yisügen qatun-i Činggis qayan abuba : ta-γalaγdar-un Yisügen qatun ügüler-ün : nadača ege-či Yisüi neretei nada-ača deged (deger-e) qayan kümün-e ǰokiqui aǰuγui ǰ-e : sayi kürgen kürege-len bülüge : edüge man-a [=maγ-a] ene bodulγan--tur qamiγasi yorčibai kemebe : ene üge-tür Čing-gis qayan ügülerün : egeči činu čima-a-ača sayin bögesü erigülǰü abčirabasu (abču irebesü) : egeči--yügen irebesü ǰayilaǰu ögküy-üü či kemebe : Yi-sügen qatun ügüler-ün qayan soyurqabasu egeči-yü-gen ele üǰebesü : egeči-tegen ǰayilasu kemebe : ene üge-tür Činggis qayan ǰarliγ tungγaǰu erigü-lebesü ögtegsen kürgen-lüge-ben oyilaǰu γabuquy--yi bidan-u čerigüd ǰolγaǰuγui : er-e inu dutaγa-ǰuγui : Yisüi qatun-i abču [56a] ireǰügüi : ten-de Yisügen qatun egeči-yügen üǰeged urida ügülegsen üge-tür-iyen kürün bosču sayuγsan sayurin-tur-iyan sayulγaǰu : mün öbesüben doora sayuǰuγu : Yisügen qatun-u üge-tür adali boldaǰu Činggis qayan oyin--tur-iyan oroγulǰu : Yisüi-qatun-i abču ǰerge-tür sayulγaba :

156. Tatar irgen-i dayulin baraǰu nigen edür Činggis qayan γadan-a sayuǰu umdalalda-qui-tur Yisüi qatun Yisügen qatun-u dumda sayuǰu

umdalaldun bükü-tür : Yisüi qatun yekede segü-
resülebe : tende Činggis qayan dotora-ban sedkiǰü
Boyorči Muqali tan noyad-i uriǰu ügülerün : ta ede
ele čiyuluγsad kümün-i kü öbere ayimaγ ayimaγ ba-
yilγaγdaqun : öber-eče busu ayimaγ-un kümün-i ö-
bere bolγan tegüskegdekün kemen ǰarliγ bolba :
tedüi ayimaγ ayimaγ-iyar-iyan bayibasu : nigen
ǰalaγu gürmele kümün ayimaγ-ača öbere bayiba či
yayun kümün kemen asaγbasu : tere kümün ügülerün :
Tatar-un Yeke-čeren-ü Yisüi neretei ökin ögtegsen
kürgen bülüge bi dayisun-a dayuliγdar-un ayuǰu bu-
ruγudču yabuǰu bülüge : edüge amurlibai ǰ-e :
kemen sedkiǰü ireǰü olan aran (kümün) dotora yaγu
taniqu [56b] kemeǰü yabuluγ-a kemebe : ene ü-
ge-yi Činggis qayan-a öčibesü : qayan ǰarliγ bo-
lurun : mün kü dayisun sedkiǰü : oyorčaγ bolǰu
yabuǰiγu : edüge yaγu görere (kürgere) ireǰügü :
ene metüs-i čigün-tür ülibei : yayun saγaramui :
nidün ečin-e gegdekün kemebe : tedüi kü mökörigül-
be (maγu bolγaba) :

157. tegün-ü qoyina mün noqai
ǰil-a Činggis qayan : Tatar irgen-tür morilaγsan-
-tur : Ong qayan : Merkid irgen-tür morilaǰu
Toytaγ-a-beki-yi Baruǰin-töküm ǰüg üldeǰü Toy-
taγ-a-yin yeke köbegün Tögüs-beki-yi alaǰu :

Toγtaγ-a-yin Qatuγ-tai Čaγalalun [=Čaγalun] qo-
yar qatud inu abču : Qudu Čilaγun qoyar köbegün :
irgen selte-yi duliǰu (olǰalaǰu) : Činggis qaγan-
-a ese ögbe :

158. tegün-ü qoyina Činggis qaγan
Ong qaγan qoyar Naiman-u Küčügüd-ün Buyiruγ qa-
γan-tur morilaǰu : Uluγ-taγ-un Soγoγ-usun-a bü-
küi-tür kürčü Buyiruγ qaγan bayildun yadaǰu Al-
tai daban ködelbe : Soγoγ-usun-ača Buyiruγ qaγan-
-i nekeǰü Altai dabaγul-un Qum-singir Ürünggü u-
ruγu üldeǰü yabuqui-tur : Yedi -tabaluγ [=tubluγ]
neretü noyan inu qaraγul yabuǰu bidan-u qaraγul-a
üldegdeǰü : aγulan ögede [57a] dutaγaqui bolun
olang-iyan tasuraǰu tende bariluγ-a : Ürünggü u-
ruγu üldeged Qiǰil-baš-naγur-a güičeǰü Buyiruγ
qaγan-i tende muqudqaba (ečülgebe) :

159. tendeče Činggis qaγan •
Ong qaγan qoyar qariǰu ayisuqui-tur Naiman-u qad-
qulduγči Kögsegü-sab[a]raγ Bayidaraγ-belčir
čerig ǰasaǰu Bayidaraγ -belčir čerig • ǰasaǰu
qadqulduqu bolun aǰuγu : Činggis qaγan • Ong qa-
γan qoyar qadquldu-a kemen čerig ǰasaǰu kürčü
ǰilda boldaǰu (küriy-e tataǰu) manaγar qadquldu-
-a kemen ǰerge ǰasaǰu qonoba : tende Ong qaγan
bayidal-tur-iyan γal-ud tülegülǰü : söni böged

Qara-segül ögede ködelǰügüi :

160. tende J̌amuq-a Ong qaγan-luγ--a qamtu ködelǰü yabur-un : Ong qaγan-a J̌amuq-a ügülerün : Tömüǰin anda minu urida-ača Naiman-dur elči-tü bülüge : edüge ese irebe : qaγan qaγan

anu [=aqu] qayiruγana bui ǰ-e :
aǰiraqu bildaγur anda minu buyu :

Naiman-tur odčuγui ǰ-e oroqu bolun qočorba kemeǰügüi : J̌amuq-a-yin tere üge-tür : Uručičitai [=Ubčiqtai] Gürin-baγatur ügülerün : ǰisuridču yekin teyin siluγui (siduryu) aq-a degüü-yi olgin (qaγaǰaγul-un) ügüleyü či kemeǰügüi :

161. Činggis qaγan söni mün tende qonoǰu [57b] qadqulduy-a kemebesü edür geyigülüged üǰebesü : Ong qaγan bayidal-tur-iyan γal ügei boldaǰu : ede-či namayi-yi (minu) : tülesin [=tülesilen] aǰuγu kemeged tendeče ködelǰü : Eder Altay-yin belčir-iyer ködelǰü : tere ködelügseber ködelǰü Saγari-keger-e baγuba : tende Činggis qaγan Qasar qoyar Naiman-u tubud-i uqan aran-a ese toγoluγsan-i (güičegsen-i)

162. Kögsegü-sabraγ Ong qaγan-u qoyina-ača nekeǰü Senggüm-ün em-e köbegün irgen

oryon selte-yi d[a]uliǰu abču : Ong qayan-u Telgetü-amasar-a büküi-tü ǰarim-ud aduyun idegen-i d[a]uliǰu abuyad qariǰuyui : tere qoyor [=soyor] (ǰabsar)-tur Merkid-ün Toytay-a-yin Qudu Čilayun qoyar köbegün tende bürün irge(n)-ben abuyad qayačaǰu : ečige-tür-iyen neyilen Selengge uruyu ködelǰügüi :

163. Kögsegü-sabray-a dayuliydaǰu (daruydaǰu) : Ong qayan • Činggis qayan-tur elči ileger-ün : Naiman-a irgen oryo(n)-ban em-e köbegü(n)-ben dayuliydaba bi : köbegün-ečegen dörben külüg-üd-i čin-u yuyiǰu ilegesügei bi : irgen oryon-i minu aburaǰu ögtügei kemeǰü ilegeǰügüi : Činggis qayan tende Boyorči • Muquli • Čilayun-bayatur : ede dörben külüg-üd-iyen čerig ǰasaǰu ilegebe : ede dörben [58a] külüg-üd-i kürkü-yin urida Ulayan-qud-ta Senggüm bailduǰu bolun : morin-dayan yuyuydaǰu [=yuya qaydaǰu] abtaqu bolǰu büküi-tür ede dörben külüg-üd kürčü aburayad irgen oryon em-e köbegün bügüde-yi aburaǰu ögbei : tende Ong qayan ügüler-ün : erte sayin ečige-de inu ene metü odun baraysan ulus--iyan aburaǰu ögtebe : edüge basa köbegün odun baraysan ulus-i minu dörben külüg-üd-iyen ilegeǰü aburaǰu ögtebe : ači qariyulqu-yi tengri ya-

ǰar-un ibegel medetügei kemeged :

164. basa Ong qaγan ügülerün : Yisügei-baγatur anda minu odun baraγsan ulus-i minu nigen-de aburaǰu ögbe : Tömüǰin köbegün e-düge basa oduγsan ulus-i minu aburaǰu ögbe : ede ečige köbegün qoyar odun baraγsan ulus-i nada qu-riyaǰu öggür-ün : ken-ü emün-e quriyaǰu öggün ǰo-bamui : bi ber edüge

ötelbe : namayi ötelǰü
ündüd-te qočidču :

qaldud-ta γarbasu :
qamuγ ulus-i minu ken međekü :

degüü-ner minu aburi ügegün bui : γaγča köbegün minu ügei sitü γaγča bui : Tömüǰin köbegün-i Senggüm-ün aq-a bolγaǰu qoyar köbegüd-tü bolǰu amusuγai kemeǰü : Činggis qaγan-luγ-a : Ong qa-γan Tuγula-yin qara tün-e quriǰu ečige köbegün [58b] kemeldübei : ečige köbegün kemeldükü yo-sun urida erte edür Yisügei-baγatur ečige-lüge Ong qaγan anda kemeldügsen yosuγar ečige köbegün kemeldükü yosun eyin üge ügüleldür-ün : olan da-yisun-tur aγulur-un qamtu-bar : [aγuluγ-a] oroγ-

-a görögesün-tür abalar-un : nigen-e kü qamtu abalay-a kemeldübei : basa Činggis qaγan : Ong qaγan qoyar ügüleldürün : bida qoyar nayidabasu

sidütü moγay-a
sidürtebesü :
sidürgen-tür buu oroy-a :
sidü-ber amabar olulčaǰu bisirey-e :

ar[a]γ-a-tu moγay-a adartabasu :
adurγan-tur inu buu oroy-a :
amabar sidüber olulčaǰu bisirey-e :
kemen

teyin üge barilduǰu amaraγalin yabubai : ::

165. tegün-ü qoyina amaraγ degere dabqur amaraγ boluγ-a : kemen Činggis qaγan sedkiǰü J̌oči-ta Senggüm-ün döi Čaγur-beki-yi γuyur-un : Senggüm-ün köbegün Tusaγa-ta bidan-u Qoǰin-beki-yi aralǰin öggüy-e kemen γuyubasu : tende Senggüm öber-iyen yekeǰilen sedkiǰü ügülerün : bidan-u uruγ teden-tür odbasu alun-a bayiǰu ege[ne]-gte qoyimar-a qar[a]qu aǰuγu : teden-ü uruγ mandur irebesü qoyimar-a saγuǰu alun-a qaran aǰuγu :

kemen öber-iyen yekeǰilen [59a] sedkiǰü bidan--i doromǰilan ügüleǰü Čaγur-beki-yi ülü öggün ese taγalalduǰuγui : tere üge-tür Činggis qaγan dotoraγan Nilq-a-senggüm-tür duur-a qočorčiγui kemen sedkibei :

166. teyin duur-a qočoraγsan-i Jamuq-a uqaǰu : γaqai ǰil-un qabur J̌amuqa : Altan • Qučar • Kirdaqubai [=Qardakidai] • Ebügeǰin • Noyakin • Sögegedei. Toγoril Qačiγun-beki • ede bolun nigen ey-e-ten bolǰu negüǰü odču J̌eǰeger-ündür-ün kerüde Berke-eled-te Nilqa-senggüm--tür odču J̌amuq-a olgin ügüler-ün : Tömüǰin anda minu Naiman-u Tayang qaγan-tur keletü (kelekü) : elči-tü buyu : aman inu ečige köbegün kemeǰü amu : aburi inu öber-e buyu itegeǰü amu ta ese uqabasu tan-a yaγu bolqu : Tömüǰin anda-tur morilabasu bi köndelen-e oroldusu kemeǰügüi : tendeče Altan Qučar qoyar ügülerün : ba Ögelen eke-yin köbegüd-i

aq-a-yi alaǰu
degüü-yi tebčiǰü :

öggüy-e kemeǰügüi : Ebüǰegin Noyakin Kirdaq[i]-dai [=Qartaγad] ügülerün :

γar inu γartaǰu :
köl inu köldeǰü

ögsügei kemebe : Toγoril ügüler-ün arγača (arγalay-a) kemebesü odču Tömüǰin-ü ulus-i abuy-a ulus-iyan abtabasu : ulus ügegün bolbasu yakiqun tede kemeǰügüi : Qačiγun-beki ügülerün [59b] Nilq-a-senggüm köbegün čimayi yaγun sedkibesü urtu-yin üǰügür-e : gün-ü irayur-a kürülčesü kemeǰügüi :

167. ede üges ügülegülǰü: Nilq-a-senggüm ečige-tür-iyen Ong qaγan-tur tedeger üges Sayiqan-tödögen-iyer ügüleǰü ilegeǰügü : edeger üges ügülegdeǰü Ong qaγan ügülerün : köbegün-i minu Tömüǰin-tür yekin teyin teyin mayu sedkimü tengri-tè ülü taγalaγdaqu bida : J̌amuq-a yabuday (qudal olgiyan) keletü bülüge : ǰöb-üü tab (buruyu)-uu ügülen buyu kemen ese taγalaǰu ilegeǰügüi : basa Senggüm ügüleǰü ilegerün : amatu keletü kümün ügülen bögetele yekin ülü bisiregdekü kemen : ǰiči kümün-e ügüleǰü ilegeged yadaǰu öbesüben bey-e-ber odču ügüler-ün : bel čimayi edüi bükü-tür bidan-i yaγun-a ber ülü bolγan buyu : ene ber qaγan ečige čimayi

čaγan-a čačabasu :

qâra-ṯa qaγ̄abasu :

Qurčaqus-buyiruγ qaγan ečige-yin činu : ǰoban edüi quriyaǰu aγsan ulus-i čin-u manaγu medegülkü ügei ken-e ber yekin medegülkü kemeǰügüi : tere üge--ṯür Ong qaγan ügülerün : čaqa (nilq-a) köbegü⟨n⟩--ben tebčiǰü : eǰige [t]uruγ (töröl) imaγari (eyimü) bolǰu maγui sedkibesü ker ǰokiqui : tengri--ṯe ülü taγalaγ̄daqu bida kemeǰügüi : tere üge-ṯür köbegün inu Nilq-a-senggüm maγulaǰu [60a] egüden orkiǰu γarčuγui : ǰiči köbegün-yügen duran qayiralaǰu uriǰu iregülǰü : Ong qaγan ügülerün : tengri-ṯe man-i [=maγ-a] taγ̄alaγdaqu-uu bida köbegün-i ker tebčisü kememü : ta čidan ele üiledkü-ben ta mededkün kemeǰügüi :

168. tendeče Senggüm ügülerün mün lü bidan-u Čaγur-beki-yi γuyun bülüge : edüge buγulǰar ider-e iredkün kemen edür bolǰaǰu uriǰu iregülǰü tende bariy-a kemeldüküi : ǰ-e kemen ey--e baralduǰu : Čaγur-beki-yi öggüy-e buγulǰar ider-e iredkün kemen ilegebei : uriγdaǰu (urin ǰalabasu) Činggis qaγan arban aran (kümün) ayisur--un (odurun) ǰaγura Menglig ečige-yin ger-tür qonobasu : tende Menglig ečige ügülerün : Čaγur-beki-

-yi γuγubasu mün lü bidan-i doromǰilaǰu ülü öggün bülüge : edüge ker buruγuy-a buγulǰar idere kemen uriǰuγui : öber-iyen yekeǰilekün aran buruγuy-a (qudal-iyar) ögsü kemen uriqun bülüge : ǰöb-üü tab-uu sedkil bui : köbegün uq̄aǰu odqu bui : qabur bolba : aduγun bidan-u turqan bui : aduγun-iyan teǰigesügei kemen siltaǰu irey-e kemeǰü ülü odun : Buqatai : Kičiγutai [=Kiratai] qoyar-i buγulǰar ider-e ilegey-e kemen ilegeǰügüi : Činggis qaγan Menglig ečige-yin ger-teče ger-tegen qaribai : Kičiγutai [=Kiratai] Buq̄atai qoyar-i [60b] kürküi-lüge seregdebe bida manaγ̄ar erte bosču [=büčiǰü] bariy-a kemeldüǰü

169. teyin (erte) bosču [=büčiǰü] bariy-a kemen barilduγsan-i : Altan-u degüü Yeke-čeren ger-türiyen ireǰü ügülerün : manaγ̄ar erte Tömüǰin-i bariy-a kemeldübe ene üge-yi Tömüǰin-e kelen kürgegsen kümün-i ele yambar bolγ̄aγ̄daqu kemeǰügüi : teyin ügülekü-dür em-e inu Alaqud [=Alaq-id] keleler-ün : tere delem-e üge činu yaγun bolumu : aran (kümün) ba ünemsiyegüǰei kemen teyin kelekü-tür : aduγuči inu Badai sün kürger-e ireǰü ene üge-yi sonosču qariba : Badai γarču nökör aduγuči Kisiliγ-a Čeren-ü ügülegsen

üges ügüleǰügüi Kisiliγ ügüler-ün : bi qariǰu u-
qasuγai kemeǰü ger-tür odčuγui : Čeren-ü köbegün
Narin-kegen γadan-a saγuǰu : sumud-iyan ürün sa-
γuǰu ügülerün : tuγar bida yaγu kemeldülügei ke-
leben abtaqun : ken-ü aman idqaqun kemeǰügüi :
teyin kemeged Narin-kegen basa aduγuči Kisiliγ-a
ügüler-ün : Merkid-tei-čaγan aman-čaγan keger qo-
yar-i bariǰu abču ir-e uyaǰu ene söni erte morila-
su kemeǰügüi : Kisiliγ yorčiǰu Baday-a ügüler-ün :
tuγar-un kelečin-ü [=kele činu] (ügülegči) maγad
bolba : edüge bida qoyar Tömüǰin-e kelen kürgen
yorčiy-a [61a] kemen üge baralduǰu : Merkid-dei-
-čaγan Aman-čaγan keger qoyar morid-i bariǰu ire-
ǰü uyaǰu üdesi böged qonin [=qoš]-tur-iyan oroǰu
nigen quraγ-a-ban alaǰu isiri-ber-iyen bolγaǰu :
söni-te yorčiǰu /Činggis/ qaγan-a söni kürčü ger-
-ün umara-ača Badai Kisiliγ qoyar ügülerün : Ye-
ke-čeren-ü ügülegsen üges /kiged/ köbegün inu Na-
rin-kegen sumud-iyan ürün saγuǰu ügülegsen üges-
-i : Merkid-tei-čaγan Aman-čaγan keger qoyar aγ-
ta bariǰu uy-a kemegsen üges bügüde-yi ügüleǰü
ögbei : basa Badai Kisiliγ qoyar ügüler-ün : Čing-
gis qaγan soyurqabasu ariyal ügei bui : bučiǰü
bariy-a kemen üge baralduba kemebe :

170. [61a] teyin ügülegdeǰü : Činggis qaγan : Badai • Kisiliγ qoyar-un üges bi-sireǰü sön̲i böged dergede bükün itegel-ten-e ke-len kiged (ügüleǰü) könggelen keüked-iyen [=ya-γu-ke-ben] gegeged buruγuyilan sön̲i böged ködel-bei : Maγu-ündür-ün kerü-ber ködelür-ün : Maγu--ündür-ün kerüde Uriyangq̄adai ǰelm-e-qoo-a-yi iteǰü qoyin̲a-ban čaγduγulsun (čaγduγul manul) bolγasun (bolγan) qaraγulsi (qaraγulsun)-iyan talbiǰu ködelǰü tere ködelügseber man̲aγ̄arsi edür düli naran gelbeyigülüged Qalq̄ačin-eled-te kürčü üderin (üdelen) bayubai : üderidčü [61b] bayu-γad büküi-t̲ür : Alčiday-yin aduγun aduγulaγsad Čigitei • Yadir qoyar ügülerün : ǰüil-e ǰüil-e (ǰölge)-t̲ür ayta-iyan aduγulan yabuqui-t̲ur : qo-yin̲a Maγu-ündür-ün ebür-iyer Ulaγan-buryad (bur-γasun) daγarin ayisuqui (ireküi) dayisun-u to-γosun-i üǰeǰü dayin kürbei (dayisun kürčü ire-bei) kemeǰü ayta-iyan üldeged ireǰü dayin kürbei kemegdeǰü üǰebesü Maγu-ündür-ün ebür-iyer Ula-γan-buryad daγ̄arin toγosun γarču : Ong qaγan te-re n̲ekeǰü ayisun (iren) aǰuγu kemeǰü : tende

Činggis qayan toγosun-i üǰeged : aγ̄ta-iyan bariγuluγad ačiyalaǰu morilabai: tedüi ese üǰebesü genen bülüge : tere ayisuqui-t̲ur : J̌amuq-a Ong qayan-luγ-a qamtu ayisulčan aǰiγu : tende Ong qayan J̌amuq-a-ača asaγčuγui : Tömüǰin köbegün-t̲ür qadqulduqun metüs ken bui : kemen asaγ̄basu J̌amuq--a ügüler-ün : tede Uruγud Mangγud kemekü irgen bui : tede irgen inu qadquldumui ǰ-e :

toγoriqu tutum töb [=toi] ǰokiqu:
degelkü [=derelkü] tutum
dem ǰokiqu :

üčügüken-eče ildü ǰida-t̲ur daduγsan irgen tede qaraγčiγud (qara) alaγčiγud (alaγ) tuγ-tan bui : tede serel-ten irgen bui ǰ-e kemeǰügüi : tere üge-t̲ür [62a] Ong qayan ügüler-ün : teyin bögesü bida teden-t̲ür J̌irgin-bayatud-iyan Qadan [=Qadaγ]--i tusiyaldun J̌ürgin [=J̌irgin]-bayatud-iyan dobtulγ̄ay-a : J̌irgin-ü geǰige Tümen-tümegen-ü köbegün N̲ačin [=Ačiγ]-sirun-i dobtulγay-a : Ačiγ-sirun-u geǰige Olan-donggiyad bayatud-i dobtulγ̄ay-a : Donggiyad-un geǰige Ong qayan-u mingγan turγud-un geǰige udurid-un : Qori-silemün-tayisi dobtultuγai: mingγan turγud-un geǰige bida yeke γool dobtuluy-

-a kemeǰügüi : basa Ong qaγan ügülerün : J̌amuq-a degüü bidan-u čerig-i či ǰasa kemeǰügüi : tere üge-tür Jamuq-a öber-e bultayildaǰu [=böldeyidčü] (ončoyilan) γarču nököd-tür-iyen ügülerün : Ong qaγan ene čerig-iyen namayi ǰasa kememüi : anda-tur bi qadqulduǰu yadan yabuluγa : ene čerig-i namayi ǰasa kememüi : Ong qaγan nada-ača dülete činaru čaγ-tu nökör buyu anda-tur kele oroγuluy-a: anda qataγuǰituγai kemeǰü J̌amuq-a doraγun Činggis qaγan-tur kele oroγulǰu ügüleǰü ilegerün : Ong qaγan nada-ača asaγba : Tömüǰin köbegün-tür qadqulduqun metüs ken bui : kemen asaγbasu bi ügülerün : Uruγud Mangγud-i tumbilan (sereltei kemen) ügülebe : minu üge-tür mün J̌irgin [62b] baγatud-iyan manglayilan ǰasaldubai : J̌irgin-ü geǰige Tümen-tümegen-ü köbegün Ačiγ-sirun-i kemeldübei : Tümegen-ü köbegün Ačiγ-sirun-u geǰige Olan-Donggiyad-i kemeldübei : Donggiyad-un geǰige Ong qaγan-u mingγan turγud-un Qori-silemün-tayisi-yi kemeldübei : tegün-ü geǰige mün Ong qaγan-u yeke γool čerig-iyen bayisu kemeldübei : basa Ong qaγan ügülerün : J̌amuq-a degüü ene čerig-i či ǰasa kemen namayi (-yi) tüsin ügülebei : egüber uqabasu čaγ-tu nökör buyu : čerig-iyen ǰa-

saldun yayun čidaqu : erte anda-tur bi qadqulduǰu yadan yabuluγ-a : Ong qaγan nadača čaγ-tu [=činaru] aǰuγu buu ayu : qataγuǰi kemeǰü ilegebei :

171. ene kelen (üge) iregülüged : Činggis qaγan ügülerün : Uruγud-un J̌určidei či yaγun kememü manglayilan čimayi ⟨-yi⟩ ǰasaba kemebe : J̌určidey-yin urida Quyildar ügülerün : anda-yin emüne bi qadquldusu : mön-e qoyina önečin köbegün-i minu asaraquγ-yi medetügei kemebe : J̌určidei ügülerün : Činggis qaγan emüne bi Uruγud Mangγud-iyar qadquldusu kemeǰügüi : teyin kemeged J̌určidei Quyildar qoyar Uruγud Mangγud-iyan : Činggis qaγan-u [63a] emüne ǰasaǰu bayiba : bayiqui--luγ-a dayin J̌irgin manglayilaǰu kürčü irebe : ireküi-lüge Uruγud Mangγud esergü dobtulǰu J̌irgin-i darubai : daruǰu ayisuqui-tur Tümen-tümegen köbegün Ačiγ-sirun dobtulba : dobtulǰu Ačig-sirun--tur Quyildar qaγdaǰu qadan-tur bayuǰiγu : Mangγud Quyildar-un degere egerčigüi [=egegerčügüi] (ergičebei) : J̌určidei Uruγud/-iyar-iyan/ Tümen--tümegen-i darubai : daruǰu ködelgeǰü ayisuqui--tur : Olan-Donggiyad esergü dobtulba : J̌určidei basa Donggiyad-i daruba : daruǰu ayisuqui-tur Qori-silemün-tayisi mingγan turγud-iyar dobtulba : J̌určidei basa Qori-silemün-tayisi-yi ičuγaǰu (qa-

riγul-un) daruǰu ayisuqui-tur : Ong qaγan-ača e-
y-e ügei Nilq-a Senggüm esergü dobtulqu bolun :
enggeske qačar-iyan qaγdaǰu Senggüm mün tende
unaǰuγui : Senggüm-i unaγdaǰu Kereyid bügüdeger
Senggüm-ün degere egerčü [=egegerčü] (ergičeǰü)
bayibai : eyin [=ani] daruǰu singgekü naran
quburi (dalda) tasin bükü-tür bidanuγai egerčü
(ergiǰü) Quyildar-i unaγsan yaǰar-ača yara-tu-
-yi abuγad γarču qariǰu Činggis qaγan-tur bidan-
uγai Ong qaγan-ača qadqulduγsan γaǰar-ača qaγa-
čaǰu [63b] üdesi-de ködelǰü qaγačan qonobai :

172. bayiǰu qonoǰu edür geyigü-
lüged bügedkebesü (büridkebesü): Ögedei • Boroγul •
Boγorči ede γurban ügei aǰuγu : Činggis qaγan ü-
gülerün : Ögödei-lüge itegel-dei Boroγul • Boγor-
či qoyar qočorču aǰuγu : be üküǰü yaγu qaγačaqun
tede kemebe : bidanuγai söni-de aγtas-iyan bari-
ǰu qonoǰu : Činggis qaγan ügülerün : qoyina-ača
bidan-u nekeǰü irebesü qadqulduγ-a kemen ǰasaǰu
bayiba : edür geyin bolγaǰu üǰebesü qoyina-ača
nigen kümün ayisuqui : kürčü irebesü Boγorči a-
ǰuγu : Boγorči-yi kürčü iregülüged : Činggis qa-
γan ügülerün : möngke tengri medetügei kemeǰü
ebčigüben mökoledbe (deledbe) : Boγorči ügülerün :
dobtulqui-tur morin-iyan qaγdaǰu yabuγan güiǰü

yabuqui-tur : mün Kereyid-ün Senggüm-ün degere egerčü (ergičejü) bayin bükü qoyor (jabsar) čöle-tür : ačiy-a-tu morin ačiy-a-ban kelbeyigüljü [=kebeligüljü] bayin bükü-yi ačiy-a inu oytalju : inggirčay (qangyai)-tur unuju yarču : bidan-u qayačaju (saljü) yaruysan mör-iyer möškin yabuju : mör olju edüi irebe bi kemebe :

173. basa qorum-ud atala basa nigen kümün ayisuqui kürčü ayisuqui-tur doora inu üjebesü : köl-iyen unjiljaju yayča kümün metü buyu : [64a] iren barabasu Ögedey-yin qoyina-ača Boroyul aman-u jabaji-bar čisun čuburiyulju kürčü irebe : Ögedei qubčisu [=sujiyasu]-ban sumun-a tustaju čisun anu aydar-un Boroyul bögleg-sen čisun-i simijü jabajin-iyar čisun čuburiyulju irebe : Činggis qayan üjejü nidün-eče-gen nilbusun čuburiyulju duran inu aljiyayad yal ödter tülegülüdkün kemejü yal tüleju qalayu dayayulun Ögedey-e umdan öggügüljü dayisun irebesü qadqulduy-a kemejü bülüge : Boroyul ügülerün : dayisun-u toyosun činayši Mayu-ündür-ün ebür-iyer Ulayan-buryad-un /jüg/ toyosun urtu-ta yarču činayši yorčibai kemebe : Boroyul-un tere üge-tür irebesü qadqulduqun bülüge : dayin buruyulan ködelbesü bida čerig-iyen jübsiyerčü qadqulduy-a kemejü kö-

delbei : ködölür-ün : Ulqui-silegeǰin [=silügelǰin] ögede ködölüged Dalan-nemürges kürbei :

174. qoyina-ača Qadaγan-daldurqan em-e köbegün-ečegen qaγačan irebe : (ireǰü) Ong qaγan-u üge kemen ügüler-ün : Ong qaγan köbegü-ben Senggüm-i üǰeǰü manaγar [=učumaγar] enggeske qačar-iγan oγtalun [=unatala] qaγdaǰu degere inu egegürčü (ergičeǰü) tende üküǰügüi [=ügüleǰügüi] :

ilaγdaqu [=iluγadqu] metü-tür
ilaγdaba [=iluγadba] :

qalqu metü-tür
qalqu bolun : [64b]
qayiran köbegün-ü minu
qačar-tur
γadaγusun qadaba :

köbegün-ü amin-i arasun [=erüsün] (alγačilan) dobtuluy-a kemebesü : tegün-tür Ačiγ-sirun ügülerün : qaγan bütügei (teyimü busu) ečin-e bükü köbegün : engker-ün [=erir-ün] ilbüsün [=elbesün] ǰal[a]m-a kiǰü : ebür [=abui] ba-bui kemen : enerin [=erin] ǰalbaribai bida : edün tö-

rön baraγsan köbegün Senggüm-i γarγay-a [=asaray-a] : Mongγol-un olangkin ǰamuq-a-luγ-a Altan Qučar-luγ-a bidan-tur bui : Tömüǰin-lüge dayiǰiǰu γaruγsan Mongγol qamiγ-a odqun : tede

uuta [=morin unuγutan]
modun ‹-i› nemüreten (qorγa) bolbai :

teden-i ese irebesü odču : morin ǰundaγul (qomoγol) metü qormayilaǰu abčiraqun (ačiraqun) ǰ-e bida tedeger-i kemebe : Ačiγ-sirun-u ene üge-tür Ong qaγan ügülerün : ǰ-e teyin bögesü köbegün alǰaγuǰai köbegün-i ülü dengselgen asaradqun kemeged : qadqulduγsan γaǰar-ača qarin ičubai kemebe :

175. tendeče Činggis (qaγan) Dalan-nemürges-eče Qalq-a uruγu ködölür-ün : toγ-a toγalalduǰu toγalabasu qoyar mingγan ǰiruγan ǰaγun arad bolbai : nigen mingγan γurban ǰaγun arad Činggis qaγan-luγ-a Qalq-a-yin örö-ǰi eteged-iyer negübei : nigen mingγan γurban ǰaγun Qalq-a-yin ǰegün eteged-iyer Uruγud Mangγud negübei : teyin negüǰü [65a] ayisuqui-tur görögesün-e abalan yabuqui-tur Quyildar yaras-iyan anaγ-a edügüy-e : Činggis qaγan idqabasu ülü

bolun : görögesün-tür dobtulqu bolun ⟨görögesün--tür dobtulqu bolun⟩ ügdereǰü nögčibe : tende Činggis qaγan Qalq-a-yin uruγu [=Ornuγu]-yin Keltegei--qada-da Quyildar-un yasun inu talbiγulba :

176. Qalq-a-yin Buyir-naγur-tur čidququ iǰaγur-a Or-mel ten [=Terge Emel ten] Qonggirad bui : kemen J̌určidey-yi Uruγud-iyar ilegerün :

Le reste du § 176 manque.

Les paragraphes 177-185 font défaut.

CHAPITRE VII

186-197. Ces paragraphes manquent dans le texte de l'Altan tobči.

198-207. Ces paragraphes manquent dans le texte de l'Altan tobči.

208. Le début du paragraphe manque. Vers la fin du paragraphe on lit:

[65a] J̌určidey-yi ündür ayula-yin nemüre metü sedkiǰü yabuqu bülüge bi : tere odču Balǰun-a-naγur usular-a kürbei ǰ-e : ǰiči Balǰun-a-naγur-ača morilar-un : J̌určidei Arqai-qasar qoyar-i alginčilaǰu (öberčileǰü) Kereyid-tür morilaǰu tengri γaǰar-a küčü nemegdeǰü Kereyid irgen-i muqudqaǰu (ečüngeǰü) d[a]ulibai (olǰalabai) : erkin ulus üküčildüǰü [=ongǰaldaǰu] (alalduǰu) Naiman Merkid čiraban (ǰir ǰebes) quγuraǰu bayildun yadaǰu busangγaγdabai ǰ-e (tarqabai) : Merkid Naiman-i busangγaqu (tarqaγaqui) qoγor (ǰabsar)-tur : Kereyid-ün J̌aq-a-gambuu qoyar ökid-ün siltaγabar : öberün qariy-a-tu ulus-tur-iyan tumta [=tumtaγa] aγsan aǰuγu : nököge-te dayisun bolun qaγačaγsan-i J̌určidei odču arγ-a-bar J̌aq-a-gambuu-yi qaγačaγsan baraγsan-i γartaǰu bariǰu bütügeǰügüi (alaǰuγui) ǰ-e : tere J̌aq-a-gambuu-yin [65b] ulus-i nökögete (qarin) ülidken

(bürelgen) talbibai [=talabai] : /boγda eǰen/
J̌určidey-yin nököge tusa inu ene buyu ǰ-e kemen :

alalduqui edür
amin-iyan öregsen-ü tula :

üküldüküi edür
ölümlegsen-ü tula :

Činggis qayan Ibaq-a-beki-yi J̌určidey-e soyurqa-
ǰu öggürün : [Ibaqa-da ügüler-ün] čimayi ‹yi› aburi
üile [=ülige] čegeǰi : činu ösküi-tür üǰesküleng-
-tei mayui ese kemebe bi :

köl-i čin-u sibari-tai :
kölösün čin-u ünür-tei

ese kemebei ǰ-e bi :

ebür-tür köl-tür oroγsan :
ǰerge-tür ǰergelen sayuγsan

čimayi-yi J̌určidey-e soyurqar-un : yeke törö-yi
sedkiǰü J̌určidey-yin

qadqulduγan edür
qalq-a boluγsan-u tula :

dayisun kümün-tür
dalda boluγsan-u tula :

qaγačaγsan ulus-i
qamtudqaγsan-u tula :

butaraγsan ulus-i
bütügeldügsen-ü tusayin tula :

törö-yi sedkiǰü čimayi ‹-yi› ögbe : mön-e qoyi-
na minu uruγ bidan-u oro sayuǰu : ene metü tu-
sa kigsen törö-yi sedkiǰü minu üge busu ülü
bolγan uruγ-un uruγ kürtele : Ibaq-a-yin üli-
ger [=oro] buu tasultuγai kemen ǰarliγ bolba :
basa Ibaq-a-ta ügülerün : J̌aq-a-gambuu ečige či-
nu imada [=čimada] (nadur) Asig-temür-bayurči
Alčiγ-bayurči qoyar [66a] ǰayun yeren ulus ög-
čü bülüge : edüge Alčiqai [=Alčiγ] irgen ǰayun-
-i abču odču önür-ün sayin-iyan ende • inǰes-e-
čegen Asig-temür-bayurči-ta nigen ǰayun talbiǰu
yorči (od) kemebe : basa Činggis qayan J̌určidey-
-e ügülerün : Ibaq-a-tur nigen ǰayun-i-tu ögbe :

uridu törö mingγan Uruγ-ud-iyan či medeǰü ülegü (yabu) aqu či kemen ǰarliγ bolba :

209. [66a] Qubilay-a ügülerün :

küčütü-yin küǰügün :
böke-yin bögsen bütügeldübe či :

ede Qubilai . J̌elm-e Sübegetei . J̌ebe . ta dörben sudaqan [=noqas]-iyan (töröl-iyen) sedkigsen (sanaγsan)-tür ǰaruǰu [=ǰoriγulǰu] ilegebesü kü :

kür kemegsen-tür
kürü kemkel-ün :

γal kemegsen-tür
qada qaγal-un :

čeügen čilaγun-i č[e]ürü :
čegel usun-i nitul-un ögbei ǰ-e :

ta Qubilai . J̌ebe . J̌elm-e : Sübegetei : ta dörben ünen [=noqas]-iyen ǰoriγsan γaǰar-a ilegeǰü : Boγorči . Tolai [=Muqali] . Boroγul . Čilaγun-baγatur ede dörben külüg-üd-iyen derge-tegen a-

bubasu : qadqulduqun [=qadqulduγan] edür bolbasu ǰurčidei . Quyildar qoyar Uruγud Mangγud-iyar--iyan uduridq̄an [=uridaγan] bayiγulbasu bükü sedkil-iyer [=-iyen] amuqu bülüge bi kemebe : Qubilai čerig-ün üile bügüde-yi [66b] qaγalǰu [=aq̄alaǰu] (ilγaǰu) ülegü (medekü) aqu kemen soyurqaǰu ǰarliγ bolba : Bedügün-ü moǰirqaγ-un tulay-yi [=tula bi] maγulaǰu yabuǰu mingγan-i ⟨imada (nadur)⟩ ese ögbe či : imada ǰöb bui ǰ-e : čimaluγ-a mingγalaǰu eyetüldüǰü yabuγdaqu kemebe : basa mön[e] qoyin̲a Bedügün-i uqad ta

2lo. basa Činggis qaγan tengedei [=Genigedei] Ibo-a-da [=Unan-a] ügüler-ün : ta Boγorči Muqali : terigüten noyad-ta Dödei : Doqolqu tan . čerbin en̲e [Qunan] qara sön̲i kürkü gendü čin̲o-a : gegegen edür qara keriy-e bolǰu : n̲egüküi-t̲ür ese n̲egügsen [=ünǰigsen] : nögčiküi [=ünǰiküi]-t̲ür ese nögčigsen [=negügsen]

bulγ-a kümün-lüge
büsi (busud-un) n̲iγur ese ǰubči-
γsan (urbaγsan) :

öštü kümün-lüge

öbere niγur ese ǰubči-
γsan (urbaγsan) :

Ɵo-a [=Qunan] Köke-čos qoyar-ača ey-e ügegü buu üiledüdkün kemen ǰarliγ bolba : köbegüd-ün minu aq-a ǰoči bui ǰ-e : Ɵoo-a [=Qunan] Geniges--iyen terigüleǰü ǰoči-yin door-a tümen-ü noyan boltuγai kemen ǰarliγ bolba : Ɵbo-a [=Qunan] . Köke-čos . Degei . Üsün ebügen . ede dörben üǰegsen-iyen ülü niγun : sonosuγsan-iyan ülü qabčiqun tede bui ǰ-e :

211. basa ǰelm-e-te ügüler-ün ǰarčiγudai ebügen kögürge-ben ügürčü ǰelm-e neretei ölögei-tei ene Burγan-qaldun-a-ača bayuǰu ireǰü Onan-u Deligün-bolday-a [67a] namayi törööi-tür bulγan ölögei [=nelkei] ögčü bülege : tere nököčegsen-ber

bosoγ-a-yin boγol :
egüden-ü emčü (ǰaruča)

bolbai ǰ-e : ǰelm-e-yin tusa olan bui ǰ-e :

törööi-lüge töröldügsen :
ösküi-lüge ösülčegsen :

bulγan ölögei [=nelkei] iǰaγur-tu ölǰei-tü qutuγ-tu ǰelm-e yisün endel-tür aldabasu : eregü--tür buu orotuγai kemen ǰarliγ bolba :

212. Toluy-a [=Tolun-a] ügülerün : ečige-eče köbegüd öbere mingγan ber medekü bülüge či : ulus quriyatala ečige-eče öbere ǰigür bolun ǰügeldüǰü [=ǰigtüldüǰü] ulus quriyalduγsan-u tula čerbi ner-e ögbei ǰ-e (eǰen noyan) : edüge öberün oluγsan ǰögegsen-iyer-iyen öbere mingγan bolǰu : Turγud-tur eyetüldüǰü ülegü (medekü) aqu či kemen ǰarliγ bolba :

213. basa Önggür-bayurči-tur ǰarliγ bolurun : γurban Toquraγud : tabun Taryud Mengge-tü-kiy-a[n]-u köbegün či Önggür Čangsiγud : Bayaγud-iyar atuγai : nigen küriy-e bolǰu či : Önggür

budang-tur es-e tögeribei ǰ-e či :
bulγ-a-tur ese qaγačabai ǰ-e či :

noyitan-a nobsilduǰu :
köyiten-e köbsildüǰü yabubai ǰ-e či :

edüge yambar soyurqal abqu kemebesü : Önggür ügüler-ün : soyurqal songγuγulbasu : Bayaγud aq-a

[67b] degüü minu qari tutum-tur bura tara bui : soyurqabasu Bayayud-yügen čiyulγasuyai kemebesü ǰ-e teyin bögesü aq-a degüü-yügen čiyulyaǰu či mede : mingyan-i kemebe (mede) : basa ǰarliγ bolurun : Önggür Boroyul qoyar bayurčin barayun ǰegün eteged-ün qoyar bayurčin idegen tügeger-ün : barayun eteged bayiγsad sayuγsad-a : ǰegün eteged ǰergelegsen ayan-a ülü dutayul-un : ta qoyar-i teyin tügegebesü minu qoyolai ülü qučin sedkil amuyu : edüge Önggür Boroyul qoyar morilaǰu yabuǰu olan kümün-e tügegdekün kemen ǰarliγ bolba : sayuri sayur-un yeke tüsürge-yin barayun ǰegün eteged idege bisilyan [=basayalaǰu] (činan) sayudqun : Tolui tan-lüge tüblen sayutuyai kemen sayurin ǰiyaǰu ögbe :

214. Boroyul-a ügülerün : eke minu Sigi-qutuγ : Boroyul . Küčü . Kökečü . ta dörben-i irgen-ü nutuγ-ača

köser-eče olǰu
köl-tür-iyen dürüǰü
köbegüčilen asaraǰu teǰiyer-ün :
küǰügün-eče tan-u tataǰu
kümün-lüge sačayu bolyaǰu :

egem-eče tan-u tataǰu
ere-lüge sačaγu bolγaǰu :

köbegün-tegen nadur nökör bolγasu kemen teǰige-bei ǰ-e : teǰiyegsen ači [68a] eke-te ba nadur tusa qariγulbai ta :

qadqulduqui dayisun-tur [=qurdun a-yan-tur]
qoγosun ese qonoγulbai

sitüldüǰü büküi dayisun-tur
silün ügei ese qonoγulbai ǰ-e či

basa ebüges ečiges-i baraγsan öštü kiš-tu Tatar irgen-i doroyidaγulǰu ösil ösin kisal kisan Tatar irgen-i čigün-tür üliǰü ülidken kidüküi [=kiduqui]-tur alaγdar-un Tatar-un Qargil-sira oγorčaγ bolun γarču : ǰiči yadaǰu ölösčü oroǰu ireǰü eke-tür ger-te sayi erigülsün (erigülün) buyu bi kemebe : sayi erigülsün bögesü tende saγu kemegdeǰü : örönеǰi iseri-yin üǰügür-e saγuǰu büküi--tür : Tolui tabun nasutu γadan-a-ača oroǰu ireǰü ǰiči güiǰü γarču odun bükü-yi : Qargil-sira bosuγad köbegüken-i suγu-tur-iyan qabčiǰu γarču

yabuǰu ayisur-un (iren) kituγ-a-ban temtülǰü ǰuγulun yabuqui-tur Boroγul-un gergei Iltai [=Altani] eke ger-ün dotora bülüge : eke qayilaǰu köbegün baraba kemeküi-lüge Iltai eke ger-teče udaγaraldun (daru-daγan) güiǰü γarulčaǰu : Qargil--sira qoyina-ača güičeǰü sibilger inu bariǰu nököge γar-iyar-iyan q̄ituγ-a [68b] ǰuγulun büküi--tür : γar-i inu bariǰu tataqui-luγ-a q̄ituγ-a-ban aldaǰiγu : ger-ün umar-a ǰetei . ǰelm-e qoyar muqulǰir [=muqular] qara üker ǰemlen alaǰu büküi--tür : Iltay-yin daγun-tur ǰetei . ǰelm-e qoyar süke q̄ituγ-a bariǰu : nudurγa-iyan ulaγadaǰu güiǰü ireǰü Tatar-un Qargil-sira-yi süke q̄ituγa-bar mün tende alaǰuγu : Iltai . ǰetei . ǰelm-e γurban . köbegüken-ü amin aburaγsan ǰuldu (ǰöb-iyen ǰergečen) temečeldübesü : ǰetei ǰelm-e qoyar ügülerün : man-i ügei bögesü ödter güičeǰü ese alabasu Iltai em-e kümün (yaγaqikü) bülüge : köbegüken-ü amin-dur qoor ülegü (ülü) kürkü (kürgekü) bülügey-üü : ǰil-tu [=ǰuldu] ǰöb manuγai bui ǰ-e kemebe : Iltai ügülerün : minu daγun ese sonosbasu ta ker öčikün [=irekün] bülüge : namayi güičeǰü sibilger inu bariǰu qituγ-a ǰuγuluγsan γar inu tataǰu qituγ-a ese aldaγsan bögesü : ǰetei ǰelm-e qoyar-i kürčü iretele köbegüken-ü amin-tur

qoor ülegü kürgekü bülügey-üü kemebei ügülen barabasu : ǰil-tu [=ǰuldu] Iltay-yin bolbai : Boroγul-un gergei Boroγul-tur nököge ǰigür bolun Toluy-yin amin-tur tusa bolba : basa Boroγul Kereyid-lüge Qalqal(a)ǰid-alus [=eled] qadqulduqui--tur Ögedei qoyisiban [=suǰiyasuban] sumun-a [69a] tustaǰu unabasu : Boroγul degere bayuldaǰu (bayun) ayuγsan čisun inu amaγar-iyan simiǰü : söni qayačilduǰu [=qonolduǰu] manaγarsi morin-tur unuγulǰu sayun yadaqu-yi sundalaǰu : Ögedey-yin qoyina-ača teberiǰü böglegsen čisun-i inu simin simin : aman--u ǰabaǰin-iyar ulaγaγdaǰu Ögedey-yin amin-i ese kürgeǰü ireǰü bülüge : eke-yin minu ǰobaγsan ači qoyar köbegüd-ün minu amin-tur tusa bolbai ǰ-e : Boroγul nadur nököčeǰü

darbaγan uriγ-a-tan
dayun-tur dem-eče ese qoǰidabai ǰ-e :

Boroγul yisün endel endebesü buu aldatuγai /erigüü-tür buu orotuγai/ kemen ǰarliγ bolba :

215. basa ökin uruγ-taγan soyurqal ügegüy-e [=öggüy-e] kemebe :

216. basa Üsün ebügen-e ügülerün : Üsün Ibo-a [=Qunan] . Köke-čos . /Degei/ ede dör-

ben üǰegsen sonosuγsan-iyan ülü niγun . ülü qabčin ǰiγan aqun bülüge : Mongγol-un törö noyan mör beki bolqu yosun aǰuγu : Baγarin aq-a-yin uruγ bülüge : beki mör bidan-u dotora degere-eče beki mör Üsün ebügen-tür boltuγai : beki ergürün

čaγan aγta unuγulǰu :
čaγan degel emüskeǰü

saγurin-u degere
saγulǰu :

degedü ene siren-tür sideǰü takin atuγai kemen ǰarliγ bolba :

217. basa Činggis qaγan [69b] Quyildar anda qadqulduγan-dur amin-iyan öreǰü urida aman negegsen tusa-yin tula uruγ-un uruγ-a inu kürtele önečid-ün abliγ-a (alba) abun atuγai : kemen soyurqal ǰarliγ bolba :

218. basa Čaγan-γoo-a-yin köbegün Narin-toγoril-a ǰarliγ bolurun : ečige činu Čaγan-γoo-a minu emüne kičigeǰü qadqulduqu bolun Dalan-balǰud-ta qadqulduqui-tur ǰamuq-a-ta alaγdaluγ-a : edüge Toγoril ečige-yügen tusayin tula :

önečid-ün ablıγ-a abun atuγai kemegdeǰü : Toγoril ügülerün : soyurqabasu Negüs aq-a degüü qari tutum bur-a tara bui : Negüs aq-a degüü-yügen čiγulγasuγai kemebesü : [Činggis qaγan] ǰarliγ bolurun : teyin bögesü Negüs aq-a degüü-yügen čiγulγaǰu či uruγ-un uruγ kürtele mingγan-i medeǰü ülegü (eǰelekü) aqu kemen ǰarliγ bolba :

219. basa Toryan-sira-ta ǰarliγ bolurun : namayi⟨-yi⟩ üčüken čaγ-tur Tayičiγud--un Taryutai-kiriltuγ aq-a degüü-te egerigdeǰü bariγdabasu : tende aq-a degüü-tegen nayidaγdamu (ilaγdamu) kemen Toryan-sira Čilaγun Čimbai köbegüd-türiyen Qadaγan neretei ökin-tegen asaraγulǰu niγuǰu aǰu namayi⟨-yi⟩ talbiǰu ilegebei ǰ-e ta : tere tusayin sayin-i [7oa] čin-u sedkiǰü : qara söni ǰegüdün-tür : gegen üdür čegeǰin-dür sedkiǰü yabubai ǰ-e bidan-i [=bi ta ǰ-e] : edüi [=nadur] Tayičiγud-ača udaγan irebei ǰ-e ta : edüge bi tan-i soyurqasu yambar soyurqal taγalaqun ta kemebe : Toryan-sira Čilaγun Čimbai köbegüd-iyer-iyen bolun ügülerün : nutuγ darqalasu Merkid-ün yaǰar Selengge-yi nutuγlaǰu darqalasu kemebei : basa busu soyurqal qaγan-u ǰarliγ medetügei kemebei : tegün-dür qaγan ǰarliγ bolurun : Merkid-ün yaǰar-i Selengge-yi nutuγla-

ǰu darqalaγ̄ad uruγ-un uruγ-a kürtele qorčilaγulǰu ötöglegülǰü darqalaǰu : yisün endel-t̲ür eregü-t̲ür buu orotuγai kemen ǰarliγ bolba : basa Čilaγun Čimbai qoyar-un ügülegsen : üges-i sedkiǰü ker aγdaqu [=qandaqu] : Čilaγun Čimbai ta qoyar eǰüge sedkil-iyen ügüledkün ügülekü bögesü dutaγuban γuyuqu bögesü ǰaγur-a kümün-e buu kelegülüdkün : öber-ün beyes-iyer amaγ̄ar n̲adur öbesüben sedkigsen--iyen keledkün : dutaγu-yuγan öbesüben γuyudqun kemen ǰarliγ bolba : basa Toryan-sira . Badai Kisiliγ ta qoyar taryud [=darqad] basa darq̄alar--un : [7ob]

olan dayisun-t̲ur [aγulǰu]
olǰa olbasu oluγsabar abudqun :
oroγ̄-a görögesün-t̲ür abalabasu
alaγsabar abudqun

kemen ǰarliγ bolba : Toryan-sira kemebesü Tayičiγud-un Tödöge-yin aran aǰuγu ǰ-e : Badai Kisiliγ qoyar kemebesü : Čeren-ü aduγuči aǰuγu ǰ-e : edüge minu turuγ qorčilaγulǰu öteglegülǰü darq̄alan ǰirγ̄adq̄un kemen ǰarliγ bolba :

22o. basa Nayaγ-a-t̲a ügülerün :

Sirgetü ebügen Alaγ Nayaγ-a köbegüd-lüge-ben ta

Taryutai-kiriltuγ-i bidan-tur bariǰu ayisur-un : ǰayur-a Qudqul-nuγu-da kürčü tende Nayaγ-a ügülerün : tus qaγan-iyan ker tebčiǰü bariǰu odqu bida kemeǰü tebčin yadaǰu talbiǰu ilegeǰü : Sirgetü ebügen Alaγ Nayaγ-a köbegün-lüge-ben ireǰü tende Nayaγa-bildaγur ügüler-ün : tus qaγan-iyan Taryutai-kiriltuγ-i γartaǰu ayisur-un : ǰiči tebčin yadaǰu talbiǰu ilegeǰü bi : Činggis qaγan-a küčü öggür-ün irebei : tus qaγan-iyan γartaǰu irebesü tus qaγan-iyan γartaγsad arad mön-e qoyina ker itegegdekün ede kemekü bülüge : qaγan-iyan tebčin yadabai kemebesü tede tus qaγan-iyan tebčin yadaγsar yosu yeke [71a] törö-yi sedkiǰügüi kemen üge inu ǰöbsiyen čü nigen üile-tür tüsiy-e kemelüge : edüge Nayaγ-a tüb-ün tümen-i medetügei kemen ǰarliγ bolba : naiman siry-a morin-i nekeküi-tür naran-i kiltus kiǰü γarqui čaγ-tur učaraǰu : nasun büri küčüben ögbei kemen edüge Boγorči-ta baraγun γar-un tümen-i medegülbei : dayisun-i darulčaγsan olǰa-yi oroγul⟨ul⟩čaγsan : morin-iyan del degere naran γarγaǰu : segül degere budang talbiǰu dayisun-u mör-i tögörigülǰü : esen mendü abču iregsen ǰalayir-tay-yin sayin Muqali küčün öggügsen olan bui kemen : güi-ong čingseng tayisi čola ögčü

ǰegün γar-un tümen-i medegülbei :

221. J̌ebe Sübegetei qoyar öberün oluγsan ǰögegsen-beriyen mingγalatuγai kemebe :

222. basa Degei . qoničі-ta bügdügüli čiγulγaǰu mingγan-i medegülbe :

223. Kučügür močida irgen dutaγdaǰu endeče tendeče qubčiǰu ǰerge-teče [=ǰadaran--ača] Muluqalaqu ǰüg-iyer nökočelügei : Kučügür Muluqalaqu qoyar nigen-e mingγalaǰu eyetüldüǰü aγdaqun kemebe :

224. ulus bayiγululčaγsan-i ǰögeldügsed-i [=ǰobolduγsad-i] anu mingγad-un noyad bolγaǰu mingγ-a mingγalaǰu mingγad-un noyad ǰaγud--un noyad arbad-un noyad-ta tümed-ün [71b] noyad-ta soyurqal ögtekün metüs-e soyurqal-i ögčü soyurqal ǰarliγ bolqun-a bolǰu : ǰarliγ bolurun : urida nayan kebtegülsü-tü dalan turqaγ-ud . kesig-ten-tü bülüge : edüge möngke tengri küčün--tür : tengri yaǰar-a küčün auγ-a nemegdeǰü : kür ulus-i soyurqaγdaǰu yaγča ǰiluγ-a-tur-iyan oroγuluγsan-tur edüge nadur kesig-ten turqaγ-ud mingγad-ača ilγaǰu oroγuludqun (yabuγuludqun) : kebtegül qorčin turqaγ-ud oroγulurun : tümen dügürgen oroγuludqun kemen ǰarliγ bolba : basa kesig-ten oroγulqui-tur ǰarliγ bolba : mingγad

mingγad-ta tungqaγar-un (ilγan) bidan-tur kesig-
-ten-i oroγulur-un (yabuγul-un) tümed-ün mingγad-
-un ǰaγud-un noyad-un köbegüd düri-yin kümün-ü
köbegüd-i oror-un (yabuγul-un) erdem-üd-ten sil
sayitan bidan-u dergede yabuqun metüs-i oroγul-
tuγai (yabuγultuγai) : mingγad-un noyad-un kö-
begüd anu : arban nököd-tü nigen degüü-yi daγa-
γulǰu iretügei : ǰaγud-un noyad-un köbegüd-i a-
nu oroγulur-un tabun nököd-tü nigen degüü-yi
daγaγulǰu iretügei : arbad-un noyad-un köbegüd-i
anu düri-yin kümün-ü köbegüd-i oroγulur-un γur-
ban nököd-tü [72a] nigen degüü-yi daγaγulǰu
iǰaγur-un kü mingγan ulaγ-a kücü ǰasaǰu iretügei :
bidan-u dergede yabuγulqun-i böked-ün [=bökeler-
-ün] mingγad-un noyad-un köbegüd-te arban nököd
iǰaγur-un mingγan ǰaγun-ača qubčiǰu (qubilaǰu)
ögtügei : ečige-yügen öggügsen qubi kesig böge-
sü bey-e γad (γar)-iyar oluγsan ǰögegsen er-e
aγta kedüi bögesü inu emčü : qubi-ača anggida
bidan-u kemlegsen kem-iyer qubčiǰu (qubilaǰu)
teyin ǰasaǰu : ǰaγud-un noyad-un köbegüd-te ta-
bun nököd bolγan arbad-un noyad-un köbegüd-te
düri-yin kümün-ü köbegüd-te γurban nököd mün
yosuγar emčü : qubi-ača anggida mün teyin qubči-
ǰu ögtügei (qubilaǰu) kemen ǰarliγ bolba : ming-

γad-un ǰaγud-un arbad-un noyad olan kümün bidan--u ene ǰarliγ kürgegülüged sonosuγad bürün : dabaqun arad aldaltan (gem eregüü-tü) boltuγai : bidan-tur keseg [=kesig] oroqun (yabuqun) aran bultariǰu ülü bolqun bidan-u dergede yabuqui-ban berkesiyebesü : busu kümün-i oroγulǰu tere kümün--i eregüleǰü nidün-ü ečin-e qola γaǰar-a ilegey-e kemen ǰarliγ bolba : dotona bidan-u dergede yabuǰu surulčasu kemeǰü irekün arad-i buu idqatuγai kemebe :

225. qaγan-u ǰarliγ boluγ(a)sabar [72b] mingγad-un ǰaγud-un arbad-un noyad-un köbegüd-i mün kü ǰarliγ-un yosuγar ilγaǰu γarγaǰu ireǰü [urida] nayan kebtegül bolba : tegüni naiman ǰaγun bolγabai : naiman [ǰaγun] degere mingγan dügürgetügei kemebei : kebtegül oroqun-i buu udaγatuγai [=idqatuγai] kemen ǰarliγ bolba : kebtegül-i Yeke-negürin aqalaǰu : mingγan medeǰü atuγai kemen ǰarliγ bolba : urida dörben ǰaγun qorčin-i ilγabai : ilγaǰu qorčin-i ǰelm-e--yin köbegün Yisün-töge aqalaǰu Tügey-yin köbegün Bügidei tan-luγ-a eyetüldüǰü atuγai kemebe : turqaγ-ud-luγ-a qorčin keseg [=kesig] kesig-tür oroldur-un : Yisün-töge nigen keseg [=kesig] qorčin-i aqalaǰu orotuγai : Orad-tan [=Oryuday] ni-

gen keseg [=kesig] qorčin-i aqalaǰu orotuγai : Albalan ⟨Albalan⟩ [=Lablaγa] nigen keseg [=kesig] qorčin-i aqalaǰu orotuγai : qo(o)r aγsaquγ-a turqaγ-ud keseg keseg [=kesig kesig] qorčin-i teyin aqalaǰu oroγultuγai : qorčin-i mingγan dügürgeǰü Yisün-töge aqalaǰu atuγai kemen ǰarliγ bolba :

226. urida Egüle-čerbi-luγ-a oroγsan turqaγ-ud degere mingγan dügürgeǰü : Boγorči-yin uruγ-ača Egüle-čerbi medetügei kemebe : nigen keseg [=kesig] turqaγ-ud mingγan-i Muqali-yin uruγ-ača Buq-a medetügei kemebe : Ilügey-yin uruγ-ača [73a] Alčidai nigen mingγan turqaγ-ud-i medetügei kemebe : nigen mingγan turqaγ-ud-i Dödei-čerbi medetügei kemebe : nigen mingγan turqaγ-ud-i Doqolqu-čerbi medetügei kemebe : nigen mingγan turqaγ-ud-i ǰurčidey-yin uruγ (töröl)-ača Čanai medetügei : nigen [mingγan] turqaγ-ud-i Alči-yin uruγ-ača Aγutai medetügei kemebe : nigen mingγan turqaγ-ud-i Arqai-qasar nigen mingγan ilγaγsan baγatud-i medeǰü olan edür turqaγ boluǰu altan amin minu sakituγai : qadqulduγan edür urida bayiǰu baγatud boluǰu qadquldutuγai kemen ǰarliγ bolba : mingγad mingγad-ača ilγaǰu iregsed naiman mingγan tur-

qaγ-ud bolba : mingγad mingγad-ača ilγaǰu iregsed naiman mingγan turqaγ-ud bolba : kebtegül qorčin--luγ-a qoyar kü mingγan bolba : tümen kesig-ten bolba : basa ǰarliγ bolurun : bidan-u čaγada (činadu) tümen kesig-ten-i bökeleǰü yeke γool bolun atuγai kemebe :

227. basa ǰarliγ bolurun : turqaγ--ud dörben kesig-üd-ün etügülekün [=ötögülekün]-i tüsir-ün : Buq-a nigen keseg [=kesig] kesig-ten--i medeǰü kesig ǰasaǰu orotuγai (yabutuγai) Alčidai nigen keseg [=kesig]-i medeǰü kesig-ten-i ǰasaǰu orotuγai : Dödei-čerbi nigen keseg [=kesig] kesig-ten-i medeǰü ǰasaǰu orotuγai : Doqolqu-čerbi nigen keseg [=kesig] kesig-ten-i ǰasaǰu [73b] orotuγai : kemen kesig oroqui ǰarliγ tungγaγar-un (ileger-ün) kesig oror-un kesig-ün noyan öber--tür-iyen kesiglegsen kesig-ten : bütügeǰü [=bügüdkeǰü] kesig oroǰu γurban qonolduǰu yegüdketügei : kesig-tü kümün kesig oγarabasu tere kesig oγaraγsan kümün-i γurban beriyes süyitügei (gübsitügei) : mün kesig-tü nököge kesig oγarabasu dologan beriyes süitügei : mün kümün bey-e γad (γar) ebečin ügei kesig-ün noyad-ača ey-e ügegü mün kesig-tü γurban-ta kesig oγarabasu : γučin dologan beriyes süidked bidan-tur yabuqui-ban ber-

kesiyen aǰuγu : ečin-e qola γaǰar-a ilegey-e kemen ǰarliγ bolba : kesig-üd-ün noyad öteges γutuγar kesig-tür ene ǰarliγ kesig-ten-e sonosuγad ese sonosqabasu kesig-üd-ün öteges aldal-tan boltuγai kemebe : ǰarliγ sonosuγad bürün : dababasu ǰarliγ-un yosuγar kesig oγarabasu kesig-üd-ten aldal-tan boltuγai kemen ǰarliγ bolba : kesig-üd--ün öteges endebe [=aqalaγdaba] ele kemen sačaγun oroγsan minu kesig-ten-i nadača ey-e ügegü buu ǰasaγdaqun ǰasaγ köndebesü nada ǰiγ̄adqun mökörigüldekü (alaγulqu) yosutu bögesü bida mökörigülüyü nisiγdaqun (göbsigdekün) yosutu bögesü kebtegül-ün [74a] nisiqun ǰ-e alabai [=aqalaba] ele kemeǰü sačaγun kesig-ten-i minu öber-ün γar köl kürgeǰü : beriγ-e beriyedebesü beriγ-e-yin qariγu beriγ-e kü : nidurγ-a[n]-u qariγu nidurγ-a--bar qariγultuγai kemebe :

228. basa ǰarliγ bolurun : γadaγ̄adu mingγad-un noyad-ača minu kesig-tü degere bui ǰ-e : γadaγadu ǰaγud-un arbad-un noyad-ača minu kesig-tü-yin köteči degere bui ǰ-e : kesig--ten-tür γadaγadu mingγ̄aliγ-ud sačaγun bolǰu denggečen minu kesig-ten-tür kereldübesü : mingγaliγ--ud-un kümün-i eregülüy-e (ǰasaγlaγ-a) kemen ǰarliγ bolba :

229. basa ǰarliγ bolurun : kesig--üd-ün noyad-a ǰarliγ tungγaγar-un qorčin turqaγ--ud kesig oroǰu edür-ün yabudal ǰüg ǰüg mör mör--tür-iyen yabuǰu : naran-u γaltay-a kebtegül-e ǰayilaǰu γadan-a γarču qonodqun : bidan-tur söni kebtegül qonotuγai : qorčin-tur qoyar bayurčin-i ayaγ-a saba kebtegül-e daγalγaǰu [=taγalǰu] odtuγai : γadan-a qonoγsan qorčin turγaγ-ud bayurčin : bidan-i silü idetel-e kirüge (ködöge)-tür sayuǰu: kebtegül-tür kelelčeǰü (ügüleǰü) silü iden barabasu qorčin qo⟨o⟩r-tu[r] turqaγ-ud-tur-iyan bayurčin ayaγ-a saba-tur-iyan daγalγatuγai [=taγaraldutuγai] : [74b] kesig mün mün ene q[a]uli-bar teyin kitügei kemen ǰarliγ bolba : naran singgegsen--ü qoyina ordo-yin qoyinaγun (qoyin-a) uridaγun (emüne) ketügelǰen yabuqu kümün-i : kebtegül bariǰu qonoǰu : manaγar kebtegül üges-i inu asaγtuγai : kebtegül kesig yegüdkeldür-ün : bey-e [=belge] anu toγolaǰu [=taγulǰu] oroǰu iretügei : yegüdkeǰü yarqun-a kebtegül toγolaǰu [=taγulǰu] γarču toγolaǰu [=taγulǰu] oroǰu odtuγai kemebei : kebtegül söni ordo orčin kebteǰü egüden daruǰu bayiγsan qoyina kebtegül söni oroqun aran-i ekid (terigün) anu dalbaru (qaγ-a) mürüs (müren-tür) anu bayutal-a (kürtele) čabčiǰu oγortaqun (orkiγdaqun) yaγaral

(yaγaraqu) keleten aran irebesü kebtegül-tür kelelejü ger-ün umara-ača kebtegül-lüge qamtu bayiǰu kelelegültügei kemebei : kebtegül-eče deger-e sayuri ken ber buu sayutuγai : kebtegül-eče kelen ügei ken ber buu yabutuγai : kebtegül-ün degegün ker ber buu orotuγai : kebtegülün ǰaqaγun ken ber buu yabutuγai : kebtegülün toγ-a buu asaγtuγai : kebtegülün degegün yabuqun aran-i kebtegül barituγai : ǰaqaγun yabuqun aran-i kebtegül barituγai : toγ-a asa[γ]qun kümün-i kebtegül tere edür unuγsan aγta emegel qaǰaγar-tu-yi emüsügsen qubčasun [75a] selte-yi kebtegül abtuγai : kemen ǰarliγ bolbai : Elčigidei itegel-tü bögetele ǰilda (ǰergečen) kebtegülün degegün yabuqu bolun kebtegül ber bariluγ-a :

CHAPITRE X

230. basa ǰarliγ bolurun :

egületei söni
erüketei ger-i minu
egeren (ergičen) kebteǰü

oron-tur nuta untaγulǰu : qan [= ene]
oron-tur kürgegsen
ötegüs kebtegül minu :
odu-tai söni
ordo ger-i minu
orčin kebteǰü :
oron dotora ese untaγsan [= oγǰadqaγ-
san]
ölǰei-ten kebtegül minu :
ündür oron-tur kürgebe ·:·

siγuryan boroγon-a
silgüdken bükü ǰüsken-e [= ǰügen-e]
čidqun bükü qura-ta :
si[l]tesütei ger minu orčin

čirim ülü kin bayiǰu

ǰirüken amuγuluγsan
čing sedkil-tü [kebtegül] minu :
ǰirγalang-tu oron-tur kürgebe :

ibul-un büküi dayisun dotora :
erüge [=irge]-tei ger-i minu orčin
irmes ülü kin idqaǰu bayiγsad
itegel-ten kebtegül minu :

uyils-un qo⟨o⟩r
ubis kiküi-tür (ürbidkeküi)
udal ügei bayidaltan
uriγarqun kebtegül minu

qud [=qutan qor]
qubis (qudqulaqui) kiküi-tür :
qoǰid ese bayiγsan :
qurdun yabudal-tan kebtegül minu :

ölǰei-ten kebtegül-i minu :
öteges kebtegül kemedkün :

Egüle-čerbi-luγ-a oroγsan dalan turqaγ-ud-i yekes turqaγ-ud kemedkün : Arqay-yin [75b] baγatud-i öteges baγatud kemedkün

Yisü[n]-töge Bügidei tan qorčin-i
yekes qorčin kemedkün

kemen ǰarliγ bolba :

231. yeren tabun mingγad-ača minu bey-e čaγada (sidar) amalan [=emčülen] ilγaǰu iregsed tümen [emčü] kesig-ten-i minu : mön-e qoyina minu oro saγuγsan köbegün [uruγ-un] uruγ-ud--ta minu ede kesig-ten-i geriyes metü sedkiǰü ülü gemürigülün sayitur asaradqun : ede tümen kesig--ten-i minu ertekid [nendügüd] (erten-ü) qutuγ-tan kemeǰü ülegü (ülemǰi) aγdaqui kemebe:

232. basa ǰarliγ bolurun : ordo--yin čerbi ökid-i ger-ün köbegüd temegečin ükerčin-i kebtegül basaγalaǰu (tobčilaǰu) ordo ger tergen-i asaratuγai : ayaγ-a saba kebtegül kü asaratuγai : bidan-u undan idegen kebtegül kü daruγalatuγai : ödken miqa-yi kebtegül daruγalaǰu bolγatuγai : undan idegen qoor qomsa bolbasu daruγalaγsan kebtegül-eče eriy-e kemebei : qorčin idegen undan tükeger-ün : daruγalaγsan kebtegül-eče ey-e ügei buu tükegetügei kemebei : ordo ger-tür oroqu γarqu-yi kebtegül ǰasatuγai : egüden-tür kebtegülün egüden-eče ger čaγada (ǰiqada) bayituγai : kebtegül-eče qoyar kümün oroǰu tüsürge barituγai

kemebei : kebtegül-eče nutuγčin yabuǰu ordo ger bayulγatuγai kemebei : bidan-i sibaγulan [76a] abalan yabuqui-tur kebtegül bidan-luγ-a abalaldun yabutuγai : ger tergen-tür ǰarim-ud-iyan čaγlaǰu talbituγai kemebei :

233. basa ǰarliγ bolurun : bidan--u bey-e čerig ese γarbasu kebtegül bidan-ača anggida čerig buu γartuγai kemebei : eyin kemegülüged ǰarliγ dabaǰu kebtegül-i nayidaǰu : čerig γarγaγad čerig medekü čerbi aldal-tan boltuγai kemen ǰarliγ bolba : kebtegül-i čerig kerülü γarγaqui kememüi ta : kebtegül minu altan amin sakimu : sibaγulan abalan yabuqui-tur ǰobaldumui : ordo ger qadaγalalduǰu negüküi-tür örüg-tür ger tergen asaramui : minu amin sakiǰu qonoqu kilbar--uu : ger tergen yeke ayuruγ [negüküi-tür] sakiqui-tur [=saγuqui-tur] asaraqu kilbar-uu : teyin dabqur qaγas qaγas yabudal kemeǰü bidan-ača anggida öbere čerig buu yabutuγai kemeküi inu teyimü bui ǰ-e kemeǰügüi :

234. basa ǰarliγ bolurun : Sigi--qutuγ-luγ-a kebtegül numu quyaγ ǰebe asaraǰu tügegeldütügei : aγtas-ača ačiraǰu ögesin ačiǰu yabutuγai kemebei : kebtegül-eče čerbin-luγ-a ayurasu tügegeldütügei kemebei : qorčin turqaγ-ud-

-un nutuγ ǰiγ̄ar-un Yisü[n]-töge Bügidei tan qorčin Alčidai Egüle Aγutai [76b] tan turqaγ-ud ordo-yin baraγun eteged yabutuγai : Buq-a Dödei Doqolqu Čan̲ai tan čerbi ordo-yin ǰegün eteged yabutuγai : kebtegül ordo ger tergen-ü baraγun ǰegün eteged yabutuγai : Arq̄ay-yin baγatud ordo--yin urida yabutuγai kemebei : kebtegül ordo ger tergen asaraγad ordo-yin dergede baraγun ǰegün eteged yabutuγai kemebei : bürin kesig-ten turqaγ-ud-i ordo orčin ordo-yin ger-ün köbegüd-i aduγučin temegečin ükerčin qoničin-i ordo ger-ün [=dar-un] Dödei-čerbi uq̄aǰu atuγai kemen tüsigülbe : Dödei-čerbi dar̲un aǰu : ordo-yin qoyi̲na-ača

qoγ abču
qomoγul tüleǰü yabutuγai

kemen ǰarliγ bolba : ::

235. [85b] basa Qubilai n̲oyan-i Qarluγ-ud-tur čaγuraγulba (čeriglegülbei) : Qarluγud-un Arslan qaγan Qubilai-t̲ur elsen ireǰügüi : Qubilai n̲oyan Arslan qaγan-i abuγad ireǰü boγda Činggis qaγan-t̲ur aγulǰaba : ey-e [=es-e] bulγalduba kemen Arslan-i soyurqaǰu Al[a]γ-a-beki--yi ögbe : Qarluγud-un Arslan-t̲ur Alaγ-a-beki-yi

ögčü egüskeküi-tür boγda Činggis qaγan soyun ǰarliγ bolurun :

236. [86a] basa Sübegetei baγatur-i temür tel[e]getü Merkid-ün Toγtaγ-a-yin Qudu Čilaγun terigüten köbegün-i inu ayan čaγurlaǰu (mordaǰu) Čui-müren-e güičeǰü muqudqaǰu (daruǰu) irebe : ::

237. basa J̌ebe Naiman-u Külüg [=Küčlüg] qaγan-i nekeǰü Sariγ-γoola [=qun-a] güičeǰü Külüg [=Küčlüg] qaγan-i muqudqaǰu irebe ::

238. Uyiγud-un Iduqud boγda Činggis qaγan-dur elči ilegeǰügü : Abirq-a [=Adkiraγ] Darbai qoyar elčin-iyer öčiǰü ilegerün :

egülen arilǰu
gegen [=eke] naran üǰegsen metü

möyilsün qayilaǰu
müren usun oluγsan metü :

boγda Činggis qaγan-u ner-e aldar sonosču masi bayasba : qaγan soyurqabasu

altan büse-yin qorgis-ača

al degel-ün ürtesün-eče olbasu :

dabtaγar köbegün činu bolǰu küčü [86b] ögsü : kemen öčiǰü ilegeǰügüi : tere üge-tür boγda Činggis qaγan soyurqaǰu ügüleǰü ilegerün öki öggüy-e dabtaγar köbegün boltuγai : altan mönggün subud : tanas dardas . način . toryod abuγad Iduqud iretügei kemeǰü ilegebesü Iduqud soyurqaγdabai kemen bayasču altan : mönggün subud tanas . toryod . način . dardas . ayurasun abuγad ireǰü : Iduqud . boγda Činggis qaγan-a ayulǰaba : Iduqud-i soyurqaǰu : Al-altun-beki-yi ögbe : ::

239. basa taulai ǰil-a J̌öči-yi baraγun γar-un čerig-üd-iyer oy-yin irgen-tür morilaγulbai : Buq-a γaǰarčilaǰu odba : Oyirad--un Quduq-a [87a] -beki tümen Oyirad urid elsen oroǰu irebe : ireǰü J̌öči-yi uduridču tümen Oyirad-tur γaǰarčilaǰu Singsing [=Siγsid]-tur oroγulba : J̌oči Oyirad . Buriyad : Baryud : Ubsus [=Ursud] . Qabsaγ [=Qabqanas] Tumbas [=Tubas]--i oroγuluγad tümen Qirgisud-tur kürbesü Qirgisud--un noyad Yedi:-inal Aldi-er(-e) Örbeg-digid-ün noyad elsen (eyetün) oroǰu čaγan šongqor čaγan aγtas qara bulaγan abuγad ireǰü J̌oči-ta ayulǰaba : Sibir Kešdim Bayid Tuqas Teleng Tögöles Tas Baǰi-

gid-ača inaγsi-da oy-yin irgen-i J̌oči oroγulǰu Kirgisud-un tümed-ün mingγad-un noyad oy-yin irgen-ü noyad-i abuγad : ireǰü boγda Činggis qaγan-tur čaγan šongqor čaγan aγtas qara bulaγad-iyar aγulǰaba : Oyirad Quduq-a-beki-yi uγtun urida elsen (eyetün) tümen Oyirad-iyan udurid-un irebe kemen : ǰarliγ soyurqaǰu köbegün-e inu Inalči-ta Sečeyigen-i ögbe : Inalči-yin aq-a Törölči-te J̌öči-yin ökin Qoluγiqan-i ögbe : sutu boγda Činggis qaγan J̌oči-yi soyurqaǰu ügülerün : köbegüd-ün minu aq-a J̌oči či ger-teče sayi γarču mör sayitu : oduγsan γaǰar-a er-e aγta-yi [87b] ülü sirgiyan : ülü ǰobaγan ölǰei-tü oy-yin irgen-i oroγulǰu irebe či : irgen čimada ögsü kemen ǰarliγ bolba : ::

24o. basa Boroγul noyan-i Qori-tümed irgen-tür čaγurlaγulba (čerig mordaγulba) : Tümed irgen-ü noyan Daγidaqul-soqor ükübesü em-e inu Botoqui-taryun Tümed irgen-i medeǰü aǰuγu : Boroγul noyan kürčü γurban aran yeke čerig-ün urida yabur-a odču üde ǰilda uqamsar berke oi-dur orum-iyar yabuqun bolun (yabun atala) qaraγul inu qoyinaγun dermedteǰü (genedte) orum boγoǰu Boroγul noyan-i bariǰu alaǰuγu : [88a] Tümed irgen Boroγul-i alaba kemen medeǰü : boγda Činggis qaγan masi kilinglaǰu öbesüben morilan tuγurbibasu Bo-

γorči Muqali qoyar bayilγan idq̄abasu . ǰiči Dörbetei Dörbei-doγ̄sin-i tüsiǰü ilegerün : čerig γadaγun-a [=qatangγuy-a] ǰasaǰu möngke tengri-yi ǰalbariǰu Tümed irgen-i oroγulun sori kemen ǰarliγ bolba Dörbei čerig ǰasar-un urida čerig-üd yabuqu qaraγul-un saγuqu [=saqiqu] mör orum sübes-tür : oγtaryu ibegel sakiγulǰu ulaγan buq-a--yin yabuγsan mör-iyer čerig-üd ǰasaγulur-un : toγ-a-tu kümün ǰirüken yadabasu nisiquy-a er-e--tür arban müsüd ergügülǰü süke uli kirüge čügüči ere-yin ǰer ǰebseg ǰasaγulǰu ulaγan buq-a-yin yabuγsan mör-dür bayiγsan modun-i oγtal-un čabčiǰu kirügedegülǰü mör bolγ̄aǰu : aγulan degere γarbasu Tümed irgen-ü erüke degere-eče gerüd-tür [=gened] qurimlan saγuqui-dur daulibai (dobtolbai) :

241. urida Qorči-noyan Quduq-a--beki qoyar Tümed-e bariγdaǰu Botoqui-taryun-dur aǰuγu : Qorči-yin bariγdaqu yosun Tümed irgen-ü ökin γoγas-tan γučin em-e abtuγai kemen ǰarliγ boluγsan-tur : Tümed irgen-tür ökin abqu kemen [88b] odqu bolun urida elsegsed (eyetügsen) irgen ǰiči bulγ-a (dayisun) bolǰu Qorči-noyan-i bariǰuγu : Qorči Tümed-e bariγdaǰuγu : kemen boγda Činggis qaγan medeǰü oy-yin irgen-ü yabudal

Quduq-a medemü ǰ-e kemeǰü ilegebesü : Quduq-a-beki basa bariγdaǰuγu : Tümed irgen-i oroγulun barabasu : Boroγul-un yasun-u tula : ǰaγun Tümed-i ögbe : Qorči-tur γučin ökin ögbe Quduq-a-beki-de Botoqui-taryun-i ögbe :

242. [89a] sutu boγda Činggis qaγan ǰarliγ bolǰu eke-de köbegüd-e degüü-ner-e irgen ulus ömči öggüy-e kemen öggür-ün : ulus quriγan yabuγsan [=ǰobaγsan] eke bui ǰ-e : köbegün-ü minu aq-a ǰoči bui ǰ-e : degüü-ner-ün minu nilq-a Odčigin bui ǰ-e : kemeǰü eke-de Odčigin-u qubi-luγ-a tümen irgen-i eke odqan degüü qoyar-a ögbe : eke čimadču ese dongγodba : ǰoči-da yisün mingγan irgen ögbe : Čaγaday-a naiman mingγan irgen ögbe : Ögedey-e tabun mingγan irgen ögbe : Toluy-a tabun mingγan irgen ögbe : Qasar-a dörben mingγan irgen ögbe : Alčiday-a qoyar mingγan irgen ögbe : Belgetey-e nigen mingγan tabun ǰaγun irgen ögbe : Daritay-a Kereyid-lüge bolulčaba kemen nidün-ü ečin-e ečüdkey-e kemebesü : Boγorči Muqali Sigi-qutuγ γurbaγula duradqar-un [89b] γal-iyan sönögekü metü : öber-ün ger-iyen ebdekü metü : sayin ečige-yin činu geriyes abaγ-a činu qočorču amu : ker tebčikü ese uqaγsan-tur bütügei (barituγai) : sayin ečige-yin činu nilq-a nutuγ

üni butarayulčaǰu atuyai : kemegdeǰü qabar-ača üni senggetele [=qangsitala] qaγas kelelegdeǰü ǰ-e : teli kemen sayin ečige-yi sedkiǰü Boyorči : Muqali Sigi-qutuy ede γurban-u kelen-tür amurliba ǰ-e :

243. eke-de Odčigin-e tümen irgen ögčü noyad-ača Kücü : Kökečü : J̌ungšoi Qoryasun : dörben-i tüsibe (ögbe) : J̌öči-de Qunan Mönggür Kete γurban-i tüsibe : Čaγadai-tur Qaradur [=Qaračar] Möngke Iduγudai γurban-i tüsibe : basa ǰarliγ bolurun : Čaγadai kečegü buyu : Köke-čos üde manaγar dergede aǰu : sedkigsen-iyen kelelen atuγai kemen ǰarliγ bolba : Ögedei--tür Ilüge . Degei qoyar-i tüsibe : Tolui-tur J̌edei . Bala qoyar-i tüsibe : Qasar-tur J̌ebke-yi : Alčidai-tur Čayurqay-i tüsibe : ::

244. [94b] Qongqotan-u Menglig ečige-yin doloγan köbegüd bülüge : doloγan-u dumdadu Kökečü Teb-tengri bülüge : doloγan Qongqotan Qasar-i ömeǰü ǰančiba : Qasar doloγan Qongqotan-a ǰančiγdaba kemen boγda Činggis qaγan-a sögödbesü : boγda Činggis qaγan : busud-a kilinglaǰu aγur [=aqui] dumda kelelekü bolun qaγan kilinglaǰu Qasar-tur ügülerün : amidu-da ülü ilaγdaquy--ača bülüge či : yekin ilaγdaba či kemebesü : Qa-

sar nilbusu aldaγad bosču yorčiǰu Qasar muγuyi-
laǰu γurban edür ese irebe : Teb-tengri boγda
Činggis qaγan-a ireǰü : möngke tengri-yin ǰar-
liγ qaγan-i ǰiγan eyin ügülerün : nigen-te Tömü-
ǰin-i ulus barituγai kememü : nigen-te Qasar-i
kememüi ese nendübesü medege ügei bui ǰ-e kemeg-
deǰü /kemen ǰančiba bi/ : boγda Činggis qaγan
morilaǰu mün söni Qasar-i barir-a odbasu : Kučü
Kökečü qoyar Qasar-i barir-a odba kemen /eke-de/
ǰiγaǰuγui : eke medeged söni böged udaγaran (ya-
γaran) čaγan temegen kölǰü qaraγutai tergetei
söni dülin yorčiǰu naran uryuqui-luγ-a kürbesü
boγda Činggis qaγan Qasar-un qančun-i uyaǰu ma-
laγ-a büse inu abču üge inu asaγun bükü [95a] -
-tür eke inu kürčü boγda Činggis qaγan geyegčü
(sočin) eke-deče emiyebe : eke aγurlaǰu kürčü ter-
gen-eče baγuγad : eke öbesüben Qasar-un uyaγsan
qančun-i tailǰu talbiγad malaγ-a büse inu Qasar-
-a ögčü : eke kilinglaǰu aγur-iyan darun yadaǰu
ǰabilan saγuǰu : qoyar köken-iyen γaryaǰu ebüdüg
degegün bisaγariγulǰu : öber-iyen üǰebesü kökeg-
sed (kökegsen) köked (kökö) tan-u ene bui ede γa-
daγun [=qadalun daγun ?] qarbisun-iyan /küilsün-
-iyen tasulaγsan/ : Qasar yekibe : Tömüǰin ene
nigen köken-i minu baraqu bülüge : Qačiγun Odči-

gin qoyaγula bolǰu nigen-i [ülü] baraqu bülüge : Qasar bürün qoyar büri köken-i minu baraǰu čegeǰi minu maγui [=aγui] bolqu bülüge : čegeǰi erdem-tü Qasar minu qabu küčü erdem-tü-yin tula :

qarbučaǰu γaruγsan-i
qa[r]buǰu oroγulqu bülüge :

oγčadču γaruγsan-i
ontudču oroγulqu bülüge :

edüge dayisun kümün-i muqudqaba (ečülgebe) kemeǰü Qasar-i üǰen yadamui ta kemebe : eke-yi amurliγulun baraǰu boγda Činggis qaγan ügülerün : genedte ireküi-lüge

ayuqu ber ayuba
ičikü ber ičibe bi

kemeǰü ičuy-a bida kemen ičubai : eke-te ülü medegül-ün ečinegün Qasar[-un] [95b] irgen-iyen abču mingγan γurban ǰaγun irgen dayiǰiba : eke medeǰü tere sedkil-iyer ödter dötölegsen yosun teyimü bülüge ... [96a] ǰalayirtai ǰebke tegün-e-če sölǰiǰü [=qulaǰiǰu] Baryuǰin oron ǰüg buru-

γudba :

245. tegün-ü qoyina yisün keleten : Teb-tengri-tür quriǰu Činggis qaγan-u kirüge (ger)-deče Teb-tengri-dür [96b] quriqun bolbai : teyin quriqui-tur Temüge Odčigin-a qariy-a-tan irgen Teb--tengri-tür odčuγui : Odčigin-noyan oduγsan irge--ben γuγur-a Soqor(- a) neretü elčin-iyen ilegeǰügüi : Teb-tengri Soqor elči-te ügülerün : Odčigin ta qoyar elči-ten (sayin) bolǰuγui kemeǰü : Soqor elči-yi inu aškiǰu yabuγan emegel inu ürgügülǰü qariγulǰuγui : Odčigin Soqor elči-ben aškiγdaǰu yabuγan ilegegdeǰü : manaγarsi Odčigin öbesüben Teb-tengri-tür odču ügülerün : Soqor elčin-iyen ilegebesü aškiǰu yabuγan ilegeǰügüi : bi irge-ben γuγur-a irebe kemegdeǰü (kemebesü) : doloγan Qong-qotan : Odčigin-i endeče tendeče qaγaǰu : Soqor elčin-iyen ilegekü činu ǰöb-tü /buγu/ kemen : bariqui tusquy-ača kigderün (alaγdaqun-ača) ayuǰu Odčigin-noyan ügülerün : elči ilegekü minuγai buruγu kemeǰügü : doloγan Qongqotan ügülerün : buruγu bögesü namančilan sögöd kemen Teb-tengri--yin qoyina-ača sögödkeǰügüi : irgen-iyen ba ese ögteǰü Odčigin manaγarsi erte Činggis qaγan-i bosuγ-a edüi oron dotora bükü-tür oroǰu ayilaγad sögödčü ügülerün : yisün keleten irgen Teb-tngri

[97a] čiγulǰu nada (minu) qariy-a-tan irgen-iyen ‹-ben› Teb-tengri-deče γuyur-a Soqor neretü elči--yi ilegelüge : Soqor elči-yi minu aškiǰu yabuγan emegel ürgügülǰü ilegegdeǰü : bi öbesüben γuyur-a odbasu : doloγan Qongqotan endeče tendeče qaγaǰu namančilaγulǰu Teb-tengri-yin qoyina-ača sögödkegülbe kemen uyilaba : Činggis qaγan-i dongγoduγ--a edügüy-e (ügülekü-yin urida) Börte üǰin oron dotora öndeyiǰü saγuǰu könǰilen ǰiq-a-bar ebčigü--ben tüidčü Odčigin-i uyilaqu-yi üǰeǰü nilbusun aldaγad ügülerün : yakiγsan Qongqotan teden-i urida Qasar-i ömögleǰü [=ömöreǰü] ǰančiqu : edüge basa ene Odčigin-i yekin qoyina-ačaγan sögödkemü yambar yosun bülüge : bel čimayi-yi ene metü bükü-dür čigöd (köbegüd) narad metüs degüü-ner-i čin-u /eyin/ oyisulaldumui : ünen ber mön-e qoyina

negülen metü bey-e čin-u
negüs odbasu :
nedkel metü ulus čin-u

ken-e medegülkün tede :

toli [=tulu] metü bey-e činu

tulbas odbasu :

tün [=tuγal] metü ulus-i činu

ken-e medegülkün tede čigöd narad metü degüü-ner-
-e činu eyin oyisuldumui ǰ-e :ede aran γurban üčüked
siryud-i (nilqas-i) minu mandutala yaγun medegülüm
[97b] tede yakiγsan Qongqotan bülüge : degüü-ner-
-iyen teden-e teyin kigülǰü ker üǰeǰü amu či keme-
ged : Börte üǰin nilbusun aldaba : Börte üǰin-ü
ene üge-tür Činggis qaγan Odčigin-a ügüler-ün :
Teb-tengri edüge irekü bui : čidaquy-ača ker ber
üiledbesü či mede kemebe : tegün-tür Odčigin bosuγad
nilbusun arčiγad γarču γurban bökes-i beledčü bayi-
ba : qurumud atala Menglig ečige doloγan köbegüd-
-lüge-ben ireǰü doloγan büri oroǰu Teb-tengri tü-
sürge-yin baraγun eteged saγuqui-luγ-a Odčigin Teb-
-tengri-yin ǰiq̄-a inu bariǰu öčügü-tür namayi-yi
namančilaγulun bülügei či sorilduy-a kemeǰü : ǰiq̄-
-a inu bariǰu egüden ǰüg čirbei : Teb-tengri Od-
čigin-ü esergü ǰiq̄-a inu bariǰu barilduba : Teb-
-tengri-yin malaγ-a barilduqui-tur γolumtan-u te-
rigün-e unaba : Menglig ečige malaγ-a inu abču
ungsiǰu [=ünüsčü] (γasiγudan) ebür-tür-iyen dürü-
be : Činggis qaγan ügülerün : γarču böke küčü-ben
temečeldüdkün kemebe : Odčigin Teb-tengri-yi čir-

čü γarur-un egüden bosoγ-a edügüy-e alγur-a [=ǰaγur-a] urida [98a] beledügsen γurban bökes esergü Teb-tengri-yi bariγad čirčü γarču niruγun-i inu quγulǰu : ǰegün eteged-ün terged-ün üǰügür--e oγorču : Odčigin oroǰu ügülerün : Teb-tengri namayi-yi namančilaγulun bülüge : sorilduy-a kemebesü ülü bolun arγalaǰu kebtemüi čaγ-tu nökör aǰuγu kemebesü : Menglig ečige uqaǰu nilbusun aldaγad ügülerün :

dayir etügen-ü
danglasun-u tedüi büküy-eče
dalai müren-i γoroqan-u tedüi büküi--tür

nököčebe bi : kemeküi-lüge doloγan [lire ǰiryuγan] Qongqotan köbegüd inu egüden-tür bosču [=bosoǰu] γolumta toγorin bayiǰu : qančun-iyan simaliγaγdarun : Činggis qaγan gerelǰü (ger) siqaγdaǰu (siqam) : yaγaran γaruy-a kemeged γarqui-luγ-a : Činggis qaγan-i orčin qorčin turqaγ-ud toγorin bayibai : Teb-tengri-yi tergen-ü üǰügür-e niruγun-i quγulǰu oγoroγsan-i Činggis qaγan üǰeǰü nigen bor-a qosiliγ abčirayulǰu Teb-tengri-yin degere inu talbiγulǰu edüge negüy-e kemeǰü tend-

eče negübei :

246. Teb-tengri-yi talbiγsan qosiliγ-un erüken tüliǰü egüden daruǰu aran (kümün)--iyar sakiγulbai : γutaγar söni edür sira erüke [98b] negüǰü bey-e inu γarčuγu bolγabasu (barildubasu) maγad Teb-tengri inu tende bolγaγdaba (alaγdaba) : Činggis qaγan ügülerün : Teb-tengri degüü-ner-tür minu γar köl kürgegsen-ü tula degüü-ner-ün minu ǰaγura oro ügei ǰinggügdegsen-ü (qob ügülegsen-ü) tula : tengri-de ese taγalaγ-daǰu amin bey-e selte abču odbai ǰ-e kemebe : Činggis qaγan Menglig ečige eke-yi tende dongγoddur-un köbegün-tegen aburi ülü idqan denggečen sedkikü bolun : Teb-tengri-yin terigün-tür kürbei ta : tan-u teyimü-yi uqaγsan bögesü ǰamuq--a Altan Qučar tan-u yosutan bolγaγdaqun bülüge tan-i kemeǰü : Menglig ečige-yi dongγodču dongγoddun baraǰu ǰiči manaγarsi ügülegsen-i üdesi udarbasu üde-yin ügülegsen-i manaγarsi udarbasu : ǰačiru [=ičere] maγ-a kemegdekün urida üge baralduluγ-a teli kemen soyurqaǰu ǰiči ǰalirababa : alus aburi-iyan tataγsan bögesü : Menglig ečige-yin uruγ-tur ken denggečen bülüge : Teb--tengri-yi ügei boluγad Qongqotan-u čirai sib-

turuǰuɣui [=ǰibturaǰuɣui] : ::

247. [11oa] basa sutu boγda Činggis qaγan qonin ǰil-a Kitad irgen-tür morilabai : Vu-ǰu-yi abču Ünegen-dabaγ-a-bar dabaǰu Sön-ǰi-du [=Sön-dei-ǰu ?]-yi abču : J̌ebe Güigün[e]g baγatur qoyar-i manglai ilegebe : Čabčiyal kürčü : Čabčiyal dabaγ-a-yi bekilegdeǰü : tende J̌ebe ügüler-ün : man-i uduǰu ködelgeǰü iregülün [11ob] tende soriγ-a kemeǰü qaribai : qariγdaǰu Kitad-un čerig-üd : nekey-e kemen čö[l]ge aγula bütütele nekeǰü ayisui : Sön-ǰi-du-yin qosiγun-a kürčü : J̌ebe qoyinaγsi urban tusču dobtulǰu sundurču ayisuqun dayin-i darubai : Činggis qaγan-u čerig daruǰu Kitad-i ködelgeǰü : Qar-a Kitad-un J̌určid-ün J̌uyin-ü er[e]kün (irgen) omoqun čerig-üd-i daruǰu : Čabčiyal kürtele ünǰigü bayitala kiduǰu Čabčiyal-un qaγalγ-a J̌ebe abču dabaγ-a buliyaǰu dabaǰu : Činggis qaγan Sir-a degtür-e baγubai : Čungdu-yi egereǰü (sakiǰu) qotad qotad balγasun-tur čerig-üd ilegeǰü: egeregülbei (sakiγulbai) : J̌ebe Düngǰu [=Dungčang] balγasun-tur kürčü egereǰü abun yadaǰu qariǰu : J̌irγuγan qonoγ gedergü γaǰar-a kürčü : genedkeǰü ǰiči qarin dutaγan [=tataγad] γar kötel-ten söni

dülildüǰü genedte büküi-tür kürčü Düngǰu balγasun-i abubai :

248. J̌ebe Düngǰu balγasun-i abču qariǰu ireǰü Činggis qaγan-tur neyilebe : Čungdu-yi egeregder-ün (sakiγulurum) Altan qaγan-u /yeke/ noyan Ong-ging čing-seng qaγan-a duradqar-un : tengri γaǰar-un ǰayaγ-a čaγ yeke oro yegüdkekü čaγ-i kürbei : Mongγol masi kičütei ireǰü bidan-u erekün omoqun [111a] Qara-kitad-un ǰürčid-ün ǰuyin-ü erkid (irgen) čerig-üd-i daruǰu butarita-la [=büreltele] kiduǰuγu : itegel-tü čabčiyal-i buliyaǰu abčiγui : edüge bida basa čerig-üd ǰasaǰu γarγabasu basa Mongγol-a daruγdabasu qalaγar balγad balγad-tur butaraγad tede ǰiči bidan-a quraγulbasu ülü bolun bidan-tur dayisun bolǰu ülü nökökekün tede Altan qaγan soyurqabasu Mongγol-un qaγan-tur eteged [=edüged]-tür elsen eyetüy-e : ey-e-tür oroǰu Mongγol ičubasu ičuγsan-u qoyina basa busu sedkil bida tende eyetüldüm ǰ-e : Mongγol-un ba er-e aγta γaǰar egüskeǰü [=egüsiyeǰü] kölčürgemüi kemegdemüi qaγan-a inu ökin öggüy-e : altan mönggün ayursun ed čerig-üd-e inu kündü-de γarγaǰu öggüy-e ene ey-e-tür man-u oroqu ülegü-yi ker medegdekü kemen duradqabasu : Altan qaγan Ong-ging čing-seng-ün üge-yi ǰöbsi-

yeǰü eyin böged boltuγai kemen : elsen Činggis qaγan-a Güngǰi neretei ökin γarγaǰu altan mönggün aγursun ed tavar čerig-ün kümün-e küčü medegülün daγaquy-ača Čungdu-ača γarγaǰu Činggis qaγan-tur Ong-ging čing-seng kürgeǰü elsen iregdeǰü : Činggis qaγan ey-e-tür inu oroǰu qotad qotad-tur egeren bayuysan [111b] čerig-üd-i qariγulǰu ičuγabai : Ong-ging čing-seng Mo-ǰu U-ǰu neretü qosiγun kürtele Činggis qaγan-i üdeǰü qariba : aγur[a]sun ed bidan-u čerig-üd daquy [=daγaquy]-ača ačiǰu kib-ud-iyar ačiy-a-ban tataǰu yabubai :

249. morilaγsan-tur Sansin [=Qasin] (Šansi) irgen-tür yorčibai : ǰoriǰu kürbesü Sansin [=Qasin] : irgen-ü Burqan elsen (eyetün) barayun γar činu bolǰu : küčü ögsü kemen Čaγa(n) neretei ökin Činggis qaγan-a γarγaǰu basa Burqan ügülerün : Činggis qaγan-u ner-e aldar-i sonosču ayuǰu /alaγai/ ba : edüge sülder-tü bey-e činu kürčü iregdeǰü : sülder-eče činu ayuba : ayuǰu ba Tangγud irgen barayun γar činu bolǰu küčü ögsü kemebei : küčü öggür-ün :

nünǰi nutuγ-tan
nödügsen balγasun ger-tegen [-ten]
ulus

nökökečeǰü :

qurdun ayan ayalaqui-tur :
qurča bulγ-a bulγalduqui-tur :
qurdun ayan-tur güičen yadamui ǰ-e :
qurčan bulγ-a-tur bulγaldun yadamu ǰ-e :

soyurqabasu ba Tangγud irgen

ündür deren [=deresün]-ü emüne [=ne-
müre]-te öskeǰü
olan temesün [=temeged] (tömüsün) γar-
γaǰu sang [=qa] bolγaǰu ögsü :
örmege mekeǰü ayurasun bolγaǰu ögsü :
toγorqui [=oγorqu] sibaγun suryaγulǰu

sayid-i inu kürgegülün asuγai kemen öčibei : ügüleǰü [112a] üge-tür-iyen kürün Tangγud irgen-ečegen temesün [=temeged] (ayurasun) qubčiǰu (quriyaǰu) dayun yadatala abčiraǰu (ačiraǰu) ögbe :

25o. Činggis qaγan tere morilaγsan-tur Kitad irgen-ü Altan qaγan-i elsegülǰü (eyetügülǰü) olan ayurasun abču Sansin [=Qasin] (Šansi) irgen-ü Burqan-i elsegülǰü olan tem[e]ged (tömösün) abču : Činggis qaγan qonin ǰil-tur tere

morilaγsan-tur Kitad irgen-ü Aγutai Altan qaγan-i elsegülǰü (eyetügülǰü) : Tangγud irgen-ü Iluqu--burqan-i elsegülǰü Saγari-keger-e baγuba : ::

251. basa tegün-ü qoyina Čeugon--tur elsen (eyetür-e) ilegegsed Čubqan terigüten olan elčin-i Kitad irgen-ü Aγutai Altan qaγan-a ǰedkügdeǰü (bariγdaǰu) : sutu boγda Činggis qaγan noqai ǰil-a Kitad irgen-tür morilabai : elsen baraǰu (eyetün baraǰu bögetele) Čeu-gon-tur ilegegsen elčin-i yekin ǰedkükü (bariqu) bülüge kemen morilar-un : Činggis qaγan Tunggo[n]-amasar ǰoriǰu: ǰebe-yi Čabčiyal-iyar bolγaba : Činggis qaγan-i Tunggo[n]-yin amasar-iyar bolba kemen Altan qaγan medeǰü : Ile • Qadaγu • Bögetür [=Öbögetür] γurbaγula-yi čerig-üd medegülǰü čerig bögleǰü : ulaγan degelen-i manglayilan ǰasaǰu Tunggon-yin amasar-i temečen dabaγ-a buu dabaγuludqun kemen : Ile : Qadaγu : Bögetür γurbaγula-yi čerig-üd [112b] qurdulan ilegeǰügüi : Tunggon amasar-a kürbesü Kitad-un čerig-üd γaǰar kemen daγaǰu irebe : Činggis qaγan Ile : Qadaγu : Bögetür γurban-luγ-a bayilduǰu : Ile • Qadaγu-yi ködelgebei : Čigü [=Čügü]-gürgen Tolui qoyar köndelen-eče dobtulǰu ulaγan degelen-i ičuγaǰu (daruǰu) kürčü Ile • Qadaγu--yi ködegelǰü Kitad-i ünǰigü bayitala kidubai :

Kitad čerig-üd-iyen kiduǰu barayдabai : kemen Altan qayan medeǰü : Čungdu-ṯača yarču buruyud-un Nangging (Nan-ǰing)-balyasun-ṯur oroǰuyui : ülegsed čerig-üd-i inu turaǰu ükürün : ǰayura kümün--ü miq-a ideldüǰügüi : Tolui Čigü-kürgen qoyar-i sayitur üiledbei kemen Činggis qayan Tolui Čigü qoyar-i masi soyurqaba :

252. Činggis qayan Qoi-sivu-yi [=Qosivu-yi] bayuyad Čungdu-yin Sir-a keger-e bayuba : J̌ebe Čabčiyal-un qayalγ-a ebdeǰü Čabčiyal-i bariγsad čerig-üd-i ködelgeǰü ireǰü Činggis qayan-ṯur neyilebe : Altan qayan Čungdu-ača yarurun Qada n̲eretü n̲oyan-i liu-šiu bolyan tüsiǰü oduγsan aǰuγu : Činggis qayan Čungdu-yin altan mönggün ed̲ ayurasun yayun⟨-i⟩ [-ke] toγoluγulur-un Önggür-bayurči : Arqai-qasar Sigi-qutuγ [113a] γurbayula-yi ilegebe : ede γurban-i ayisui kemen : Qada n̲eretü n̲oyan esergü uγtun alta-tai artai ayurasun bariγad Čungdu dotora-ača yarču esergü irebei : Qada-da Sigi-qutuγ ügülerün : urida Čungdu-yin ed̲ mün Altan qayanuγai aǰiγu ǰ-e edüge Činggis qayanuγai bui ǰ-e : Činggis qayan-u ed̲ ayurasun ečin̲egün (dalda) yekin qulaγ⟨u⟩ču abčiraǰu (abču) öggümüi či : bi ülü abqu kemeǰü Sigi-qutuγ ese abuba : Önggür-bayurči • Arqai-

-qasar abubai : ede γurban Čungdu-yin ed ayura-
sun yaγu⟨n⟩ ǰisun [=ked] toγolaǰu irebei : tedüi
Činggis qaγan Önggür . Arqai-qasar : Sigi-qutuγ
⟨ügülerün⟩ γurbaγula-ača : tan-dur Qada yaγu ögbe
kemen asaγba : Sigi-qutuγ ügülerün : alta-tai er-
deni [-artai] ayurasun öggülüge : bi ügülerün :
urida ene Čungdu-yin ed Altan qaγanuγai aǰuγu
ǰ-e : edüge Činggis qaγanuγai bolbai ǰ-e : či
Qada Činggis qaγan-u ed ečinegün qulaγču yekin
öggümüi či kemeǰü ese abuba bi Önggür Arqai qoyar
öggügsed-i inu abuluγ-a kemebe : Činggis qaγan
Önggür Arqai qoyar-i masi dongγodba : Sigi-qutuγ-
-i yeke yosun sedkiǰügüi kemen masi soyurqaǰu :
üǰekü-yin minu nidün : sonosqu-yin [113b] minu
čikin bolju ülegü aqu či kemen ǰarliγ bolba :

253. Altan qaγan Nangging-tur o-
roǰu öber-iyen elsen mürgüǰü Tengri neretü köbe-
gü⟨n⟩-ben ǰaγun nököd-tü-yi Činggis qaγan-tur tur-
qaγ-ud boltuγai kemen ilegeǰügüi : imada elsegde-
ǰü Činggis qaγan ičuy-a kemen Čabčiyal-iyar daban
Qasar-i ǰegün γar-un čerig-üd-iyer dalai giǰin
ileger-ün Beyiging balγasun-a bayuγad Beyiging
balγasun-i elsegülǰü (ey-e-dür bolγaǰu) čaγan-
-a ǰürčid-ün Vuqanu-yi daγarin odču Vuqanu bulγ-
-a (dayisun) sedkibesü ayuludqun : elsebesü (eye-

tübesü) inu balγasun-i inu daγarin Ula Naγu gi-
ǰin (gesün) odču : Taγur-müren ögede dabaǰu ye-
ke aγuraγ-tur neyilen iredkün kemeǰü ilegebe :
Qasar-luγ-a : noyad-un J̌určidei Alči : Tolun-
-čerbi γurban-i ilegebei : [Qasar] Beyiging-
-balγasun-i oroγulǰu J̌určid-ün Vuqanu-yi else-
gülǰü (eyetügülǰü) mör-tür bükün balγasun-i o-
roγuluγad : Qasar Taγur-müren ögede ireǰü yeke
aγuraγ-tur baγuǰu kü irebei : ·:·

254. [114b] basa Činggis qa-
γan Sartaγul irgen Uqun-a terigüten ǰaγun el-
čin-iyen ǰedkügdeǰü (bariγdaǰu) alaγdaǰu Činggis
[115a] qaγan ügülerün : altan aryamǰi-ban Sarta-
γul irgen-e ker tasuldan bülüge ni kemen Uqun-a
terigüten ǰaγun elčin-iyer ösil ösin kisal ki-
san Sartaγul irgen-tür Činggis qaγan morilarun :

Le reste du paragraphe manque.

255. Ce paragraphe manque dans le texte de l'Altan tobči.

256. Tangγud irgen-ü Burqan-tur elči ilegerün : baraγun γar činu bolsu kemelüge či : Sartaγul irgen-e altan aryamǰi-ban tasulduǰu olulčan morilaba bi : baraγun γar bolun mori-la kemen ilegebesü : Burqan-i dongγoduγ-a edügüy-e urida Aša-gambu ügüler-ün : küčü yadan böge-

tele qaγan boltala (bolqu) yaγun kemeǰü čerig ülü nemen yeke üge ügüleǰügü : tende Činggis qaγan ügülerün : Aša-gambu-ta : ker eyin ügülegdekü bülüge kemen : arγa-ača edüi [=andur] böged kelbes ǰoriǰu ilegebesü yaγun berke bülüge : öbere maγ-a kümün-tür ǰoriǰu bükü-tür : ǰ-e dalai [=teli] möngke tengri-te ibegegdebesü : altan ǰiluγ-a batu-da tataǰu irebesü tende maγ--a boltuγai teli (oduy-a) kemeǰü :

257. taulai ǰil-a Sartaγul irgen-tür Alai [=Arai!]-tala morilar-un : Činggis qaγan qatun-ača Qulan qatun-i abun ayalar-un degüü-ner-eče Odčigin-noyan-i yeke aγuruγ-tur tüsiǰü morilabai : J̌ebe-yi [115b] manglai ilegebe : J̌ebe-yin geǰige Sübegetey-yi ilegebe : Sübegetey-yin geǰige Toqučar-i ilegebe : ede γurban-i ileger-ün : γadaγun Soltan-u čaγan-a γarču bidan-i kürgegülün qamsadqun kemeǰü ilegebe : J̌ebe tere odču Qaγan-Melig-ün balγasun daγariǰu ülü könden γadaγun nögčiǰügü (yabubai) tegün-ü qoyina-ača Sübegetei mün yosuγar ülü könden nögčiǰügü : tegün-ü qoyina-ača Toqučar Qaγan-Melig--ün kiǰaγar balγasun-i aγulǰu tariyačin-i dauliǰuγui (dobtolǰuγui) : Qaγan-Melig balγad-iyan aγulday-a kemen dayiǰin ködöldüǰü J̌alaǰin [=J̌alal-

din]⟨ber⟩-soltan-tur neyileǰügüi : ǰalaǰin-soltan Qaγan-Melig qoyar činggis qaγan-u esergü morilaǰuγui : činggis qaγan-u urida Sigi-qutuγ manglai yabuǰu Sigi-qutuγ-luγ-a bayilduǰu : ǰalaǰin-soltan Qaγan-Melig qoyar Sigi-qutuγ-i daruǰu činggis qaγan-tur kürtele daruǰu ayisuqui-tur : ǰebe Sübegetei Toqučar γurban ǰalaǰin-⟨i⟩-soltan Qaγan-Melig qoyar-un qoyina-ača oroǰu ǰalaǰini daruǰu kiduγad : Buqar Semisked Ötörer [=Udarar] balγasun-tur anu [=ani] ülü neyilegülün daruǰu : Sin-müren-e kürtele üldeǰü yaburun : Sin-müren-tür [116a] čübtüsčü (unaǰu) oroqun bolun Sartaγul-iyan tende Sin-müren-tür sönügebei (baraγdabai) ǰ-e : ǰalaǰin-soltan Qaγan-Melig qoyar amin-iyan qoroγad Sin-müren ögede dutaγaba : činggis qaγan Sin-müren ögede yorčiǰu Bedke⟨g⟩sen-i (güičegsen-i) daγuliǰu (daruǰu) odču : Eke-γoroqan Gegün-γoroqan kürgeǰü : Baruγan-keger-e bayuǰu : ǰalayirtai Bala-yi ǰalaǰin-⟨i⟩-soltan Qaγan-Melig qoyar-i nekegülün ilegeǰü : ǰebe • Sübegetei qoyar-i soyurqaba : ǰebe či ǰiruγatai neretü bülüge : Tayičiγud-ača ireǰü ǰebe bolbai ǰ-e : Toqučar-i Qaγan-Melig-ün kiǰaγar balγasun-i öberün durabar aγulǰu : Qaγan-Melig-i dayiǰiγulba : ǰasaγ bol-

γan (ǰasaγlaqu bolγan) kü mökörigülüy-e (doro-yidaγuluγ-a) kemen baraǰu ǰiči ülü mökörigülün masi dongγodču : čerig medekün-eče inu eregüleǰü (ǰimelen) bayulγabai (bayilγabai) :

258. tedüi Činggis qaγan barayun γar [=Barula-keger]-ača qariǰu J̌oči . Čaγadai : Ögedei γurban köbegün-i barayun γar-un čerig-üd-iyer Amui-müren getülǰü Urunggeči-balγasun-a bayudqun kemen ilegebei : Činggis qaγan öbesüben Öderer [=Udirar]-balγasun-a bayuba : J̌oči Čaγadai . Ögedei γurban köbegün öčiǰü ilegere-ün : Činggis qaγan čerig manu bügüde [=bügüdbe] Urunggeči-balγasun-a kürbe [116b] ken-iyen üge-ber yabuqun bolba kemen öčiǰü ilegebesü : Činggis qaγan ǰarliγ bolurun : Ögödey-yin üge-ber yabudqun kemeǰü ilegebe :

259. tedüi Činggis qaγan Öderer-balγasun-ača üldeǰü Semisked-balγasun bayuba Semisked-balγasun-ača üldeǰü [=ködölǰü] Buqar-balγasun-a bayuba : tende Činggis qaγan Bala-yi küličeǰü (küliyeǰü) Altan-γoroqan-u niruγun-a Soltan-u ǰusalang ǰusaba :

Le reste du paragraphe manque.

260. Urunggeči-eče J̌oči . Čaγadai Ögedei : γurban köbegün Urunggeči balγasun-i oro-

γulǰu γurbaγula irgen qubiyalduǰu : Činggis qaγan-a qubi ese γarγaǰuγui : ede γurban köbegün-i baγuǰu irebesü : Činggis qaγan J̌oči Čaγadai Ögedei γurban köbegün-i čimadču (buruγusiyaǰu) γurban edüd ese aγulǰabasu : tende Boγorči • Muqali • Sigi-qutuγ γurban öčirün : öčin melǰen (edüi tedüi) aγsad Sartaγul irgen-ü Soltan-i doroyidaγulǰu balγad-un irgen-i anu abubai : bida qubiyaǰu Urunggeči-balγasun-i qubiyalduǰu abubasu : köbegün bügüde qaγanuγai bui : tengri yaǰar-a küčü nemegdeǰü Sartaγul irgen-i edüi doroyidaγuluγsan-tur ba olan er-e em-e činu [117a] bayasču erüǰü [=maγaiǰu!] amui : qaγan yekin eyin kilinglaǰu amu : köbegün buruγui-ban uqaǰu ayuba J̌-e : qoyina-iyan surtuγai : köbegün aburi-iyan aγsaγuǰai [=alγasaγuǰai] (ebderegüǰei) soyurqabasu soyurqaǰu aγulǰaγulsai Boγorči eyin kemen öčibesü : Činggis qaγan J̌aliraǰu J̌oči • Čaγadai • Ögedei • γurban köbegün-i aγulǰaγulǰu dongyoddur-un :

öteges-ün üges örkidün
qaučin : üges-i qadaγlaǰu [=qadalǰu]

bayiγsan yaǰar-a : buγandun [=bayta] (buyan-iyan)

aldatala : manglay-yin kölösün arčin yadatala • badaraǰu [=badarkiǰu] čimaliγar [=čimar-iyar] (čimay-yuγan) söyüger (ükükü) duγulγan büküi--tür (büküi kürtele kemebesü) Qongqor [=Qongqai]--qorči Qorir-un [=Qongtaqar]-qorči [Čormaγan--qorči] öčirün : boro sibaγun bauliy-a-tur yekin [=sayi] oroqu metü : köbegün sayi edüi qola [=ayalan] surun (surγal) büküi-tür köbegüd-i singtal--un men-e metü yekin eyin dongγodumui : köbegün ayuǰu sedkil-iyen aγsaγuǰai [=alγasaγuǰai] (γangsaran qariγuǰai) : naran singgeküy-e iruγar-tur [=uryuqu-da] kürtele dayin irgen bui : mani Töbed odud [=noqod] türiǰu [=tukirču] ilegebesü ba : tengri γaǰar-a küčü nemegdeǰü altan mönggün ayurasun ed tavar irgen oryon čimadu abčirasuγai (abču iresügei) ali irgen kemebesü : ene örön-e Bayt-ad ⟨Baγdan⟩ irgen-ü Qalibai-soltan kemekü bui : kememü : tegün-tür ba ayalasuγai kemen öčibesü : [117b] qaγan soγoraǰu eden-ü üges-dür ǰaliraǰu ǰöbsiyeǰü ǰarliγ bolurun : Qongqai Qongtaqar Čormaγan γurban Adarkidai Qongqai • Dolonggirdai • Qongtaqar qoyar-i minu kürgede [=dergede] atuγai : Ötögedei Čormaγan-i Baγdad irgen-tür . Qalibai--soltan-tur ayalaγulba :

261. basa Indus irgen • Baγdad ir-

gen qoyar-un ǰayura Aru Maru Madašari irgen-ü • Abtu-balγasun-tur Dörbetei • Dörben-doγsin-i ayalaγulba :

262. basa Sübegetei bayatur-i • ümegsi • Qanglin Qibčaγud : Orosud : Asud : Sasud : Serkesüd : Kešmir : Bolor : Kerel : ede arban nigen [!] ayimaγ qarin irgen-tür kürtele Iǰil ǰayaγ usud-dan müren getülün Kiyua [=Kiyba] Men-kerm-e balγasun-tur kürtele Sübegetei bayatur-i ayalaγulba :

263. basa Sartaγul irgen-i abun baraǰu (ačiraǰu) Činggis qayan ǰarliγ bolurun : balγad balγad-tur daruγači talbiǰu Urunggeči-balγasun-ača Yalavači Masqud ečige köbegün qubi qoyar-a Qurumsi oboγ Sartaγul ireǰü balγasun-u yosun törö-yi Činggis qayan-a ügüleǰü : yosun-tur ⟨qoyar⟩ aldatala [=adali] meden keleldüǰü köbegün-i inu Masqud Qurumsi-yi bidan-u daruγ-a-luγ-a Buqar : [118a] Semisgen Urunggeči Uda[n] Kašγar Üriyang • Güsen-dari[l] terigüten balγasun-i medegülün sitüǰü [=tüsiǰü] ečige-yi Yalavači abčiraǰu Kitad Čungdu-balγasun medegülün abču irebei : Sartaγtai kümün-eče Yalavači Masqud qoyar-un balγasun-u törö yosun-i čidaqu-yin tula : Kitad irgen-i sakiqui irgen-i medegülün daruγas-luγ-a tüsibe :

264. Sartaγul irgen-tür doloγan od yabuǰu : tende ǰalayirtai Bala-yi küličeǰü büküi-tür Bala Sin-müren-i getülǰü ǰalaǰin ⟨-i⟩--soltan Qaγan-Melig qoyar-i Indus-un γaǰar-a kürtele nekeǰü ǰalaǰin ⟨-i⟩-soltan Qaγan-Melig-i qoyar ǰobaγaǰu [=ǰabqaǰu] : Indus-un dumda kürtele nekeǰü [=eriǰü] yadaǰu qariǰu : Indus-un kiǰaγar irgen-i d[a]uliyad (daruγad) olan irgen temeged (ed aγurasun) abuγad ireǰügüi : tende Činggis qaγan qariǰu ǰaγura Ardis [=Erdis] ǰusaǰu doloduγar on bolǰu : Činggis qaγan Sartaγul irgen-i abču qariǰu ayisur-un : ordos-tur elčin-i ileger-ün : Qorqoγtai köbegün-i abuγad iretügei kemeǰü ilegebe : Udar dabaγ-a-bar dabaǰu ayisuqui-tur : basa elčin ilegerün : baraγun köbegüd ödter kemeǰü ilegegdeǰü ödter ködelüged : Činggis qaγan--i Qara-ǰayir neretü γaǰar-a büküi [118b] - tü kürbei : tende Činggis qaγan köbegüd-te yisüle ačan deged öggügsen Sartaγul köbegüd aγtas kiged ögbe : köbegüd yabuqun ülü toγolbasu Qubilai köbegün bügüdeger γarču ireyü : Sartaγul-un olǰas--ača Qubilai köbegün-tür yeke-yi inu ögbe : tendeče ködelüged takiy-a ǰil-un namur Tuγula-yin qara tün-e (siγuy-a) ordos-tur bayubai : ::

CHAPITRE XII

265. [122a] tere ebül ebülǰeǰü Tangγud irgen-tür morilay-a kemen : sine toγ-a čerig toγolaǰu :

La suite fait défaut. On a toutefois la fin du paragraphe :

[124a :] Činggis Alaša-yi ǰoriǰu kürčü Aša-gambu-lüge qadqulduǰu Aša-gambu-yi abču

term-e ger (čegm-e-tei)-tü
temegen ačiγ-a-tu (tai)

irgen-i inu ünesü-ber keyistele d[a]ulibai (dobtulbai) : erekün (eregüü) omoqun sayid Tangγud-i kiduǰu : eyimü teyimü (edüi tedüi) Tangγud irgen--i čerig-ün kümün bariγsabar oluγsan-iyan abudqun kemen ǰarliγ bolba :

266. Après plusieurs lignes omises au début on lit :

[121a : 11] basa sutu boγda Činggis qaγan Boγorči Muqali qoyar-a soyurqal öggür-ün : Kitad irgen-eče tan-tur ese öggülüge : Kitad-un ǰuyin irgen-i Boγorči Muqali qoyar-tu sačaγu qubiyaǰu abudqun : abču sayid köbegüd-i inu sibaγun bariγul-

ǰu dayaγulǰu yabudqun : sayin ökid-i anu : öskeǰü emes-iyen dayaγulǰu qormai ǰasaγulǰu yabudqun : Kitad irgen-i Altan qaγan-u inaγud : itegel-ten Mongγol-un ebüges ečiges-i baraγsan Sartaγčin [=Qara-kitad !] ǰuyin irgen aǰuγu ǰ-e : edüge minu eke-de γaltan ey-e [=itegelten] (üge nigen) inaγud Boγorči Muqali bui ǰ-e : ǰuyin irgen-i ta qubiyaǰu abudqun kemen ǰarliγ bolba : ::

267. Le texte du paragraphe manque dans l'Altan tobči.

268. [125a] [Tangγud ulus-i oroγulǰu Šiduryu qaγan-i alaǰu Dörmegei-baγasun--i ebdeǰü Kürbelǰin-γoo-a qatun-i abču :] Tangγud irgen-i uruγ-un uruγ-a kürtele muqali müsküli ügei bolγan abuγad : ...

Après une lacune de plusieurs lignes le paragraphe se trouve terminé comme suit : [126a] qorin qoyaduγar on ulaγaγčin γaqai [126b] ǰil-tur ǰiran ǰiryuγan nasun-tur-iyan doloγan sarayin arban qoyar-a tengri bolba : :

269-282. Le texte de ces paragraphes ne figure pas dans l'Altan tobči.

W. H e i s s i g , Some Glosses on Recent Mongol Studies: Studia Orientalia, vol. XIX:4, 1-14. Helsinki 1954.

W. H e i s s i g , Die Familien- und Kirchengeschichtsschreibung der Mongolen I. 16-18. Jahrhundert. Asiatische Forschungen, Band 5. Wiesbaden 1957.

S. A. K o z i n , Sokrovennoe skazanie. Mongoljskaja chronika 1240 g. pod nazvaniem Mongyol-un niγuča tobčiyan. Juanj čao bi ši. Mongoljskij obedennyj izbornik. Tom I. Moskva-Leningrad 1941. Surtout pp. 321-397: Erten-ü qad-un ündüselegsen törü yosun-u γokiyal-i tobčilan Altan tobči kemekü orosiba.

L. L i g e t i , Preklasszikus emlékek 3. Jüan- és Ming-kori szövegek klasszikus átirásban. [Monuments préclassiques 3. Textes des Yuan et des Ming en transcription classique.] Mongol Nyelvemléktár [Recueil des monuments de la langue mongole.] Vol. V. Budapest 1967, pp. 7-40. Spécimens choisis dans l'Altan tobči: §§ 104-126, 170-176, 209-220.

L. L i g e t i , Histoire secrète des Mongols. Monumenta Linguae Mongolicae Collecta I. Budapest 1971.

L. L i g e t i , Une ancienne interpolation dans l'Altan tobči: Acta Orient. Hung. XXVI, 1972, pp. 1-10.

A. M o s t a e r t , Altan Tobči. A Brief History of the Mongols by bLo-bzaṅ bsTan-'jin. With a Critical Introduction by - . An Editor's Foreword by F r a n c i s W o o d m a n C l e a v e s. Scripta Mongolica I. Harvard--Yenching Institute. Cambridge-Massachusetts 1952.

Š. N a c a g d o r ž , Altan tovč-ijn zochiogšijn tuchaj: Šinžilen Uchaan Technik 1958, 1: 52-53.

P. P e l l i o t , Un passage altéré dans le texte mongol ancien de l'Histoire secrète des Mongols: T'oung Pao XXVII, 1930, pp. 199--200.

P. P e l l i o t , Deux lacunes dans le texte mongol actuel de l'Histoire secrète des Mongols : Mélanges Asiatiques [=Journal Asiatique], année 1940-1941, pp. 1-18.

P. P e l l i o t - L. H a m b i s , Histoire des campagnes de Gengis khan. Cheng-wou ts'in--tcheng lou. Traduit et annoté par - . Tome I. Leiden 1951.

A. S. P u č k o v s k i j , Mongoljskaja feodaljnaja istoriografija XIII-XVIII vv. Učenye Zapiski Instituta Vostokovedenija. Vol. VI, 1953.

C. Š a g d a r , Altan tovč. Ulaanbaatar 1957.

C. Ž. Ž a m c a r a n o , Mongoljskie letopisi XVIII veka. Moskva-Leningrad 1936.

C. Ž a m c a r a n o , The Mongol Chronicles of the Seventeenth Century. Translated from the Russian by R. L o e w e n t h a l. Göttinger Asiatische Forschungen, Band 3. Wiesbaden 1955.

N. P. Š a s t i n a, Lubsan danzan: Altan tobči ("Zolotoe skazanie"). Perevod s mongoljskogo. Vvedenie, kommentarij i priloženija. Pamjatniki pisjmennosti vostoka X. Moskva 1973.

Table des matières

Avant-propos 5
Chapitre premier.....13
Chapitre II.....36
Chapitre III.....60
Chapitre IV.....87
Chapitre V.....107
Chapitre VI.....128
Chapitre VII.....137
Chapitre VIII.....138
Chapitre IX.....142
Chapitre X.....162
Chapitre XI.....187
Chapitre XII.....196
Bibliographie.....198

MONUMENTA

LINGUAE MONGOLICAE COLLECTA

I. Histoire secrète des Mongols. Par Louis Ligeti. 265 pages. Budapest 1971.

II. Monuments préclassiques. I. XIIIe et XIVe siècles. Par Louis Ligeti. 294 pages. Budapest 1972.

III. Monuments en écriture 'phags-pa. Pièces de chancellerie en transcription chinoise. Par Louis Ligeti. 170 pages. Budapest 1972.

IV. Trésor des sentences. Subhāsitaratnanidhi de Sa-Skya paṇḍita. Traduction de Sonom gara. Par Louis Ligeti. 143 pages. Budapest 1973.

V. Les douzes actes du Bouddha. Arban qoyar ǰokiyangγui üiles de Čhos-kyi 'od-zer. Traduction de Šes-rab seṅ-ge. Par Louis Ligeti. 182 pages. Budapest 1974.

VI. Histoire secrète des Mongols. Texte en écriture ouigoure, incorporé dans la Chronique Altan tobči de Blo-bzaṅ bstan-'jin. Par Louis Ligeti. 202 pages. Budapest 1974.

INDICES VERBORUM

LINGUAE MONGOLICAE MONUMENTIS TRADITORUM

I. Monuments préclassiques. 1. XIIIe et XIVe siècles. [Première partie.] Par Louis Ligeti. 170 pages. Budapest 1970.

II. Monuments préclassiques. 1. XIIIe et XIVe siècles. [Deuxième partie.] Par Louis Ligeti. 382 pages. Budapest 1972.

III. Monuments en écriture 'phags-pa. Pièces de chancellerie en transcription chinoise. Par Louis Ligeti. 244 pages. Budapest 1973.

IV. Trésor des sentences. Subhāṣitaratnanidhi de Sa-skya pandita. Traduction de Sonom gara. Par Louis Ligeti. 339 pages. Budapest 1973.

V. Les douze actes du Bouddha. Arban qoyar jokiyangγui üiles de Čhos-kyi 'od-zer. Traduction de Šes-rab seṅ-ge. Par Louis Ligeti. 514 pages. Budapest 1974.